

Cancelaria de Stat
Biroul Relații cu Diaspora

**Implementarea cadrului de M&E participativă a politicilor în
domeniul Diasporei Migrației și Dezvoltării și a abordării integrate
în acest sens**

Elaborat de către:

Viorica Toartă

Consultant național

Chișinău 2020

Cuprins

Lista abrevierilor.....	3
Introducere	4
Capitolul I. Migrația și dezvoltarea.....	7
1.1. Investiții și inițiere de afaceri.....	7
1.2. Depozite și remitențe	11
1.3. Ocupare, recunoaștere de calificări și competențe non-formale.....	15
1.4. Știință și consolidare de capacități.....	23
Capitolul II. Securitatea socială și protecția muncii.....	26
2.1. Garantarea securității sociale	26
2.2. Protecția muncii lucrătorilor migranți.....	28
Capitolul III. Diminuarea fluxurilor migraționale.....	31
3.1. Populația aflată la muncă peste hotare	31
3.2. Efectele sociale și intențiile migraționale.....	38
3.3. Mobilitatea generală a populației și repatrierea	42
Capitolul IV. Gestionarea migrației de reîntoarcere, facilitarea (re)integrării și consolidarea diasporei	45
4.1. Facilitarea (re)integrării migranților reîntorși.....	45
4.2. Integrarea imigranților	48
4.3. Servicii de suport, inclusiv protecție în situații de criză pentru migranți și membrii diasporei.	49
4.4. Servicii și platforme informaționale pentru membrii diasporei	50
Capitolul V. Cadrul de politici și programe, parteneriate și dialog civil cu diaspora	52
5.1. Politici și programe cu considerare a impactului migrațional și a opiniei diasporei	52
5.2. Programe pentru reintegrare și valorificare a beneficiilor migrației	54
5.3. Parteneriate pentru implementarea programelor și inițiativelor pentru dezvoltare	55
Concluzii și Recomandări	58
Bibliografie.....	66
Anexa 1. Tabele în baza indicatorilor din cadrul de Monitorizare și Evaluare a politicilor în domeniul DMD și a abordării integrate în acest sens	72
Anexa 2. Cadrul de Monitorizare și Evaluare a politicilor naționale în domeniul Diasporei, Migrației și Dezvoltării	85

Lista abrevierilor

ADB	Asociații de Băştinași
AFM	Ancheta Forței de Muncă
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANCD	Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare
APC	Administrația Publică Centrală
APL	Administrația Publică Locală
ASP	Agenția Servicii Publice
BM	Banca Mondială
BMA	Biroul Migrațiune și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
BRD	Biroul Relații cu Diaspora
CALM	Congresul Autorităților Locale din Moldova
CBGC	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice
CNAS	Casa Națională de Asigurări Sociale
DMD	Diasporă, Migrație și Dezvoltare
GoRM	Guvernul Republicii Moldova
IGP	Inspectoratul General de Poliție
IGPF	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
M&E	Monitorizare și Evaluare
MAEIE	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MECC	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
MEI	Ministerul Economiei și Infrastructurii
MDOC	Misiuni Diplomate și Oficii Consulare ale Republicii Moldova peste hotare
MF	Ministerul Finanțelor
MiDL	Proiectul PNUD „Migrație și Dezvoltare Locală”
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
PME	Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova
ODIMM	Organizația de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
PARE 1+1	Programul de Atragere a Remitențelor în Economie
PNUD	Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
SDC	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
SIA	Sistemul Informațional Automatizat
STOFM	Subdiviziuni Teritoriale de Ocupare a Forței de muncă

Introducere

În septembrie 2017, Guvernul Republicii Moldova a instituționalizat Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul Diasporei, Migrației și Dezvoltării (DMD)¹, scopul căruia este consolidarea nivelului de comunicare și coordonare la nivelul administrației publice centrale și locale în ceea ce privește realizarea obiectivelor strategice ale politicii de stat în domeniul DMD, pentru maximizarea impactului pozitiv al dezvoltării social-economice sustenabile naționale și minimizare a efectelor negative asociate fenomenului migrației. De menționat că, Monitorizarea și Evaluarea (M&E) constituie elementele indispensabile ale mecanismului dat² fiind menite să asigure măsurarea implementării abordării integrate a DMD, dar și identificarea timpurie a posibilelor devieri/probleme apărute în realizarea politicilor și programelor, cu operare de ajustări/adaptări corespunzătoare. Astfel, instituirea cadrului de M&E participativă în domeniul DMD la nivel național a fost rezultatul unui proces complex care a rezultat într-o Matrice din 63 de indicatori relevanți, grupați în 5 domenii specifice, și a unui Ghid cu instrucțiuni metodologice privind utilizarea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD pentru măsurarea implementării abordării integrate în acest sens³.

Ținând cont de cererea în creștere din partea partenerilor de dezvoltare, inclusiv a societății civile și membrilor din diasporă a dovezilor bazate pe date despre funcționalitatea, eficiența și eficacitatea inițiativelor guvernamentale asumate în domeniul DMD, efectuarea unei analize pentru aprecierea implementării cadrului de M&E a politicilor în domeniul DMD și a abordării integrate în acest sens, a fost considerată ca fiind absolut necesară. Acest exercițiu a fost realizat în cadrul a două etape consecutive: (i) completarea matricei de indicatori M&E DMD cu date dezagregate colectate de la instituțiile partenere din cadrul APC; și (ii) elaborarea în baza datelor raportului de monitorizare ținând cont de instrucțiunile metodologice existente privind structura și interpretarea indicatorilor pentru aprecierea nivelului de implementare a abordării integrate a domeniului DMD în cadrul politicilor naționale.

Scopul raportului

Scopul raportului este oferirea unei analize cuprinzătoare bazate pe date privind implementarea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD, pentru o direcționare mai eficientă și eficace în continuare a eforturilor și acțiunilor Cancelariei de stat/BRD și instituțiilor partenere din cadrul APC în domeniul dat.

¹ HG nr. 725/2017 cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371433>

² Ibidem.

³ Toartă V. & Vremiş M. (2018). "Ghid cu instrucțiuni metodologice privind utilizarea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD pentru măsurarea implementării abordării integrate în acest sens." Elaborat în cadrul proiectului comun OIM/PNUD/Programul Global „Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare” faza II. https://brd.gov.md/sites/default/files/ghid_metodologic.pdf

Metodologia

În procesul elaborării prezentului Raport au fost utilizate următoarele metode de cercetare:

Metoda analizei documentare, care a implicat analiza datelor prezentate de către sectoarele partenere pentru indicatorii aferenți din cadrul matricei M&E participativă a politicilor în domeniul DMD, din perspectiva deplinătății și calității datelor prezentate. De asemenea au fost analizate și a diverse materiale cu caracter analitic conexe domeniului DMD (diverse rapoarte și note informative) care au fost considerate ca fiind relevante în calitate de surse de date complementare pentru efectuarea analizei;

Metoda compilării, care a vizat compilarea datelor cu dezagregări prezentate de către instituțiile partenere APC pentru indicatorii din cadrul matricei M&E participativă a politicilor în domeniul DMD și a abordării integrate în acest sens, dar și compilare în cadrul conținutului analitic al raportului a datelor din surse analitice complementare și colecții de date publice, cum sunt cele ale Portalului Guvernamental al Datelor Deschise, Băncii de date statistice a BNS, Băncile de date ale Eurostat și Băncii Mondiale, etc. pentru confirmare, accentuare sau infirmare a unor tendințe, dar și pentru suplinirea a golului de date în situațiile când acesta a fost necesar;

Metoda analizei comparative, a implicat compararea situației în domeniul DMD pe parcursul perioadei 2016-2019, fiind de asemenea asigurată comparabilitatea pe sexe, medii de reședință, alte comparații (ex. grupuri de vârstă, nivel de instruire, perioadele de până și după migrație) atunci când au fost observate discrepanțe semnificative. Totodată, acolo unde a fost relevant, a fost efectuată și comparabilitatea în raport cu unele țări din UE, Regiunea Europeană și a Asiei Centrale.

Limitările metodologice, au constat în întreruperea din anul 2019 a ciclului de date cu privire la populația în vârstă de 15 ani și peste aflate la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare, ca urmare a ajustărilor introduse de către BNS în metodologia cercetării statistice în gospodării Ancheta Forței de Muncă, care au vizat trecerea în estimarea indicatorilor pieței muncii în baza numărului populației rezidente cu excluderea persoanelor absente de 12 luni și mai mult din gospodării (adică a migranților). Astfel, analiza în contextul respectiv în cadrul raportului a fost efectuată până în anul 2018 inclusiv, fiind complementată pentru anul 2019 cu date din alte surse analitice conexe elaborate în această perioadă.

Structura și conținutul raportului

Prezentul raport este alcătuit din parte introductivă, cinci capitole interconectate determinate în conformitate cu domeniile tematice din cadrul de M&E DMD și recomandările instrucțiunilor metodologice în acest domeniu, și concluzii. În cadrul părții introductive este prezentat contextul actual ce a servit la elaborarea prezentului raport, obiectivul raportului, metodologia, structura și conținutul raportului. În cadrul primului capitol este analizat progresul și impactul pe care l-au produs acțiunile Guvernului asupra mobilizării a capitalului uman și financiar rezultat din migrație pentru la dezvoltarea economică durabilă a țării, evoluția indicatorilor pieței muncii, măsurile de stimulare a reîntoarcerii, mecanismele de

recunoaștere și valorificare a experiențelor și cunoștințelor dobândite din migrație. *În cadrul celui de-al doilea capitol* este analizat progresul și impactul acțiunilor întreprinse pentru asigurarea garanțiilor sociale minime și protecția muncii lucrătorilor migranți. *În cadrul celui de-al treilea capitol* este analizat efectul măsurilor pentru diminuarea fluxurilor migraționale în scop de muncă și a intențiilor migraționale, acțiunile de compensare a efectelor sociale negative asociate migrației, evoluția mobilității generale a populației și a repatrierii. *În cadrul celui de-al patrulea capitol* sunt analizate efectele măsurilor pentru facilitarea (re)integrării migranților reîntorși, integrării străinilor care au imigrat în Republica Moldova, precum și celor de consolidare a interacțiunii cu diaspora. *În cadrul capitolului cinci* este analizat mersul implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului DMD, a calității dialogului civil cu diaspora, și a parteneriatelor create cu comunitățile de migranți și diaspora pentru susținerea dezvoltării țării. *În cadrul concluziilor* sunt prezentate principalele constatări asupra impactului politicilor implementate în domeniul DMD, a gradului de integrare a domeniului DMD în cadrul politicilor, sunt menționate provocările în implementarea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD, și oferite o serie de recomandări privind soluțiile posibile pentru remedierea acestora.

Capitolul I. Migrația și dezvoltarea

Migrația constituie un factor important al dezvoltării. Totodată diferențele de dezvoltare stimulează migrația, care la rândul ei contribuie la o nivelare relativă a ritmului de dezvoltare dintre țările de origine și cele de destinație⁴. Analiza impactului migrației asupra dezvoltării țărilor de origine este extrem de importantă, căci pe lângă efectele sociale negative pe care le produce, aceasta generează și o serie transferuri de persoane, cunoștințe, competențe și idei noi, și active financiare⁵, care pot contribui pozitiv la dezvoltare.

1.1. Investiții și inițiere de afaceri

În cadrul SND „Moldova 2020”, Guvernul și-a asumat schimbarea paradigmei de dezvoltare economică a țării prin trecere treptată de la modelului existent de creștere bazată pe consum alimentat din remitențe, în favoarea celui bazat pe atragere de investiții, dezvoltare a industriilor exportatoare de bunuri și servicii, etc. Această prioritate rămâne a fi una actuală și în cadrul noi Strategii Naționale de Dezvoltare a Republicii Moldova, convențional denumită „Moldova 2030”⁶. Programele pentru atragerea și mobilizarea capitalului uman și financiar din migrație, derulate de către țările de origine ale migranților, constituie mecanisme importante de stimulare a participării migranților și diasporei la dezvoltarea economică, inclusiv impulsionează a reîntoarcerii și facilitare a reintegrării. Conform datelor statistice ale ODIMM, pe parcursul anilor 2016-2019, prin intermediul Programului de atragere a remitențelor în economie PARE 1+1, au fost finanțate 853 întreprinderi, cu o rată de acceptare a cererilor de finanțare depuse de 91,4%⁷ (*Figura 1, Tabelul 1 din Anexa 1*).

⁴ Vaculovschi, D. (2017). „Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual”, Subcapitolul 2.3 „Legătura dintre migrație și dezvoltare”, pag. 54.

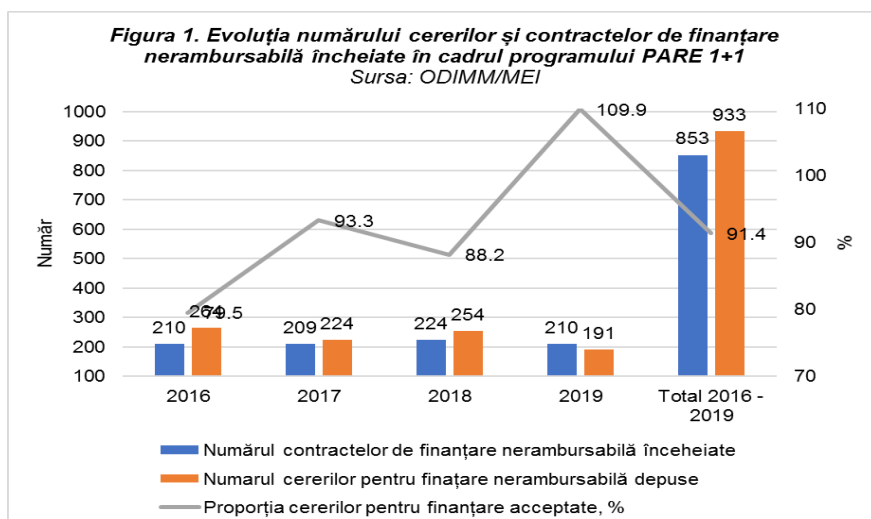
http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

⁵ OIM/UNDP/UNWomen/GMG/SDC/GoRM (2010). „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare. Ghid pentru factorii de decizie și specialiști.” Partea 1, subcapitolul 1.4., pag. 17; 18. Elaborat în cadrul Programului pilot comun „Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare în Moldova” (MOMID).

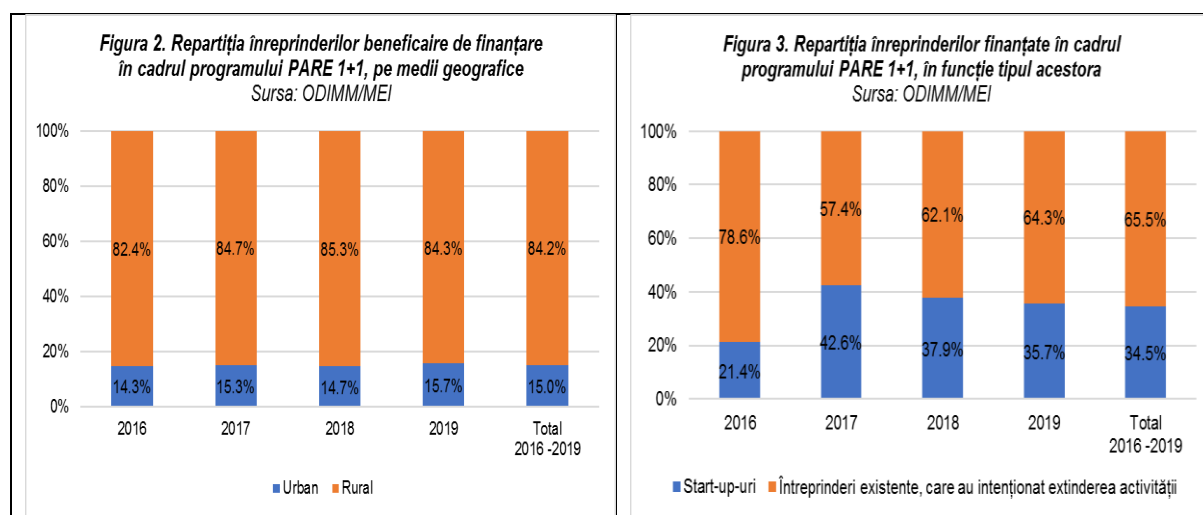
⁶ Hotărârea Guvernului nr. 1083 din 08.11.2018, cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030”.

https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr40_12_0.pdf

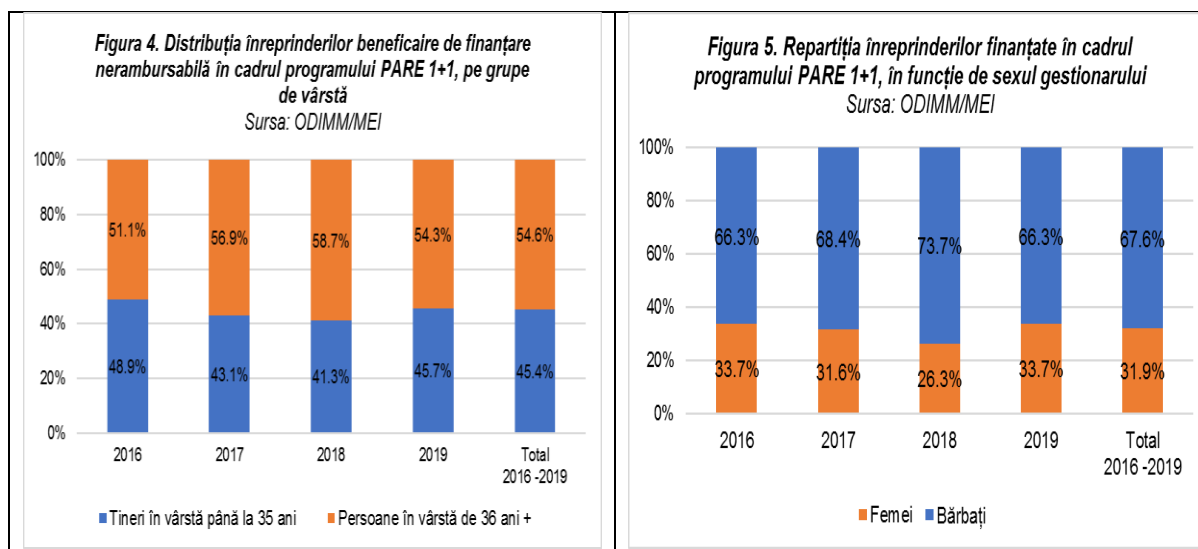
⁷ Conform precizărilor ODIMM, principiul de accesare de către potențialii beneficiari a programului PARE 1+1 este „primul venit, primul servit”. Aceasta influențează asupra nivelului anual de acceptare a cererilor, astfel o parte dintre cereri care sunt ultimele depuse, ori dosare sunt incomplete acestea sunt puse în așteptare și transferate pentru următorul an.

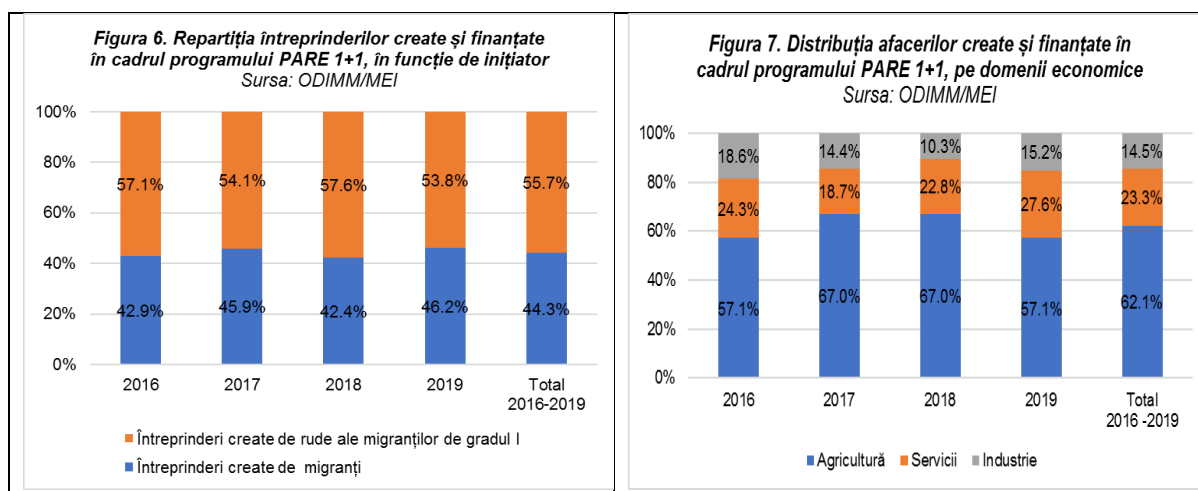
Peste 84% dintre întreprinderile înființate și finanțate programului PARE 1+1 pe parcursul perioadei analizate activează în mediul rural (**Figura 2**). Totodată întreprinderile nou create (sau start-up-urile) au constituit 34,5% dintre beneficiarii contractelor de finanțare nerambursabilă, ponderea acestora în total beneficiari fiind în descreștere începând cu anul 2017 (cu 2,2 p.p față de anul 2019 și cu 6,9 p.p față de anul 2017). (**Figura 3**).

Întreprinderile înființate și gestionate de către tineri în vârstă de până la 35 ani au constituit 45,5% în totalul beneficiarilor de finanțare nerambursabilă în cadrul programului PARE 1+1, evoluția anuală a acestora în anii 2016-2019 fiind una neuniformă cu o creștere cu 4,3 p.p față de anul 2018, dar în descreștere cu 3,2 p.p față de anul 2016. Peste 1/3 dintre întreprinderile beneficare în cadrul programului au fost cele administrate de către femei, evoluția acestora pe parcursul perioadei analizate la fel fiind una oscilantă (**Figurile 4 și 5**).

Întreprinderile create din economiile migranților reîntorși au constituit circa 44,3% din totalul celor create pe parcursul anilor 2016-2019, restul fiind create de către rudele de gradul I ale migranților din resursele acumulate din remitențe (**Figura 6, Tabelul 3 din Anexa 1**). De asemenea, în funcție de domeniile economice datele arată, că peste 2/3 dintre afacerile create în perioada analizată au fost în agricultură, fiind urmate cele în domeniile serviciilor (23,3%) și industriei (14,5%). (**Figura 7, Tabelul 4 din Anexa 1**).

Analiza investițiilor efectuate arată, că pe parcursul anilor 2016-2019 în cadrul programului PARE 1+1 au fost încheiate contracte de finanțare nerambursabilă în sumă de 212,5 milioane lei, ceea ce a favorizat investiții în economie de 509,5 milioane lei. Astfel, la fiecare leu transferat în cadrul Programului sunt atrași circa 2,4 lei investiții în economie, iar numărul locurilor de muncă nou create și menținute este de 2389 (**a se vedea Tabelul 1 din Anexa 1**)⁸. Ținând cont de aceste performanțe pozitive, dar din necesitatea asigurării unei continuități în

⁸ Estimări efectuate în baza Rapoartelor anuale ODIMM privind implementarea programului de atragere a remitențelor în economie pentru anii 2010-2018 PARE 1+1. Componenta III. „Finanțarea afacerilor/ Regula 1+1”, și Rapoartelor anuale ale MEI privind implementarea Strategiei sectoriale de cheltuieli pe sectorul dezvoltării sectorului privat.

context respectiv, termenul de implementare a programului PARE 1+1 a fost extins până în anul 2021, inclusiv au fost simplificate procedurile de aplicare la acesta a grupurilor țintă⁹. Totodată, atragerea în continuare a asistenței externe în susținerea implementării Programului rămâne a fi continuare una din prioritățile actuale¹⁰.

Printre alte programe importante implementate cu succes, menite să stimuleze spiritul antreprenorial și reîntoarcerea migranților moldoveni de peste hotare, pot fi menționate de asemenea programele „Femei în afaceri”, Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET, finalizat în anul 2017)¹¹, programul START pentru Tineri: o afacere durabilă acasă (demarat în anul 2018) și programul Gestiunea Eficientă a Afacerii (GEA).

Suplimentar, în scopul stimulării dezvoltării localităților rurale și urbane din țară prin atragerea capitalului uman și financiar din diasporă, Guvernul a aprobat programul guvernamental Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3” pentru 2019-2025¹².

Participarea migranților și diasporei la programele derulate de stat pentru mobilizarea capitalului acumulat din migrație la dezvoltarea economico-socială a țării este determinată de predispoziția investițională și de gradul de informare al acestora despre inițiativele Guvernului promovate în acest context. Conform datelor celui de-al III-lea studiu de cartografiere a diasporei moldovenești¹³, această predispoziție investițională este una rezervată. Astfel, doar 37,8% dintre migranții moldoveni intervievați în cadrul cercetării și-au exprimat dorința de a investi bani (dacă i-ar avea) într-o afacere în Republica Moldova. În viziunea acestora, domeniile cele mai atractive pentru investiții sunt: (i) agricultura – 29%; (ii) producerea – 25%; (iii) serviciile – 21%; (iv) transportul – 14%; (v) turismul – 8% și (vi) serviciile financiare – 3%¹⁴. Totodată, printre principale motive menționate de către cei peste 2/3 care se abțin să investească în Moldova sunt: (i) neîncrederea în autorități, birocrația, corupția - 28,1%; (ii) instabilitatea, riscurile mari și lipsa de garanții – 22,4%; (iii) lipsa de profit,

⁹ Hotărârea Guvernului nr. 1087 din 08.11.2018, pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 972/2010 cu privire la Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+1” pentru anii 2010-2018.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109292&lang=ro

¹⁰ GoRM/SDC/ UN (2017). „Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020””. Pag. 49. Evaluare realizată de Centrul Analitic Independent Expert-Grup.

<http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/sdg/raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-dezvolta.html>

¹¹ Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET) a fost demarat în anul 2008 și după o serie de extinderi a fost finalizat în anul 2017.

¹² Hotărârea Guvernului nr. 801 din 1.08.2018, privind aprobarea și implementarea Programului Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3”. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=378306>

¹³ OIM/EU (2017). „Ciclul de Studii: Cartografierea diasporei Moldovenești III. Cartografierea diasporei moldovenești din Germania, Marea Britanie, Israel, Italia, Portugalia și Rusia”, Compartimentul 10: Comunicarea și diversitatea relațiilor cu țara de origine. Tabelul 75 „Dorința de a investi bani (în cazul disponibilității acestora) într-o afacere în Moldova. pag. 161. Autor: Moșneaga, V. Doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, USM.

<https://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Raport%20ROM.pdf>

¹⁴ Ibidem. Pag. 162. <https://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Raport%20ROM.pdf>

dezvoltare, perspective și siguranță în viitor, nu au în ce investi - 16,2%; și (iv) nu sunt oameni de afaceri, nu se pricepe, de aceea nu se ocupă de business – 5,3%, etc.

Pentru îmbunătățirea nivelului de informare despre acțiunile Guvernului de susținere a activităților inițiate de migranți și promovarea potențialului social și economic al Republicii Moldova, pe parcursul perioadei analizate, de către Biroul Relații cu Diaspora în colaborare cu organizațiile diasporiei au fost organizate 25 evenimente¹⁵. De asemenea, pentru diseminarea informației privind oportunitățile de dezvoltare a afacerilor în țară și proiectele existente gestionate de către ODIMM, pe parcursul anului 2018-2019, în cadrul celor 11 incubatoare de afaceri au fost organizate 42 de evenimente (seminare de informare, cursuri de instruire și mese rotunde)¹⁶.

1.2. Depozite și remitențe

Depozitele bancare ale populației, formate din economiile acesteia, inclusiv cele acumulate din migrația la muncă și din remitențe, reprezintă o sursă importantă de finanțare a activității de creditare în cadrul sistemului financiar-bancar, dar și de investire în dezvoltarea pozitivă a economiei naționale. Prioritățile SND „Moldova 2020” în acest domeniu s-au bazat pe dezvoltarea procesului de intermediere financiară pentru canalizarea eficientă a resurselor de la cei care economisesc la care investesc. De asemenea, Strategia Națională „Diaspora - 2025” abordează tangențial sporirea și facilitarea accesului la finanțe din perspectiva valorificării resurselor financiare câștigate de lucrătorii emigrați. Pe parcursul ultimilor ani volumul și structura depozitelor în Republica Moldova au fost influențate de o serie de factori cum sunt: încrederea în băncile locale, stabilitatea monedei naționale, rata de remunerare sau înclinația spre economisire a populației, dar și a firmelor¹⁷. În anul 2019 depozitele bancare au constituit 32,5% în PIB, cu o descreștere ușoară cu 0,5 p.p. față de anul precedent și cu 1,6 p.p. față de anul 2016. Această evoluție a fost determinată de ajutărilor metodologice operate de către BNS în anul 2018 în calcularea PIB¹⁸, ceea ce nu permite o apreciere în ceea ce privește atingerea țintei majore de 45% în PIB a depozitelor bancare care a fost estimată conform metodologiei vechi.

¹⁵ Conform informațiilor prezentate de BRD: câte 6 evenimente în anul 2016, 2018 și 2019 și 7 evenimente în anul 2017.

¹⁶ MSMPs (2020). Raport privind realizarea Planului național de acțiuni pe anul 2019 pentru implementarea Strategiei naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021. Prioritatea 4, direcția de acțiune 4.3, pag. 24. https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_final_snofm_2019.pdf; MSMPs (2019). Raport privind realizarea Planului național de acțiuni pe anul 2018 pentru implementarea Strategiei naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021. Prioritatea 4, direcția de acțiune 4.3, acțiunea 4.3.3., pag. 32. https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_final_pna_2018.pdf;

¹⁷ GoRM/SDC/ UN (2017). „Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020””. Pag. 51. Evaluare realizată de Centrul Analitic Independent Expert-Grup. <http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/sdg/raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-dezvolta.html>

¹⁸ BNS. „Metodologia SCN, implementată de BNS din 2018. Comunicat de presă”. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&id=5681&idc=30>

Totuși o oarecare îmbunătățire a încrederii populației în sectorul bancar este observată după măsurile de reanimare operate de către BNM în cursul anului 2017 și anului 2018 care s-au soldat cu: (i) eliminarea unor proprietari obscuri din băncile sistemice și cu reducere a expunerii sectorului la riscurile legate de creditarea persoanelor afiliate; (ii) progrese vizibile în sfera de reglementare, prefigurându-se tranziția la noile principii de supraveghere prudențială Basel III¹⁹; inclusiv și (iii) majorarea plafonului de garantare a depozitelor pentru persoanele fizice de la 6 mii lei MDL la 50 mii lei MDL²⁰.

Astfel, pe parcursul anilor 2016-2019, volumul depozitelor bancare atrase au crescut constant, deși ratele medii ponderate anuale ale dobânzilor pentru acestea au fost în diminuare (*Figura 8, Tabele 5 și 6 din Anexă 1*). În anul 2019 volumul depozitelor bancare a constituit 68,4 miliarde lei MDL, cu o creștere de 7,7% în raport cu anul precedent (cu 8% pentru cele în monedă națională și cu 7,3% pentru cele în valută), și cu 24,7% față de anul 2016 (cu 37,6% pentru cele în valută națională și cu 9,9% pentru cele în valută)²¹. În opinia experților²² această evoluție se datorează în mare parte creșterii veniturilor disponibile ale populației și firmelor, rezultate în special de pe urma remitențelor de bani efectuate de lucrătorii migranți. Totodată, analizele efectuate arată că, în condițiile sistemului actual financiar național, o pondere destul de ridicată a depozitelor în PIB nu reflectă neapărat asupra unui nivel sporit de încredere al deponenților, ci mai degrabă asupra unei lipse de instrumente de economisire și investiții pe care le oferă piața (pensii private, fonduri de investiții, etc.). Astfel, marea majoritate a economiilor populației continuă a fi plasate în băncile comerciale, care la rândul său le utilizează în mare parte în achiziționarea valorilor mobiliare de stat și a certificatelor Băncii Naționale pentru asigurarea stabilității financiare a sistemului, decât pentru creditarea economiei reale²³.

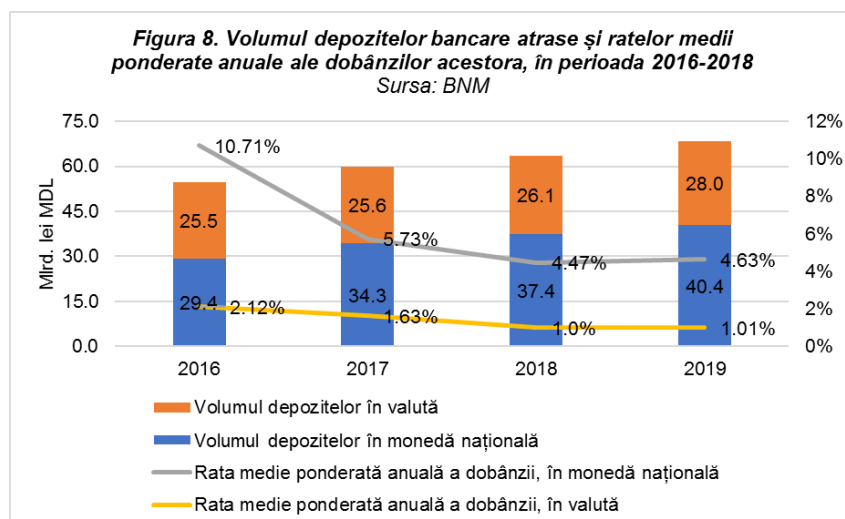
¹⁹ Expert-Grup (2018). "Republica Moldova 2018. Raport de stare al țării." https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport_de_Stare_a_Tarii_2018.pdf

²⁰ Art. 6 din Legea nr. 572 din 25.12.2003, privind garantarea depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar, cu modificările și completările ulterioare. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121237&lang=ro#

²¹ Estimări în baza datelor BNM, Statistica supravegherii bancare, Structura depozitelor pe sectorul bancar. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB10.xhtml>

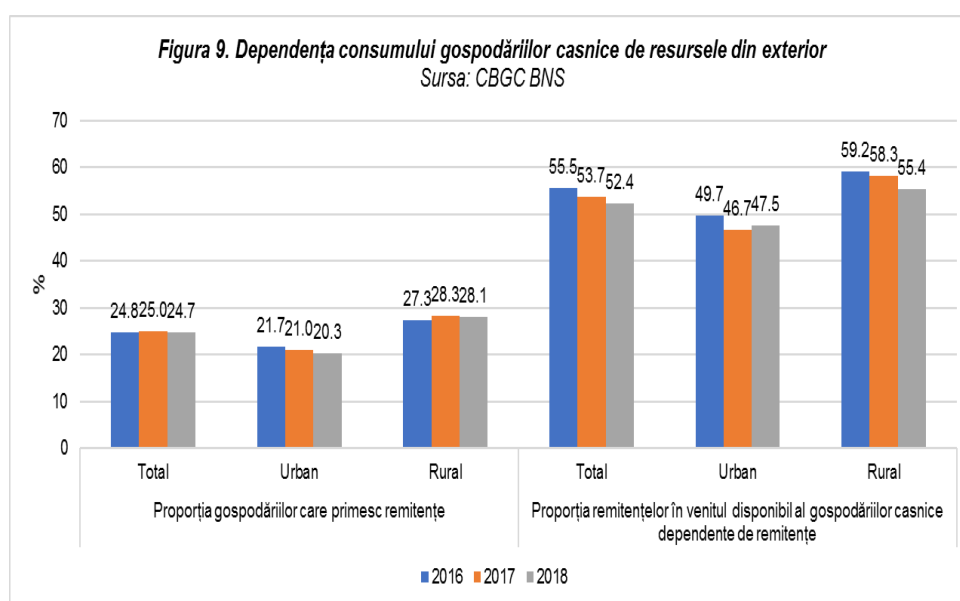
²² GoRM/SDC/ UN (2017). "Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”". Pag. 51. Evaluare realizată de Centrul Analitic Independent Expert-Grup. <http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/sdg/raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-dezvolta.html>.

²³ Expert-Grup (2018). "Republica Moldova 2018. Raport de stare al țării." https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport_de_Stare_a_Tarii_2018.pdf

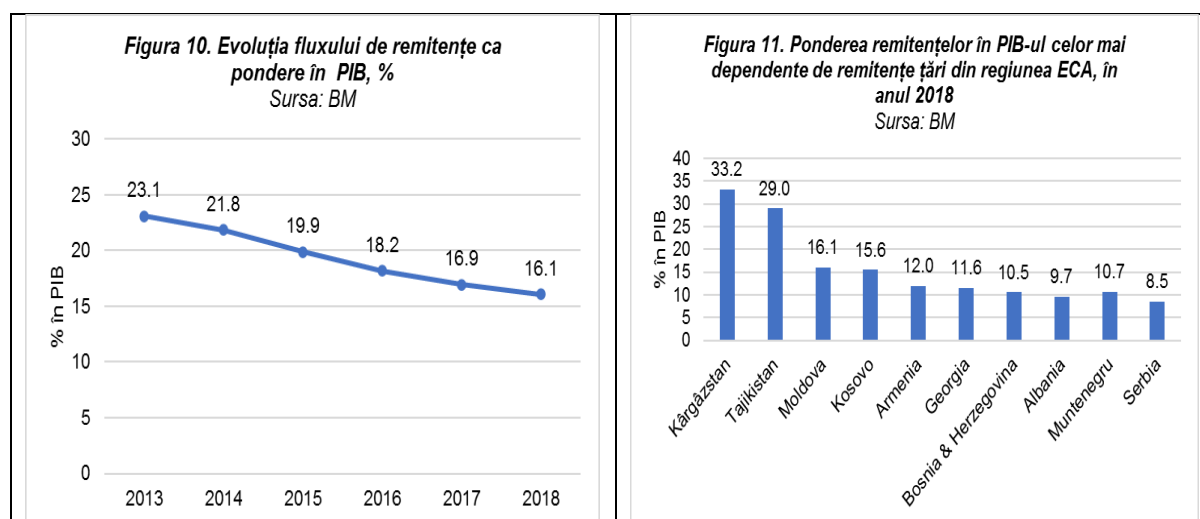

Remitențele reprezintă resurse importante pentru asigurarea bunăstării populației și reducerii sărăciei. De asemenea, acestea constituie resurse importante care pot fi direcționate pentru dezvoltarea economică a țării. Datele statistice relatează că, proporția gospodăriilor dependente de remitențe, precum și ponderea transferurilor respective în venitul disponibil al acestora rămân a fi în continuare destul de semnificative. Astfel, conform datelor CBGC BNS în anul 2018 circa ¼ dintre gospodăriile casnice primeau remitențe, cu o ușoară diminuare a acestora cu 0,3 p.p. față de anul 2017 și cu 0,1 p.p față de anul 2016. Cele mai dependente de remitențe continuă a fi gospodăriile din mediul rural (28,1%) față de cele din mediul urban (20,3%).

Remitențele au constituit 52,4% din venitul disponibil al gospodăriilor casnice din țară, care sunt dependente de remitențe, fiind observate tendințe descendente ale acestor venituri cu 1.3 p.p față de anul 2017 și 3,1 p.p. față de anul 2016. Mai pronunțată această dependență continuă a fi în mediul rural (55,4%) față de cel urban (47,5%) (**Figura 9, Tabelul 7 din Anexa 1**).

Analizele efectuate arată că, modelul investițional bazat pe remitențe nu poate fi considerat unul durabil. Vulnerabilitatea acestuia este determinată de dinamica incertă a acestor transferuri, care sunt dependente de evoluțiile economice și politice din statele în care lucrează moldovenii, ceea ce influențează volumul acestor transferuri. Astfel, dacă până în anul 2013 ponderea remitențelor în PIB-ul Republicii Moldova a înregistrat o evoluție ascendentă (23,1%), atunci din anul 2014 aceste transferuri diminuat continuu, ca urmare a impactului evoluțiilor economice negative din Federația Rusă (înăsprirea politicii migraționale și deprecierea rublei rusești cauzate de aplicarea sancțiunilor economice de către comunitatea internațională după anexarea peninsulei Crimeea), precum și a crizei sectorului bancar național. În anul 2018, remitențele au constituit 16,2% în PIB-ul Republicii Moldova²⁴, țara noastră rămânând în continuare în topul țărilor celor mai dependente de remitențe din regiunea Europei și Asiei Centrale, după Republica Kârgâzstan (33,2%) și Tadjikistan (29%)²⁵ (Figurile 10 și 11, Tabelul 8 din Anexa 1).

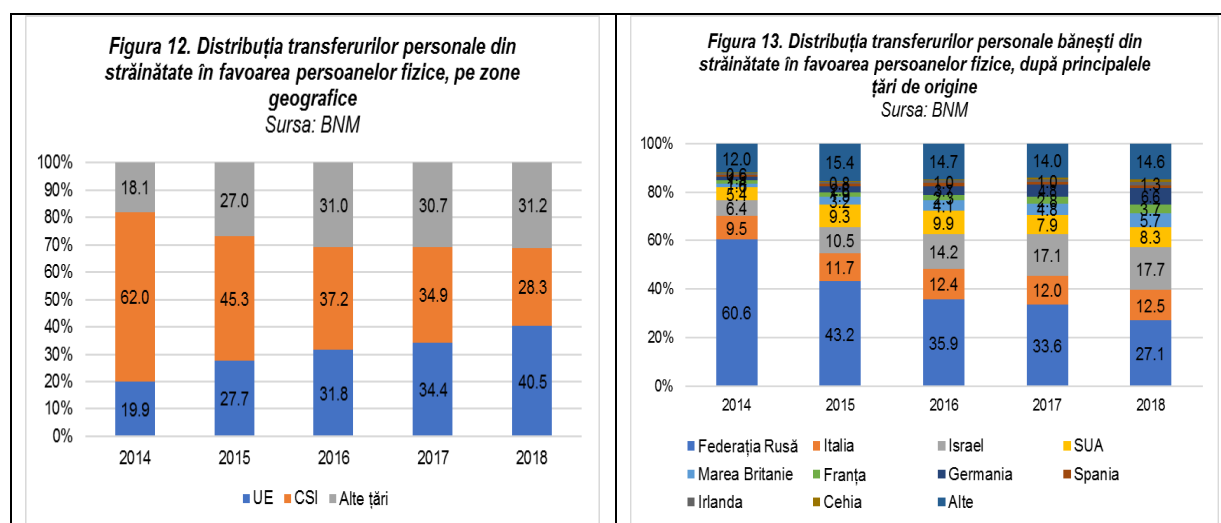

Diminuarea influxurilor financiare din Federația Rusă au rezultat într-o reorientare treptată a acestora în spre alte destinații. Conform datelor BNM, în anul 2018 transferurile personale din CSI au constituit 28,3% în totalul transferurilor bancare bănești efectuate în favoarea persoanelor fizice (peste 90% în cadrul acestor transferuri revenindu-le Federației Ruse), volumul acestor transferuri a fost în diminuare progresivă înjumătățindu-se față de anul 2014 (62%). Totodată, în perioada respectivă s-au dublat transferurile din UE (40,5% în anul 2018 față de 19,9% în 2014) și din "Alte țări" (31,2% în anul 2018 față de 18,1% în anul 2014) (Figura 12). După principalele țări de origine a transferurilor personale datele relatează ca, cele Germania și Marea Britanie au sporit de 3 ori, s-au dublat cele din Israel și Franța, au crescut de 1,7 ori cele din Cehia și de 1,2 ori cele din Spania și SUA. Deși, transferurile din Federația

²⁴ WB (2019). World Development Indicators. Personal remittances, received as % of GDP, Moldova.
<https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=BX.TRF.PWK.RD.GD.ZS&country=>

²⁵ WB (2019). World Development Indicators. Personal remittances, received as % of GDP, by countries.
<https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=BX.TRF.PWK.RD.GD.ZS&country=#>

Rusă s-au redus în jumătate, de la 60,6% în anul 2014 la 27,1% în anul 2018²⁶, aceasta continuă să predomine în topul țărilor de origine a remitențelor (**Figura 13, Tabelul 9 din Anexa 1**).

1.3. Ocupare, recunoaștere de calificări și competențe non-formale

Migrația internațională în scop de muncă influențează semnificativ dezvoltarea și funcționalitatea pieței muncii din țară. Pe de o parte aceasta contribuie la eliminarea dezechilibrelor dintre cererea și oferta de muncă, diminuând șomajul, și aducând noi experiențe de muncă și noi idei tehnologice, specifice țărilor avansate. Pe de altă parte însă, migrația poate duce și la apariția unui deficit pe piața muncii în situația în care există diferențe mari dintre salariile oferite în țara de origine și țările de destinație, ceea ce demotivează participarea la piața muncii autohtone și contribuie la formarea comportamentului migrator²⁷.

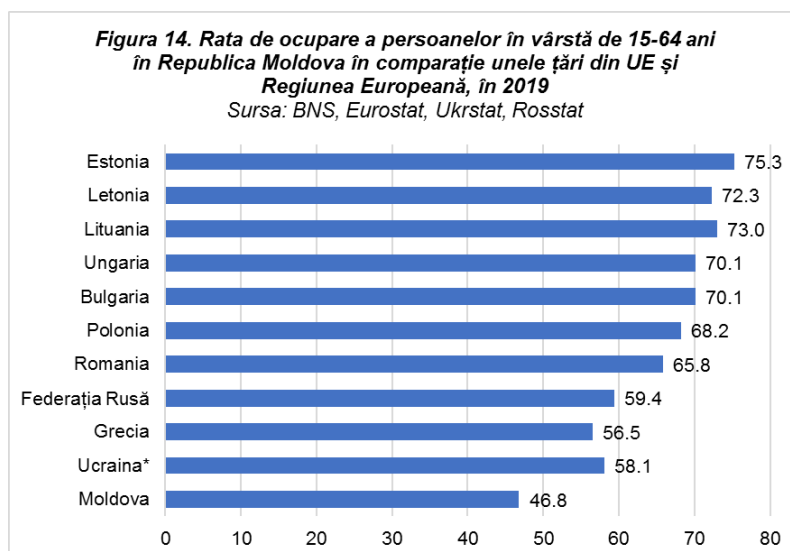
În anul 2019 BNS a efectuat o serie ajustări în cadrul metodologiei cercetării statistice în gospodăria Ancheta Forței de Muncă pentru concordanței acesteia cu standardele internaționale în domeniu²⁸. Una dintre aceste ajustări a vizat trecerea în estimarea indicatorilor pieței muncii în baza numărului populației rezidente (cu reședința obișnuită) cu excluderea persoanelor absente de 12 luni și mai mult din gospodăria (a migranților). Astfel, rata de ocupare a populației în vârstă de 15 ani și peste, calculată conform noii metodologii, a constituit 40,1%, fiind în descreștere cu 4,4 p.p. în raport cu anul 2018 și cu 2,9 p.p. față de anul 2016 (**Figura 15**). La rândul său rata de ocupare a populației în vârstă aptă de muncă de

²⁶ BNM (2019). "Conturi internaționale a Republicii Moldova. Balanța de plăți, poziția investițională internațională și datoria externă. Date provizorii pentru anul 2018", tabelul 24, pag. 119.
http://bnm.md/files/CI_2018_preliminar.pdf

²⁷ Vaculovski, D. (2017). "Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual", Subcapitolul 3.3 „Impactul migrației asupra pieței muncii”, pag. 112. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.
http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspect_e%20socioeconomice.pdf

²⁸ BNS (2019). "Metodologia Anchetei Forței de Muncă în gospodăria".
https://statistica.gov.md/public/files/Metadate/alte/Metodologie_AFM_2019.pdf

15-64 ani²⁹ a constituit 46,8%, rămânând în continuare a fi printre cele mai scăzute în comparație cu unele țări din UE și Regiunea Europeană³⁰ (Figura 14, Tabelul 10 din Anexa 1). De menționat, că valorile acestor indicatori nu pot fi comparate cu țintele majore stabilite pentru anii respectivi de către Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021³¹, care au fost estimate în baza metodologiei vechi a AFM în baza numărului populației stabile.

*În cazul Ucrainei rata de ocupare este calculată pentru populația în vârstă de 17-70 ani.

Discrepanțele semnificative ale ratelor de ocupare sunt prezente atât pe sexe, cât și pe medii de reședință. Rata de ocupare în rândul femeilor a fost de 36,5% (în descreștere cu 4,6 p.p față de 2018 și cu 3,7 p.p față de 2016), fiind cu 7,7 p.p. mai joasă față de cea a bărbaților 44,2% (în descreștere cu 3,9 p.p față de 2018 și cu 1,9 p.p față de 2016). În mediul rural rata de ocupare a constituit 35,6% fiind mai joasă cu 11,4 p.p față de mediul urban (47%). De asemenea, este observată o descreștere a ratei de ocupare în mediul rural, pe când cea în mediul urban aceasta a fost în creștere. Astfel, rata de ocupare în mediul rural a diminuat în anul 2019 cu 9,9 p.p față de anul precedent și cu 6,8 p.p față de anul 2016. Pe când, rata de ocupare în mediul urban a crescut cu 2,5 p.p față de anul 2018 și cu 3,2 p.p față de anul 2016. (Diagramele 15 și 16, Tabelul 11 din Anexa 1).

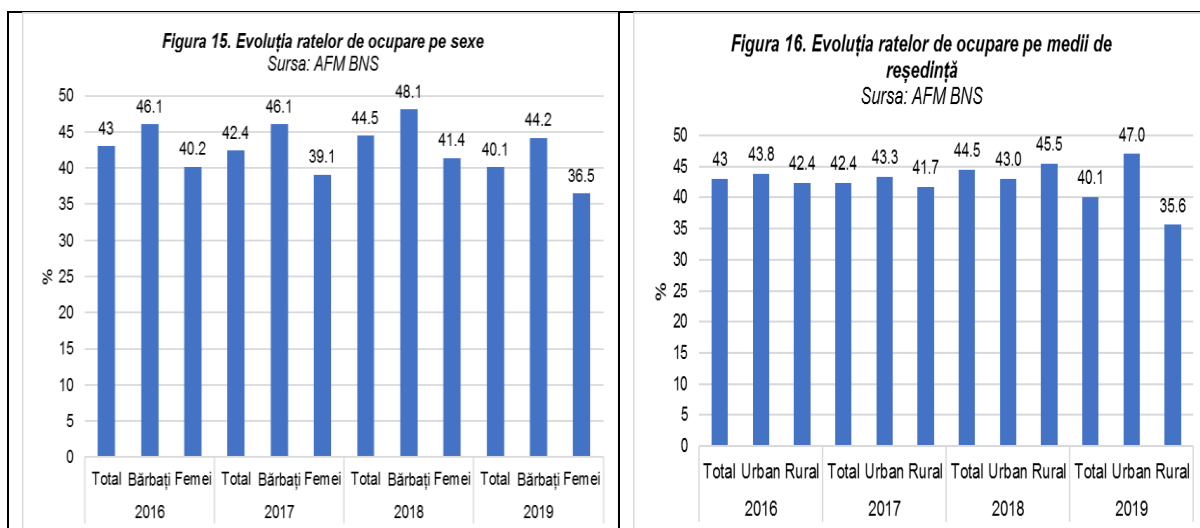
²⁹ Vârstă de muncă în țările Uniunii Europene conform metodologiei Eurostat

³⁰ Eurostat. Employment rates by sex, age and citizenship (%). (last update 21.04.2020).

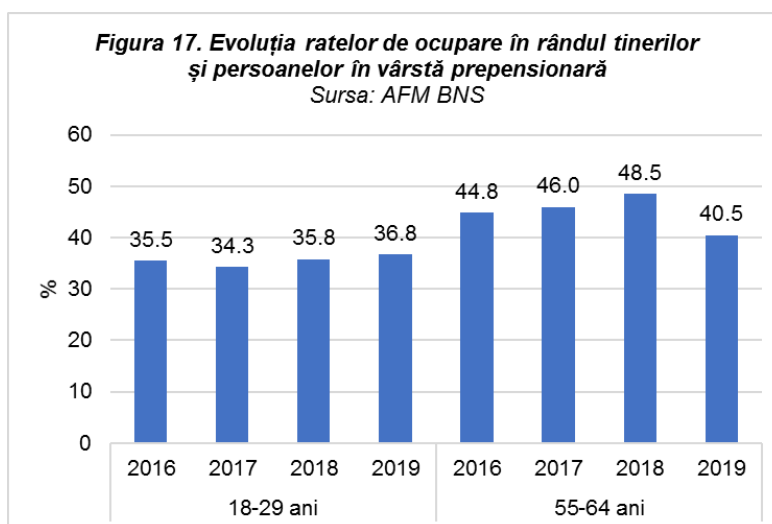
https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_ergan&lang=en;

³¹ Tabelul 3 din Anexa 1 la Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-202, Hotărârea Guvernului 1473 din 30.12.2016, pag. 40.

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=369765>

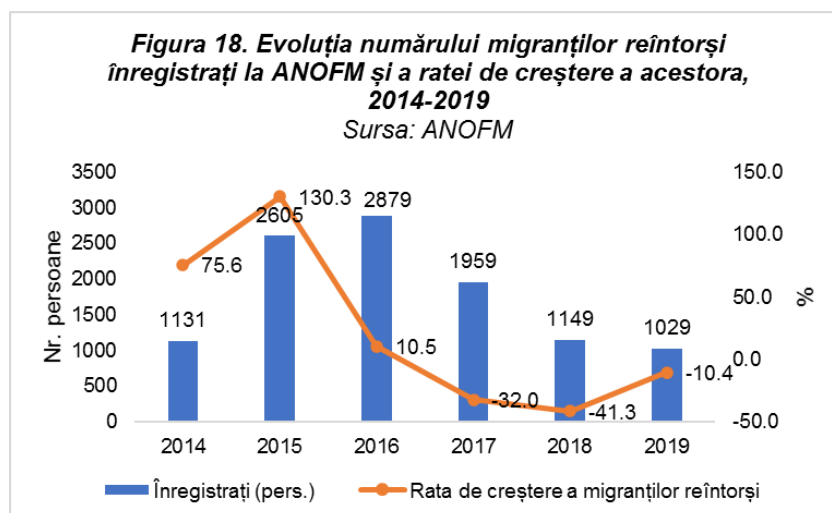

Sunt observate tendințe de ascendență ușoară ale ratei de ocupare în rândul tinerilor în vârstă de 18-29 ani, care în anul 2019 a constituit 36,% în creștere cu 1 p.p față de anul precedent și 1,3 p.p față de anul 2016 (35,5%). Totodată, în rândul persoanelor în vârstă pre-pensionară de 55-64 ani, după o ascendență continuă pe parcursul anilor 2016-2018, rata de ocupare în anul 2019 a diminuat, constituind 40,5% în descreștere cu 7 p.p față de anul precedent și cu 4,3 p.p. față 2016 (Figura 17).

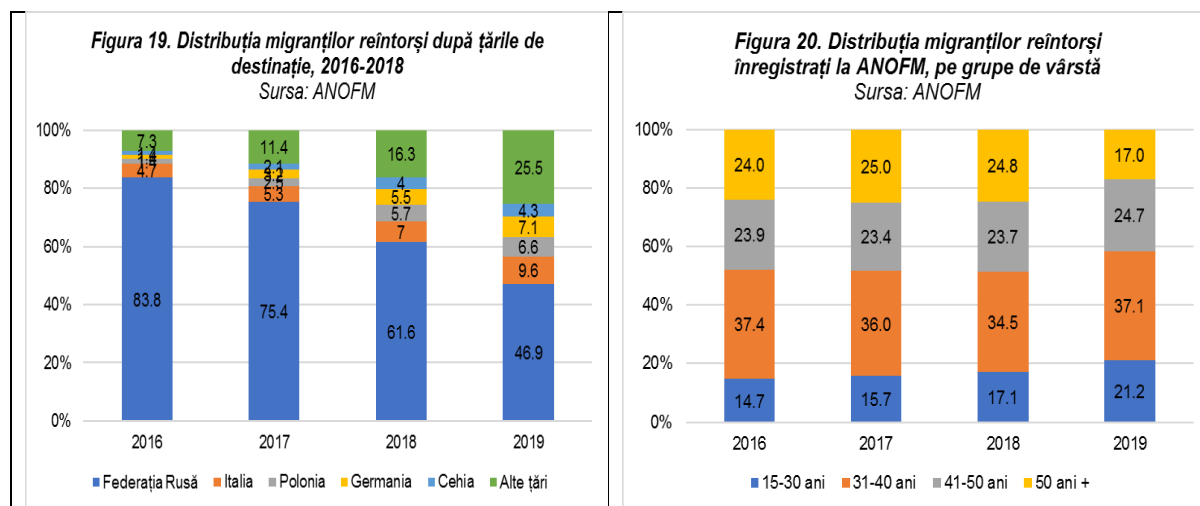

Din anul 2016 numărul migranților reîntorși care s-au înregistrat la ANOFM ca fiind în căutare de lucru este în descreștere progresivă. În anul 2019 de către subdiviziunile teritoriale ale ANOFM au fost înregistrate 1,029 persoane reîntoarșe în țară, dintre care 19,9% erau femei. Migrații reîntorși din mediul rural au constituit 59,9% din total³². În raport cu anul precedent numărul migranților reîntorși a diminuat cu 10,4% și cu 64,3% față de anul 2016 (Figura 18). Această situație ar putea fi explicată prin următoarele cauze: fie că o parte dintre migranții reîntorși nu au apelat la serviciile ANOFM și respectiv nu au fost înregistrați, fie că aceștia și-au reorientat fluxurile migraționale spre alte destinații.

³² ANOFM (2020). "Raport de activitate pentru anul 2019", Subcapitolul 4.2, pag. 16.

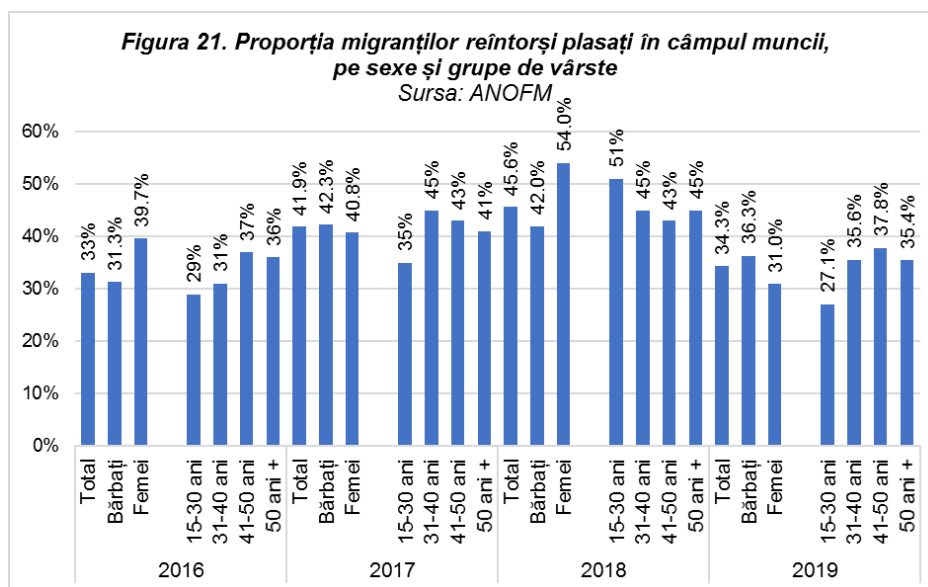
Distribuția după țările de destinație relatează că, circa 47% dintre migranți s-au reîntors din Federația Rusă, 9,6% din Italia, 7,1% din Germania, 6,6% din Polonia, 4,3% din Cehia, iar restul peste 25% din alte țări (Figura 19, Tabelul 12 din Anexa 1). Totodată, peste 37% în rândul migranților reîntorși le-a revenit celor în vârstă de 31-40 ani, fiind urmași de cei în vârstă de 41-50 ani (24,7%), cei de 15-30 ani (21,2%) și cei în vârstă de 50 ani + (17%) (Figura 20). În funcție de nivelul de instruire, datele arată, că peste 2/3 (circa 65%) dintre migrații reîntorși au fost cei studii primare/gimnaziale/liceale, 20% cu studii profesionale, 6,7% cu studii colegiale și 8,3% cu studii superioare³³. De menționat, că această distribuție se menține neschimbată pe parcursul perioadei analizate.

Ca urmare a măsurilor active aplicate, proporția migranților reîntorși care au fost plasați în câmpul muncii a fost de 34,3% (de 36,3% pentru bărbați și de 31% pentru femei) în descreștere cu 11,3 p.p. față de anul 2018, dar în creștere cu 1,3 p.p. în raport cu anul 2016. În rândul migrațiilor reîntorși în vârstă de 15-30 ani proporția celor plasați în muncă a fost de 27,1% în descreștere cu 23,9 p.p. față de anul precedent și cu 1,9 p.p. față de anul 2016. În rândul persoanelor în vârstă de 31-40 ani proporția celor plasați a fost de 35,6% (45% în anul

³³ Ibidem.

2018 și 31% în anul 2016), de 37,8% în rândul celor în vârstă de 41-50 ani (43% în anul 2018 și 37% în 2016) și de 35,4% în rândul celor în vârstă de 50 ani + (45% în anul 2018 și 36% în anul 2016), și de 43% în rândul **(Figura 21, Tabelul 13 din Anexa 1)**. Totuși, aceste proporții rămân în continuare a fi destul de modeste față de numărul total de migranți reîntorși care au fost înregistrați de către agenție ca fiind în căutare de muncă. Rezultatele studiului sociologic „*Migrația cetățenilor în scop de muncă*”³⁴ realizat în anul 2019 în 6 țări și în Republica Moldova, relatează că după reîntoarcere circa 46% dintre persoanele care au fost peste hotare nu muncesc, sunt șomeri din motivul pierderii abilităților avute înainte de migrație. Iar dintre cei care și-au găsit un loc de muncă la reîntoarcere, 44% au reușit acest lucru prin intermediul rudelor/ prietenilor, circa 16% s-au întors la locul anterior de muncă, ponderea femeilor (24%) fiind dublă în raport cu cea a bărbaților. Prin intermediul ANOFM s-au angajat în muncă circa 14% foști migranți (15% dintre bărbați și 11% femei). Un nivel modest de adresabilitate a persoanelor cu experiență de migrație către serviciile de ocupare a forței de muncă este confirmat de asemenea și de rezultatele cercetării sociologice „*Impactul migrației asupra dezvoltării socio-economice a localităților*”³⁵ realizată în anul 2020, potrivit căreia doar 9% dintre respondenți au apelat la aceste servicii în țară și doar 7% în țările gazdă. Totodată, printre principalele motive care împiedică revenirea migranților în țară și cu care se confruntă cei reîntorși, 91,9% dintre respondenții cercetării au menționat salariile neatractive, lipsa oportunităților de angajare (58,7%), nivelul sporit al corupției (32,4%), infrastructura subdezvoltată (27,7%), dificultăți în inițierea și gestionarea unei afaceri (7%), calitatea proastă a serviciilor publice (4,7%), etc.

³⁴ GoRM/SDC/PNUD/OIM (2020). "Profilul migranților moldoveni în șase țări de destinație: Polonia, Germania, Marea Britanie, Franța, Spania și Israel", principalele constatări ale studiului „Migrația cetățenilor în scop de muncă. Studiu sociologic realizat în șase țări de destinație și în Republica Moldova”, prezentate public în cadrul atelierului de lucru din 19.12.2019.

³⁵ PNUD/CBS-AXA (2020). "Impactul migrației asupra dezvoltării socio-economice a localităților (în comunitățile țintă ale proiectului PNUD/MIDL)". Capitolul II, Figurile 11 și 12, pag. 16, 17.

Recunoașterea competențelor și a cunoștințelor dobândite prin educație formală și non-formală constituie bazele politicii europene în domeniul educației și a ocupării forței de muncă, fiind considerate esențiale pentru incluziune și dezvoltare durabilă. Actualmente actele de studii preuniversitare, superioare și calificările profesionale obținute în condiții formale (în țară sau peste hotare), sunt autentificate, recunoscute și echivalate în baza procedurilor existente³⁶, care funcționează în conformitate cu standardele internaționale în domeniul respectiv³⁷, inclusiv și a acordurile bilaterale și multilaterale privind recunoașterea reciprocă a actelor de studii și calificărilor la care Republica Moldova este semnatară³⁸.

Conform datelor MECC, în anul 2019 au fost recunoscute 850 de acte de studii și calificări obținute peste hotarele Republicii Moldova în scopul continuării studiilor și/sau angajării în câmpul muncii. Evoluția în acest domeniu pe parcursul perioadei analizate a fost una neuniformă, față de anul 2018 numărul actelor de studii și perioadelor de studii peste hotarele țării recunoscute a sporit de 1,9 ori (291 de acte recunoscute), însă a descrescut cu circa 10% (944 de acte recunoscute) în raport cu anul 2016.

Cu toate acestea, deși accesibile, procedurile de autentificare, recunoaștere și echivalare, acestea încă sunt puțin populare printre migranții moldoveni, majoritatea cărora în țările de destinație prestează muncă sub nivelul studiilor și calificărilor deținute. Conform datelor celui de-al III-lea ciclu de studii de cartografiere a diasporei moldovenești, aproape fiecare al doilea (47%) dintre migranții moldoveni la momentul efectuării studiului deținea un loc de muncă ce nu i se potrivea sau era sub nivelul calificărilor acestuia³⁹. Totodată datele aceluiași studiu relatează că, nivelul de adresabilitate a migranților pentru anumite drepturi este influențat de gradul de informare al acestora, care crește în funcție de durata aflării acestora în țările gazdă. În acest context au fost observate anumite tendințe în creștere din partea migranților

³⁶ Ordinul MECC nr. 861 din 05.06.2018, cu privire la aprobarea Regulamentului privind autentificarea actelor de studii și documentelor complementare emise de instituțiile de învățământ din Republica Moldova. https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulament_autentificarea_actelor_de_studii.pdf; Ordinul MECC nr. 937 din 19.06.2018, privind aprobarea Metodologiei cu privire la recunoașterea și echivalarea perioadelor de studii efectuate în străinătate pentru continuarea studiilor în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova https://mecc.gov.md/sites/default/files/metodologie_superior_937_din_19.06.18.pdf; și Ordinul MECC nr. 1702 din 26.12.2019, cu privire la aprobarea Regulamentului privind recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor obținute în străinătate. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_1702_de_aprobare_a_regulamentului_de_recunoastere.pdf (accesat la data de 10.05.2020).

³⁷ Convenția de la Lisabona cu privire la recunoașterea atestatelor obținute în învățământul superior în statele din regiunea Europei (adoptată la Lisabona, la 11 aprilie 1997); Convenția de la Haga (adoptată la 5 octombrie 1961), Carta comună ENIC/NARIC de activități și servicii (din 9 iunie 2004); recomandările CoE, CE și UNESCO-CEPES în materie de recunoaștere.

³⁸ Republica Moldova este semnatară a 7 acorduri bilaterale și multilaterale în domeniul recunoașterii studiilor și calificărilor cu următoarele state: România, Bulgaria, CSI, Rusia, Ucraina, Lituania și China.

<https://mecc.gov.md/ro/content/autentificarea-si-recunoasterea-actelor-de-studii>

³⁹ Moșneaga, V. (2017). "Cartografierea diasporei moldovenești din Germania, Marea Britanie, Israel, Italia, Portugalia și Rusia. Ciclu de studii: Cartografierea diasporei, III". Capitolul 6, Tabelul 24, pag. 69.

<https://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Raport%20ROM.pdf>

moldoveni de a aplica pentru studii peste hotare, dar și de a solicita din partea autoritățile țărilor de gazdă recunoașterea diplomelor și calificărilor moldovenești⁴⁰.

Dezvoltarea și punerea în aplicare a unui mecanismul de recunoaștere a calificărilor și competențelor dobândite în contexte non-formale și informale (inclusiv pe durata migrației), reprezintă domeniu nou ce necesită a fi explorat și exploatat pe deplin. Astfel, pe parcursul anilor 2016-2018⁴¹ MECC, a lucrat la elaborarea proiectului Regulamentului privind validarea educației nonformale și informale, care a fost aprobat la începutul anului 2019, cu aplicarea unei perioade de pilotare pentru două specialități: construcții și alimentație publică⁴². Conform mecanismului propus, certificarea este efectuată în concordanță cu recomandările europene privind învățarea pe tot parcursul vieții⁴³, iar certificatele obținute pot fi folosite la angajarea în câmpul muncii în Republica Moldova și peste hotare, precum și la continuarea educației și formării profesionale în sistemele formale. Astfel, beneficiarii acestui mecanism în anul de referință au fost 15 persoane, competențele profesionale ale cărora obținute pe durata migrației de muncă au fost recunoscute. Totuși o analiză mai detaliată a evoluției situației în acest context urmează a fi realizată după implementarea mecanismului respectiv pe o perioadă mai îndelungată în timp.

O soluție optimă pentru reducerea deficitului pe anumite segmente ale pieței muncii este atragerea personalului înalt calificat din străinătate, ceea ce presupune introducerea în țară a experiențelor și a noilor cunoștințe⁴⁴. Astfel, în scopul facilitării mobilității străinilor și accesului investitorilor străini, pe parcursul anului 2017-2018, au fost operate o serie de amendamente în cadrul de reglementare cu privire la migrația de muncă⁴⁵ și regimul străinilor în Republica Moldova⁴⁶, care reprezintă noua viziune a Guvernului asupra imigrării,

⁴⁰ Ibidem. Capitolele 5 și 7, pag. 48; 84.

<https://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Raport%20ROM.pdf>

⁴¹ MECC (2017). Raport de activitate a Ministerului Educației pentru anul 2016. Subcapitolul 6.1. Dezvoltarea cadrului normativ privind educația adulților în context european. Pag. 48.

http://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_me_2016.pdf; MECC (2017). "Transparență decizională: Certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite în contexte de educație non formală și informală". <https://mecc.gov.md/ro/content/transparența-decizională-certificarea-cunostintelor-si-competentelor-dobandite-contexte-de>

⁴² Ordinul MECC nr.65 din 24.01.2019, cu privire la aprobarea Regulamentului privind validarea educației nonformale și informale.

https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulament_privind_educatia_nonformala.pdf

⁴³ Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul întregii vieți din 23 aprilie 2008, nr. 2008/C 111/01. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008H0506\(01\)&from=RO](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008H0506(01)&from=RO); Ghidul european de validare a învățării non formale și informale din 2009.

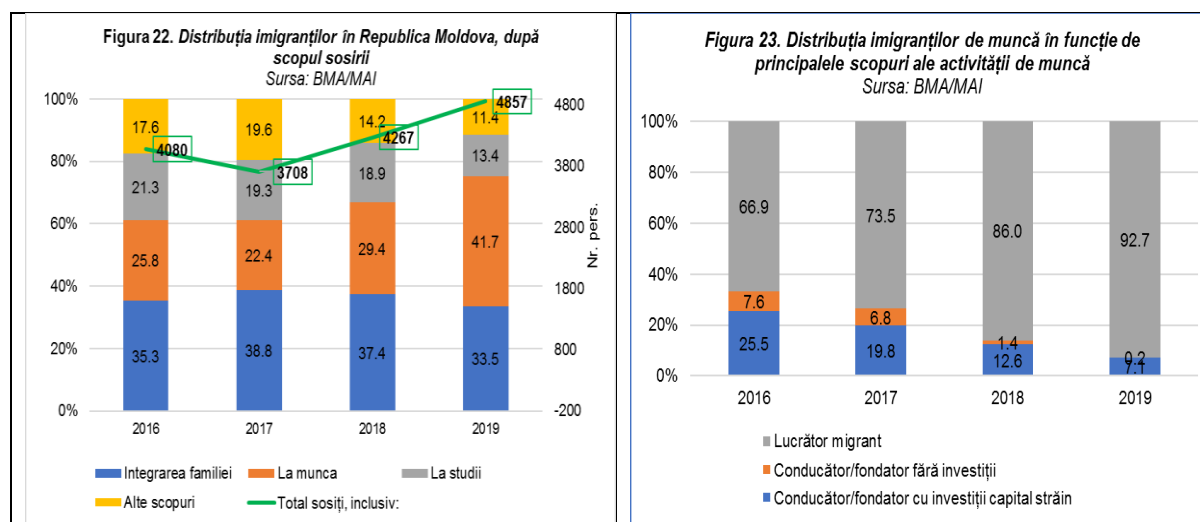
⁴⁴ Vaculovschi, D. (2017). "Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual", Subcapitolul 5.5, pag. 117. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

⁴⁵ Legea nr. 180 din 10.07.2008, cu privire la migrația de muncă, Abrogată prin Legea nr.278 din 29.11.2018. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112697&lang=ro#

⁴⁶ Legea nr. 200 din 16.07.2010, cu privire la regimul străinilor în Republica Moldova. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112700&lang=ro#

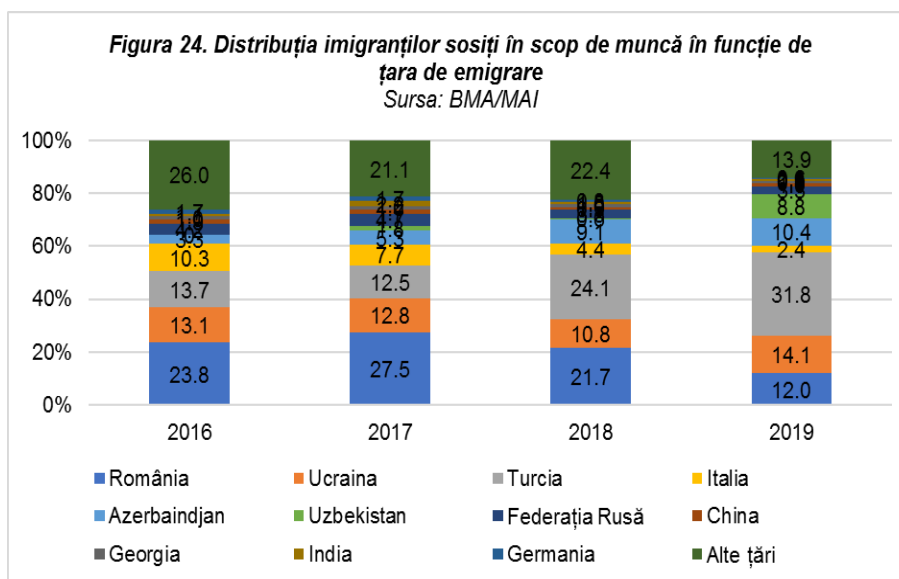
focusându-se pe liberalizarea pieței muncii și suplinirea deficitului de forță de muncă în cadrul domeniilor prioritate determinate, primele trei dintre acestea fiind: (i) industria prelucrătoare; (ii) construcțiile și (iii) tehnologia informației și comunicațiilor⁴⁷. Conform datelor BMA/MAI, în anul 2019 numărul străinilor care au sosit în scop de muncă în Moldova a fost de 2023 persoane (41,7% în total străini), în ascendență cu 12,2 p.p. față de anul 2018 și cu 15,9 p.p. în raport cu anul 2016 (**Figura 22, Tabelul 14 din Anexa 1**). Structura imigranților sosiți în scop de muncă în proporție de 92,7% a fost alcătuită din lucrători migranți, urmași de conducătorii sau fondatorii unităților cu investiții în capital străin (7,1%) și cei fără investiții (0,2%)⁴⁸ (**Figura 23, Tabelul 15 din Anexa 1**).

Repartiția imigranților sosiți în scop de muncă după țara de origine relevă că, cei mai mulți, în anul 2019, au sosit din Turcia (31,8%), Ucraina (14,1%), Romania (12%), Azerbaidjan (10,4%), Uzbekistan (8,8%), Federația Rusă (3,3%) și Italia (2,4%). Sunt observate tendințe spre ascendență a proporției imigranților în scop de muncă din Turcia, Ucraina, Azerbaidjan și Uzbekistan, și o diminuare a ponderii celor din România, Italia, Germania, Federația Rusă și China.

⁴⁷ Hotărârea Guvernului nr. 115 din 31.01.2018, cu privire la aprobarea Listei ocupațiilor prioritare. Anexa 1. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102110&lang=ro

⁴⁸ Estimări pentru anul 2019 în baza datelor din Portalul Guvernamental al Datelor Deschise: „Date despre stabilirea cu traiul a imigranților pe teritoriul Republicii Moldova după starea de pe 01.01.2019 până pe 31.12.2019. <http://date.gov.md/ro/system/files/resources/2019-02/Imigrare1.xlsx> și Repartitia dupa tara de emigrare a imigranților sosiți în Republica Moldova în perioada 01.01.2019 până pe 31.12.2019 https://date.gov.md/ro/system/files/resources/2020-02/Imigrare_RepartitiaTara_compact%20%286%29.xlsx

Evoluția numărului unităților economice care au angajat străini la muncă în Republica Moldova a fost una oscilantă. În anul 2019 numărul acestora a fost de 944 de unități, în ascendență cu 1,1% față de anul precedent, dar în descreștere cu 7,3% față de anul 2016 (1018 unități). Totodată, în urma modificărilor legislative, anul 2018 a fost ultimul an când ANOFM a acordat/prelungit dreptul la muncă pentru cetățenii străini, aceste atribuții fiind transferate către BMA/MAI. Astfel, în anul de referință ANOFM a acordat/prelungit dreptul la muncă pentru 1080 cetățeni străini, proporția celor cărora acest drept le-a fost acordat pentru prima dată constituind 55% *(a se vedea Tabelul 16 din Anexa 1)*. Majoritatea străinilor cărora dreptul la muncă a fost acordat/prelungit (98%) au ocupat locuri de muncă în mediului urban, în funcție de domeniile economice: 27% dintre străini au fost angajați în construcții, câte 24 % în comerț și industrie, 10% în învățământ, 8% în transporturi și comunicații și 4% hoteluri restaurante, etc⁴⁹.

1.4. Știință și consolidare de capacități

O serie de cercetări scot în evidență impactul pozitiv pe care migrația persoanelor înalt calificate îl poate aduce țărilor de origine prin crearea unor rețele de încurajare a schimburilor de experiență și expertiză, sau lansarea programelor de promovare a conlucrării și circulației a cunoștințelor, rezultând, în final, într-un câștig net pentru valorificarea capitalului uman în țările de origine⁵⁰. Astfel, către anul 2018 Academia de Științe a Moldovei deținea semnate acorduri bilaterale de colaborare în domeniul tehnico-științific și promovare a mobilității

⁴⁹ ANOFM (2019). "Raport de activitate ANOFM pentru anul 2018". Capitolul IV. Migrația forței de muncă, subcapitolul 4.1. Imigrarea forței de muncă. Pag. 14.

⁵⁰ Vaculovschi, D. (2017). "Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual", Subcapitolul 5.5 „Impactul migrației asupra calității potențialului uman. Brain-drain, brain-waste sau brain-gain”, pag. 119. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.
http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

academice cu instituții de cercetare din 48 de state⁵¹, iar platforma „Diaspora Network” reunește peste 100 de membri cercetători științifici originari din Moldova din peste 25 de state⁵². O serie de parteneriate cu cercetători moldoveni stabiliți în alte state au fost încheiate și de către alte instituții din țară care activează în domeniul cercetării și inovării. Astfel, Institutul Național de Istorie deține parteneriate cu cercetători moldoveni stabiliți în România (Iași și Sibiu), Federația Rusă (Moscova) și SUA (Carolina de Nord). Esența acestor parteneriate constă în susținerea reîntoarcerii pentru o perioadă determinată în țară a reprezentanților diasporei științifice și participarea lor la derularea diferitor proiecte și evenimente, inclusiv celor de promovare a programelor de cercetare ale Uniunii Europene⁵³. Astfel, diaspora științifică, este recunoscută ca fiind unul dintre noii actori importanți ai dezvoltării⁵⁴.

Mobilitatea academică reprezintă o modalitate sigură de stabilire a contactelor internaționale durabile, de includere a oamenilor de știință pe piața globală a muncii intelectuale, precum și o posibilitate de contribuție vizibilă la creșterea economică a țării prin aducerea noi experiențe de muncă, noi idei tehnologice specifice țărilor avansate⁵⁵. Conform datelor Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova, în anul 2018, în baza tratatelor internaționale în domeniul educației, peste hotare învățau 5566 persoane. În funcție de principalele țări unde studiază moldovenii, o pondere de 89,8% i-a revenit României, 5,9% Federației Ruse și 2,3% Bulgariei. Cei care învățau în alte țări au constituit doar 1,9%⁵⁶ (Figura 25, Tabelul 17 din Anexa 1). Este de menționat că, aceste date însă nu includ și persoanele (studenți, cercetători și personal didactic) care învață peste hotare pe cont propriu, numărul cărora este dificil de estimat. O sursă de informații în acest context pot fi considerate datele celui de-al treilea studiu de cartografiere a diasporei moldovenești, conform cărora cei aflați la studii peste hotare constituiau 9,1% în totalul migranților moldoveni, scopurile academice ale migrației fiind într-o măsură mai mare pronunțate pentru Marea Britanie (19,4%), Germania (13,8%) și Italia (11,2%). Din totalul migranților, care se află în Federația Rusă, doar 5,9% se află la studii⁵⁷.

⁵¹ <http://international.asm.md/bilateral/agreements.html>

⁵² <http://international.asm.md/ds/members-dn.html>

⁵³ MECC (2019). "Raport de activitate al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării pentru anul 2018". Pag.141. https://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_mecc_2018.pdf

⁵⁴ King R., Povrnzanovic Frykman M., Vullnetari J. (2017). "Migration, Transnationalism and Development in South-East Europe and the Black Sea Region", Chapter 3, authors: Tejada G., Varzari V. and Porcesu S.

⁵⁵ Vaculovschi, D. (2017). "Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual", Subcapitolul 5.5

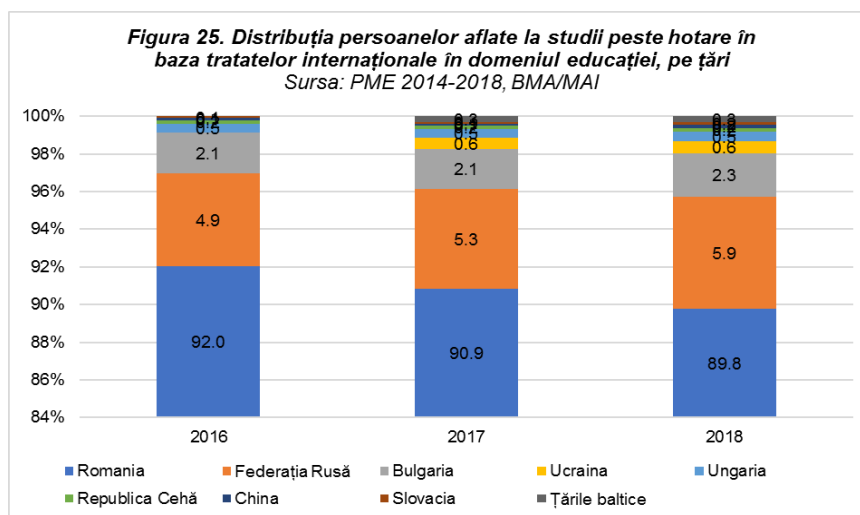
„Impactul migrației asupra calității potențialului uman. Brain-drain, brain-waste sau brain-gain”, pag. 119.

Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspect_e%20socioeconomice.pdf

⁵⁶ BMA/MAI (2019). "Profilului Migrațional Extins pentru anii 2014-2018. Raport analitic". Tabelul 11. Pag. 95.

⁵⁷ OIM/EU (2017). "Ciclul de Studii: Cartografierea diasporei Moldovenești III. Cartografierea diasporei moldovenești din Germania, Marea Britanie, Israel, Italia, Portugalia și Rusia", Compartimentul 4: Cauzele și motivele emigrației moldovenilor. Tabelul 6. pag. 41. Autor: Moșneaga, V. Doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, USM. <https://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Raport%20ROM.pdf>

Recunoscând valoarea pe care o poate aduce diaspora la dezvoltarea țării⁵⁸, pentru consolidarea dialogului și dezvoltarea parteneriatelor cu asociațiile diasporei și grupurile de inițiativă din diaspora, pe parcursul anilor 2016-2019, BRD cu suportul donatorilor, a organizat 50 de evenimente cu caracter instructiv-informativ⁵⁹ la care au participat 2169 persoane⁶⁰ membri din diasporă și specialiști din cadrul instituțiilor APC și APL responsabili pentru coordonarea și implementarea subiectelor ce țin de domeniul DMD.

⁵⁸ King R., Povrnzanovic Frykman M., Vullnetari J. (2017). " Migration, Transnationalism and Development in South-East Europe and the Black Sea Region", Chapter 3, Authors: Tejada G., Varzari V. and Porcesu S.

⁵⁹ Conform datelor BRD cele 50 de evenimente instructiv-informative au inclus: 10 evenimente în 2016, 14 evenimente în 2017; 9 evenimente în 2018 și 17 evenimente în anul 2019.

⁶⁰ Conform datelor BRD numărul cumulat al participanților la evenimentele instructiv-informative este următorul: 630 persoane în 2016, 845 persoane în 2017, 745 persoane în 2018 și 949 persoane în anul 2019.

Capitolul II. Securitatea socială și protecția muncii

Acordurile bilaterale de securitate socială și protecție a muncii lucrătorilor migranți reprezintă un instrument important, ales de guverne, menit să ofere un nivel înalt de flexibilitate țărilor pentru a se concentra asupra unui grup specific de migranți, adaptându-se condițiilor fluctuației pieței muncii, și împărțind responsabilitățile de monitorizare și management între statul gazdă și țara de origine a migranților⁶¹.

2.1. Garantarea securității sociale

Scopul acordurilor bilaterale de asigurări sociale este asigurarea unui cadru de garanții care ar putea fi onorate în cazul survenirii riscurilor sociale asigurate de către persoanele care se deplasează dintr-un stat în altul, fie în scop de muncă, fie pentru a se stabili cu traiul. Conform datelor MSMPS, către finele anului 2019 Republica Moldova deținea semnate 14 acorduri bilaterale în domeniul securității sociale cu: România, Portugalia, Bulgaria, Luxemburg, Austria, Estonia, Cehia, Polonia, Ungaria, Belgia, Lituania, Germania, Turcia și Belarus⁶². Totodată în proces de negocieri (pentru semnare sau actualizare a normelor) aflau încă 5 acorduri cu Italia⁶³, Federația Rusă, Spania⁶⁴, Grecia⁶⁵ și Estonia⁶⁶. Cu staul Israel, după mai multe runde de negocieri, s-a constatat lipsa de interes din partea acestuia pentru semnarea unui acord bilateral de securitate socială⁶⁷. De asemenea, până la realizarea trecerii de la *principiile teritorialității în acordarea garanțiilor sociale* (care și-au depășit actualitatea datorită evoluțiilor economice și politice) la cele ale *proporționalității contribuțiilor*, continuă a fi în aplicare acordurile unele dintre statele din CSI: Federația Rusă, Ucraina, Uzbekistan și Azerbaidjan⁶⁸.

În ceea ce privește aplicarea acordurilor date, conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, în anul 2019 numărul total al cetățenilor moldoveni care beneficiau de pensii de asigurări sociale în baza acordurilor de securitate socială a fost de 450 persoane. Totodată, sunt observate tendințe de ascendență a numărul pensiilor noi stabilite pe parcursul anilor

⁶¹ BMA/MAI (2016). "Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova 2010-2015". Capitolul C 1. Pag.57.

⁶² Acordul între Republica Moldova și Republica Belarus în domeniul securității sociale, a fost semnat la 23 octombrie 2019. <https://msmps.gov.md/ro/content/acord-bilateral-domeniul-securitatii-sociale-semnat-de-republica-moldova-si-republica>

⁶³ Proiectul Acordului cu Republica Italiană privind securitatea socială a fost parafat la 16 mai 2018.

⁶⁴ Prima rundă de negocieri asupra proiectului Acordului în domeniul securității sociale între Republica Moldova și Regatul Spaniei a avut loc la Madrid, 19-22 noiembrie 2019.

⁶⁵ A doua rundă de negocieri asupra proiectului Acordului între Republica Moldova și Republica Elenă în domeniul securității sociale a avut loc la 13-15 noiembrie 2019 la Chișinău

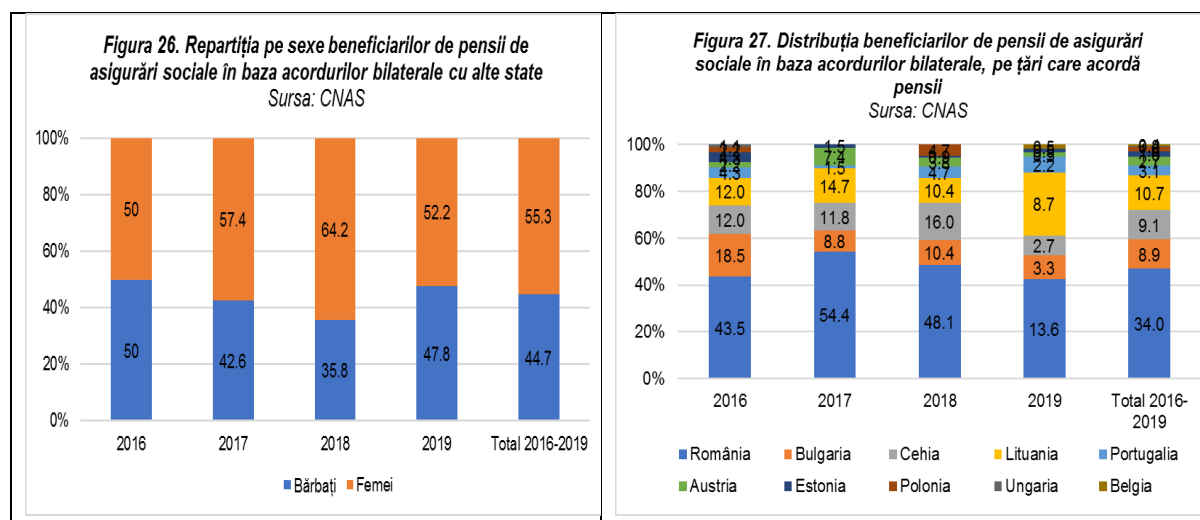
⁶⁶ Hotărârea Guvernului nr. 520 din 06.06.2018, cu privire la inițierea negocierilor asupra proiectului Protocolului de modificare a Aranjamentului pentru aplicarea Acordului în domeniul asigurărilor sociale dintre Republica Moldova și Republica Estonia, încheiat la Tallinn la 19 octombrie 2011

⁶⁷ MSMPS (2020). "Raport privind realizarea, în anul 2019 a Strategiei Naționale privind Ocuparea Forței de Muncă pentru anii 2017-2021". Prioritatea 4, direcția de acțiune 4.1. Pag. 21. https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_final_snofm_2019.pdf

⁶⁸ MSPMS (2019). "Raportul Social Anual 2018". Capitolul 3, subcapitolul 3.6.5. Pag. 65. https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_social_anual_2018_final.pdf

2016-2019 în baza acestor instrumente bilaterale. Astfel, în anul 2019 au fost stabilite 184 pensii noi, în creștere de 73,6% față de anul 2018, iar față de anul 2016 creșterea este de 2 ori. În totalul beneficiarilor de pensii, femeile au constituit 55,3%, fiind observată o descreștere cu 12.p.p față de anul precedent a ponderii acestora în cadrul pensiilor noi stabilite (**Figura 26**). În cadrul distribuției după țările de care acordă pensii în baza acordurilor bilaterale, peste 1/3 (sau 34%) din totalul pensiilor stabilite i-a revenit României, fiind urmată de Germania (27,8%), Lituania (10,7%), Cehia (9,1%), Bulgaria (8,9%), Portugalia (3,1%) și Austria (2,7%). Celorlalte țări revenindu-le o pondere de 3,7% (**Figura 27, Tabelul 18 din Anexa 1**)

Accesarea mecanismelor de asigurare socială pe care le oferă statul lucrătorilor migranți moldoveni reprezintă un aspect important. Totuși, analizele efectuate relatează că majoritatea lucrătorilor migranți continuă să fie în afara sistemului național de asigurări sociale. Aceasta se datorează în primul rând neînregistrării de către aceștia a contractelor individuale de muncă deținute (opțiune care este benevolă), dar și neatractivității pachetului minim de asigurări sociale⁶⁹ pe care actualmente în oferă statul (o pensie minimă pentru limită de vârstă⁷⁰ care în anul 2019 a constituit 63,2% din minimul de existență pentru pensionari⁷¹ și ajutorul de deces). O altă problemă complementară este lipsa unor scheme cumulative de stat care ar încuraja/stimula participarea la sistemul de asigurare socială individuală a populației, inclusiv a migranților.

Numărul total al cetățenilor străini domiciliați în Republica Moldova care și-au transferat cuantumul pensiilor în baza acordurilor bilaterale în anul 2019 a fost de 31 de persoane (29% fiind femei). De menționat că, în realitate acest număr ar putea fi mai mare, deoarece conform mențiunii CNAS acordurile bilaterale semnate în domeniul securității sociale nu conțin prevederi care să oblige părțile contractante să țină evidența separată a beneficiarilor

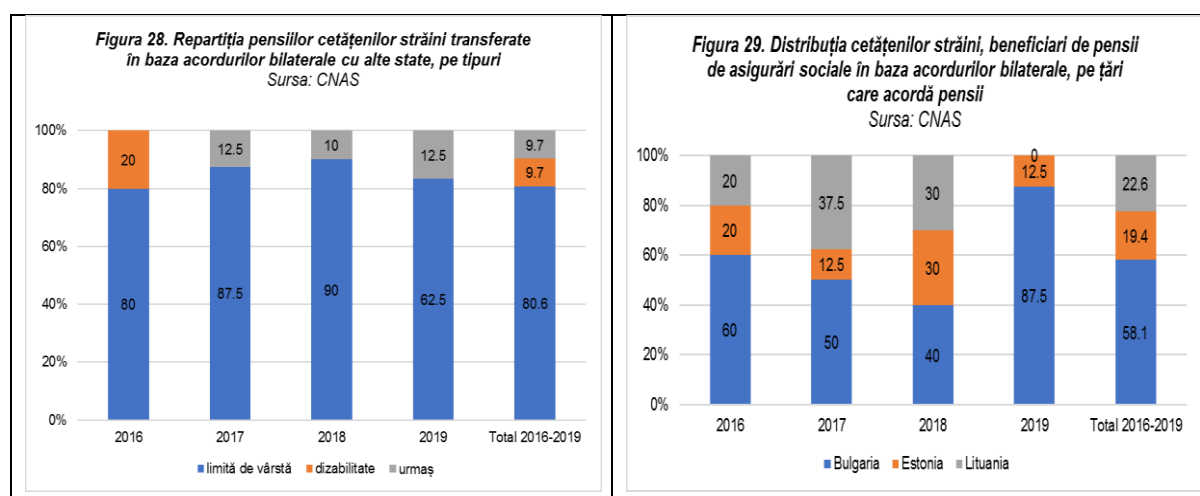
⁶⁹ Art.2 modificat prin LP399-XVI din 14 decembrie 2006, MO39-42/23.03.07 art.169.

⁷⁰ Hotărârea Guvernului nr.186 din 15.03.2019, cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113065&lang=ro

⁷¹ BNS. Banca de date statistice. Minimul de existență pe categorii de populație, semestre și medii, 2019. http://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_04%20NIV_NIV050/NIV050090.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

de pensii acordate în baza fiecărui stat contractant. Astfel, CNAS deține informația referitoare la statele care efectuează transferul cuantumului prestației pe contul CNAS, care ulterior este transferat pe contul beneficiarului.

Evoluția numărului de pensii noi transferate pe parcursul perioadei analizate a fost una neuniformă, în descreștere cu 20% față de anul precedent, dar cu o creștere cu 60% față de anul 2016. Pensiile pentru limită de vârstă au constituit 80,6% în totalul pensiilor transferate ale cetățenilor străini, celor de urmaș și de dizabilitate revenindu-le câte 9,7%. În cadrul repărțirii pe țări care acordă pensii în baza acordurilor bilaterale, o pondere de 58,1% i-a revenit Bulgariei, urmată de Lituania (22,6%) și Estonia (19,4%) (Figurile 28 și 29, Tabelul 19 din Anexa 1).

2.2. Protecția muncii lucrătorilor migranți

Acordurile bilaterale în domeniul migrației de muncă încheiate, precum și înregistrarea în modul corespunzător al contractelor individuale de muncă, constituie instrumente importante în gestionarea migrației de muncă și protecția socială a lucrătorilor migranți. Actualmente Republica Moldova deține semnate 7 acorduri bilaterale în domeniul migrației de muncă⁷² și 1 acord-cadru de parteneriat privind suportul la reintegrare migranților reîntorși din Franța⁷³. Totodată, pe parcursul anilor 2016-2019 au continuat negocierile pentru actualizarea unor acorduri prevederile cărora au fost depășite în timp de evoluțiile economice și politice ale țărilor contractante, precum și au fost inițiate dialoguri pentru semnarea unor acorduri bilaterale noi pentru reglementarea migrației de muncă. Astfel, au continuat negocierile cu Federația Rusă pentru semnarea unui nou acord în domeniul migrației de muncă (prevederile actualului ui fiind depășite din anul 2014), iar dialogul cu Republica Italiană a vizat demararea a următoarei etape a acordului semnat în anul 2011. Cu

⁷² Numărul acordurilor în domeniul migrației de muncă: (i) Federația Rusă (1993) în proces de renegociere din 2014; (ii) Ucraina (1994); (iii) Belarus (1994) în proces de renegociere din 2018; (iv) Azerbaidjan (1995); (v) Italia (2011); (vi) Israel (2012); (vii) Bulgaria (2018).

⁷³ <https://brd.gov.md/ro/content/cetatenii-republicii-moldova-care-au-locuit-si-au-muncit-franta-vor-primi-suport-de>

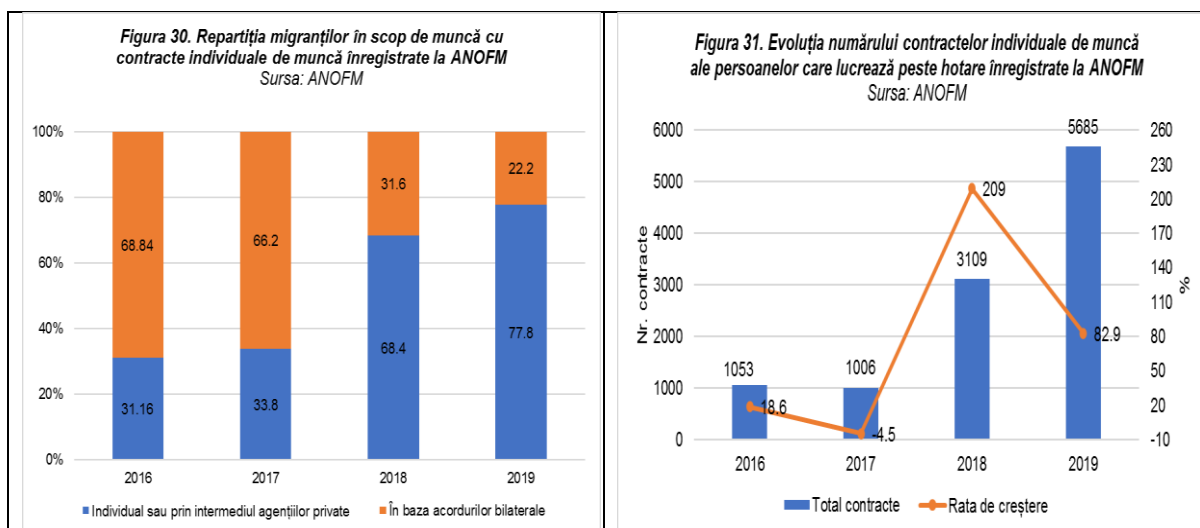
staul Israel negocierile s-au axat pe extinderea prevederilor acordului existent asupra domeniului îngrijirii casnice (a vârstnicilor și persoanelor cu dizabilități), iar cu Germania pe reglementarea mobilității cadrelor medicale. Au fost inițiate negocieri pentru semnarea acordurilor de colaborare în domeniul migrației de muncă cu Kazahstan și Belarus. De asemenea, dialoguri au fost inițiate pentru semnarea unei serii de acorduri în domeniile educației și mobilității academice⁷⁴, readmisiei, repatrierii și combaterii migrației ilegale, TFU și a crimei organizate⁷⁵.

În anul 2019 numărul total al cetățenilor moldoveni care munciau peste hotare cu contracte individuale de muncă înregistrate la ANOFM a fost de 7310 persoane (din care 27,6% femei), din care cele din mediul rural au constituit 74,4%. Față de anul precedent numărul persoanelor care și-au înregistrat contractele a sporit cu 60,9%, iar în raport cu anul 2016 creșterea este de 1,2 ori. Proporția celor care munciau cu contracte individuale în baza acordurilor bilaterale moldo-israeliene și moldo-bulgare a fost 22,2% (1625 persoane) în totalul persoanelor care muncesc peste hotare cu contracte individuale de muncă înregistrate. Descreșterile contractelor individuale de muncă înregistrate în baza acordurilor bilaterale față de anii precedenți ar putea fi explicate prin creșterea proporției celor angajați peste hotare în mod individual sau prin intermediul agențiilor private de ocupare (licențiate în domeniul plasării în muncă peste hotare), ceea ce a influențat asupra structurii repartiției (Figura 30, Tabelul 20 din Anexa 1).

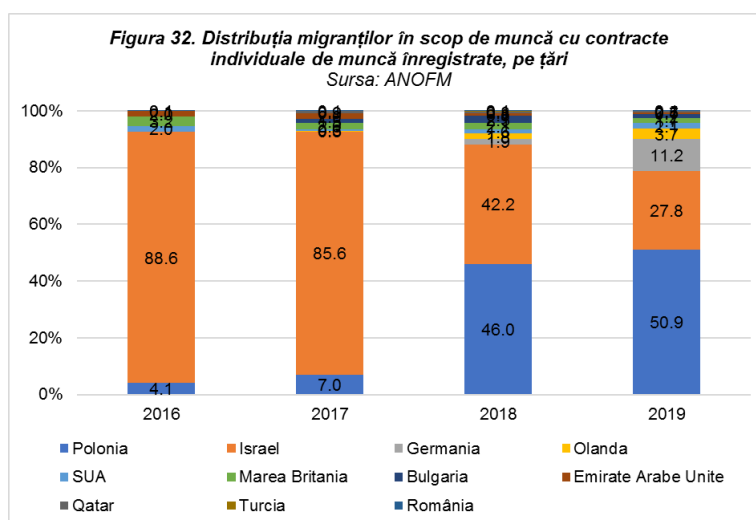
Este observată o creștere progresivă a numărului persoanelor și-au înregistrat la ANOFM a contractele individuale de muncă, încheiate în mod individual sau prin intermediul agențiilor private de ocupare. În anul 2019 numărul contractelor individuale înregistrate a fost de 5686, cu o creștere de 82,9% față de anul 2018, iar față de anul 2016 creșterea este de 4,4 (Figura 31).

⁷⁴ Conform datelor MECC, acorduri privind educația și mobilitatea academică au fost negociate pe parcursul anilor 2016-2019 cu: Armenia, Ucraina, Polonia, Slovacia, Coreea, Elveția, Bulgaria, Germania, China, Turcia, Georgia, Qatar, Italia.

⁷⁵ Conform datelor MAI, acorduri privind readmisia au fost negociate pe parcursul anilor 2016-2018 cu: Azerbaidjan, Turkmenistan, Uzbekistan, Kârgâzstan, China. Acorduri privind migrația și azilul au fost negociate cu Kazahstan, Statele membre ale Consiliului Europei, Croația, Bosnia și Ucraina. Acord privind combaterea, migrației ilegale, TFU, crimei organizate a fost negociat cu Cipru și cu Ucraina privind repatrierea.

Distribuția pe țări a persoanelor care lucrează în baza contractelor individuale de muncă denotă, că peste 1/2 dintre aceste persoane (50,9%) munceau în Polonia, fiind urmate de cele din Israel (27,8%), Germania (11,2%) și Olanda (3,7%), celorlalte țări revenindu-le 6,5%. Față anii precedenți este observată o ascendență pronunțată a proporției celor care lucrează în Polonia (cu 4,9 p.p. față de 2018 și cu 46,9 p.p. față de 2016), Germania (de 9,3 p.p. față de 2018) și Olanda (cu 1,9 p.p față de 2018), iar a celor care lucrează în Israel fiind în descreștere (cu 14,4 p.p față de 2018 și cu 60,8 p.p față de 2016), deși din perspectivă numerică diferențele sunt mai puțin accentuate (**Figura 31, Tabelul 21 din Anexa 1**).

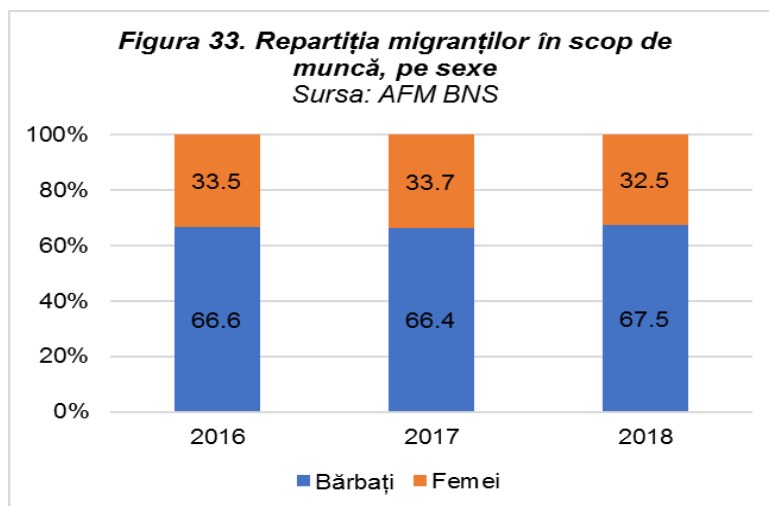
Evoluția numărului persoanelor detașate, care erau angajate temporar pe teritoriul altor state, pe parcursul perioadei analizate este caracterizată ca fiind una neuniformă. Conform datelor CNAS, numărul acestora în anul 2019 a fost de 13 persoane (62,5% fiind femei), în creștere cu 18,2% față de anul precedent, dar cu o descreștere cu 58,1% față de anul 2016. Peste ½ dintre persoanele detașate (53,8%) erau angajate în Belgia, urmate de cele din Romania (30,8%). Persoanelor detașate în Luxemburg și Cehia le-a revenit o pondere de 15,4% din total.

Capitolul III. Diminuarea fluxurilor migraționale

Diminuarea fluxurilor migraționale, reprezintă rezultatul eforturilor economice și sociale pentru menținerea populației în țară și stimularea reîntoarcerii migranților, inclusiv pentru sporirea atractivității țării pentru investiții, pentru mobilizarea și implicarea diasporei la dezvoltare.

3.1. Populația aflată la muncă peste hotare

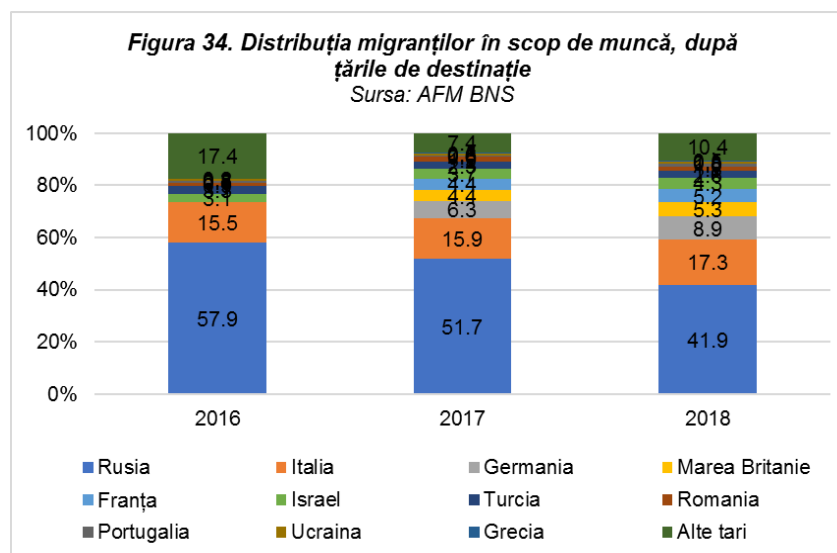
Migrația la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare are un rol semnificativ asupra evoluției indicatorilor social-demografici și cei economici, influențând în esență dezvoltarea țării. Datele AFM BNS relatează că, emigrarea populației în scop de muncă rămâne a fi o problemă actuală pentru Republica Moldova, totuși acest ciclu de date se întrerupe începând cu anul 2019 ca urmare a ajustărilor operate în cadrul metodologiei cercetării date și anume: extinderea asupra populației cu reședință obișnuită cu excludere a persoanelor absente din gospodărie pe o perioadă de 12 luni și mai mult (adică a migranților), iar pentru suplinirea golului de date în acest context urmează a fi identificate soluții la nivel național. În anul 2018 numărul celor care se aflau la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare a constituit 352,4 mii persoane, în creștere cu 18,8% față de anul 2017 și cu 10,6% față de anul 2016 (cu 15,3% în mediul urban și cu 8,6% în mediul rural). Bărbații au constituit 67,5% (238,2 mii) în total migranți, ceea ce relatează asupra persistenței în continuare a masculinizării migrației forței de muncă. (*Figura 33, Tabelul 22 din Anexa 1*).

Cât privește țările de destinație ale migranților, datele arată, că deși fluxurile migraționale către Federația Rusă au fost în diminuare (cu 9,8 p.p. față de 2017 și cu 16,1 p.p față de 2016), aceasta continuă să prevaleze în topul destinațiilor (41,9%), fiind urmată de Italia (17,3%)⁷⁶.

⁷⁶ BNS (2020), „Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate, pe grupe de vârstă, sexe, medii și trimestre, 2000–2018.
https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_03%20FM_03%20MUN2000_MUN070/MUN070100.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

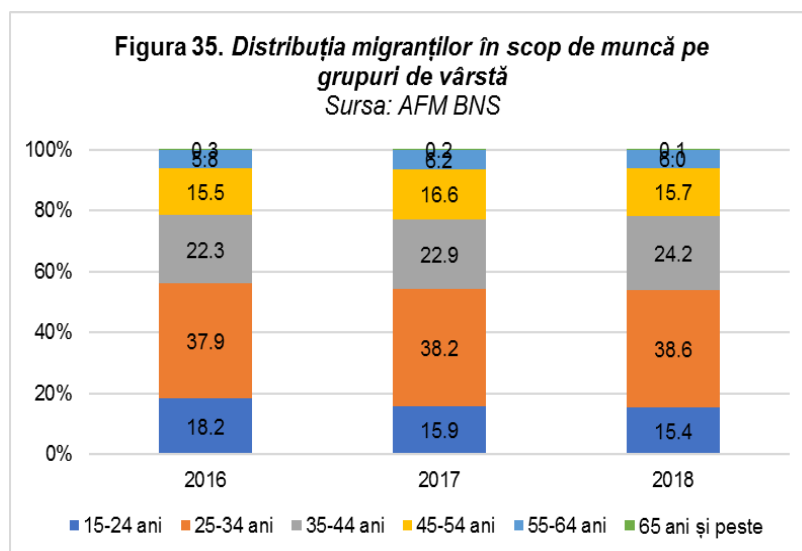
Este observată și o reorientare a fluxurilor migraționale spre *Germania, Marea Britanie și Franța*, cu o pondere cumulativă de circa 20% din totalul celor care se aflau la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare în anul 2018 (Figura 34, Tabelul 22 din Anexa 1). Conform datelor *Profilului Migrațional Extins 2014-2018*, această reorientare a fost determinată în principal de evoluțiile economico-politice din Federația Rusă, cât și de politicile țărilor respective de atragere a migranților pentru acoperirea deficitului de forță de muncă⁷⁷.

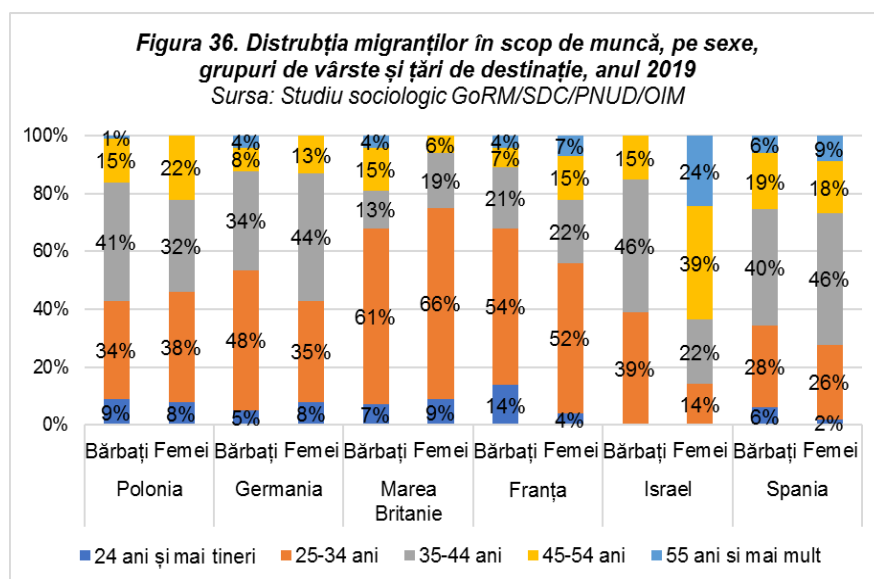
În cadrul proceselor migraționale în scop de muncă este implicată populația relativ tânără. În anul 2018 structura migranților pe grupuri de vârstă în proporție de 78,2% a fost alcătuită din persoane în vârstă de 15-44 ani, dintre care: cele vârstă de 25-34 ani au constituit 38,6%, urmate de cei în vârstă de 35-44 ani cu 24,2% și cele în vârstă de 15-24 ani cu 15,4%. Proporția grupurilor de vârstă pre-pensionară este mai mică printre migranți, cei cu vârsta de 45-54 ani au reprezentat o pondere de 15,7%, iar celor de 55-64 ani de 6%, ceea ce relatează asupra tendințelor de diminuare a proceselor migrației pe măsura înaintării în vârstă. (Figura 34, Tabelul 23 din Anexa 1). O structură similară a distribuției migranților pe grupuri de vârstă se menține și în cadrul studiului sociologic „Migrația cetățenilor în scop de muncă”⁷⁸ realizat în anul 2019 în șase țări și în Republica Moldova, în cadrul căruia migrații în vârstă de 15-44 ani au constituit 77,6% în total respondenți.

⁷⁷ BMA/MAI (2019). „Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova 2014-2018. Raport analitic”. Secțiunea A.2.1. Fluxul migrației internaționale a cetățenilor moldoveni și stocul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare. Migrația temporară. Pag. 27.

⁷⁸ GoRM/SDC/PNUD/OIM (2020). „Profilul migranților moldoveni în șase țări de destinație: Polonia, Germania, Marea Britanie, Franța, Spania și Israel”, principalele constatări ale studiului „Migrația cetățenilor în scop de muncă. Studiu sociologic realizat în șase țări de destinație și în Republica Moldova”, prezentate în cadrul atelierului de lucru din 19.12.2019.

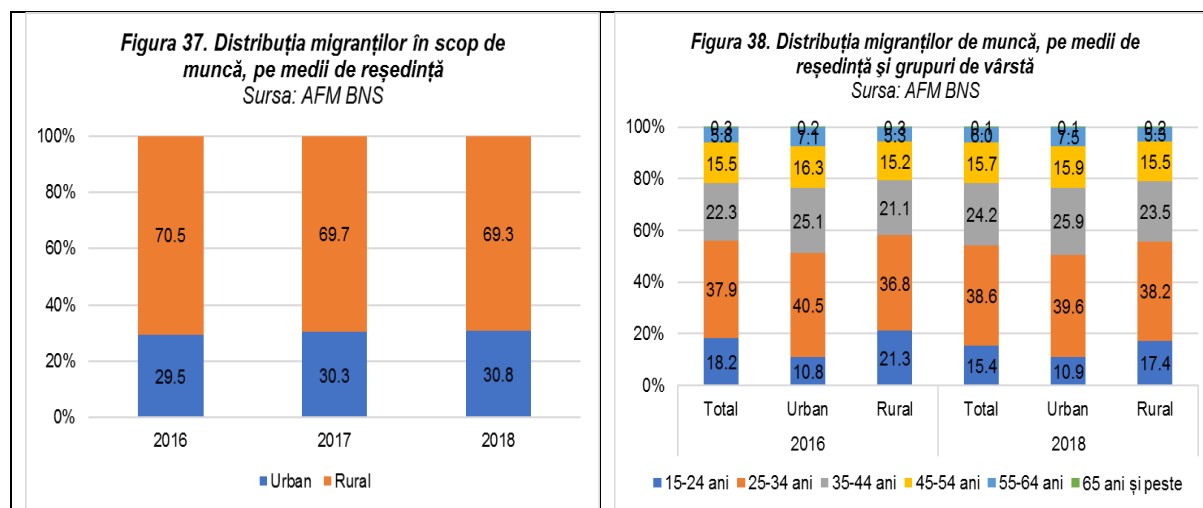
Totodată datele studiului menționat reflectă că, distribuția pe grupuri de vârste și sexe a migranților variază în funcție de țara de destinație, fiind determinată de oferta de muncă și specificul țării de destinație. În cazul *Poloniei* cea mai mare pondere a femeilor (38%) este a celor cu vârsta de 25-34 ani, iar a bărbaților cu vârsta de 35-44 ani (41%). În *Germania* bărbații sunt mai tineri, circa 53% au vârsta până la 35 ani, printre femei circa 56% au 35 ani și mai mult. În *Marea Britanie* contingentul migranților este mai tânăr, circa 68% bărbați și 75% femei sunt sub 35 ani. În *Franța* sub 35 ani sunt 68% bărbați și 56% femei. În *Israel* bărbații sunt mai tineri, toți fiind până la 55 ani, femeile sunt mai în vârstă, circa ¼ sunt peste 55 ani. În *Spania* doar 1/3 dintre bărbați și sub 30% femei sunt sub 35 ani (Figura 36).

Din perspectiva mediilor de reședință, datele relatează asupra prevalenței în procesele migraționale de muncă a populației din mediul rural, care în anul 2018 a constituit 69,3%, cu o descreștere nesemnificativă în raport cu anii precedenți⁷⁹ (Figura 37, Tabelul 22 din Anexa

⁷⁹ BNS (2019). Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru, în străin pe Grupe de vârstă, Sexe, Ani, Trimestre și Medii, 2000-2018.

1). Din mediul rural migrează preponderent tinerii în vârstă de 15-34 ani care au constituit 55,5% în totalul migranților din mediul rural și 71,3% în totalul migranților din grupul de vârstă respectiv, cu o descreștere cu 1,7% în raport cu anul 2016⁸⁰ (**Figura 38, Tabelul 24 din Anexa 1**). Totodată, în rândul tinerilor în vârstă de 15-29 ani proporția celor plecați peste hotare în scop de muncă în anul 2018, a fost de 17%, cu o creștere cu 2 p.p față de anul precedent și cu 1,7 p.p. față de anul 2016. Acesta la rândul său sugerează asupra unei probabilități destul de reduse de atingere a țintei finale de 10% stabilite de către SND „Moldova 2020”.

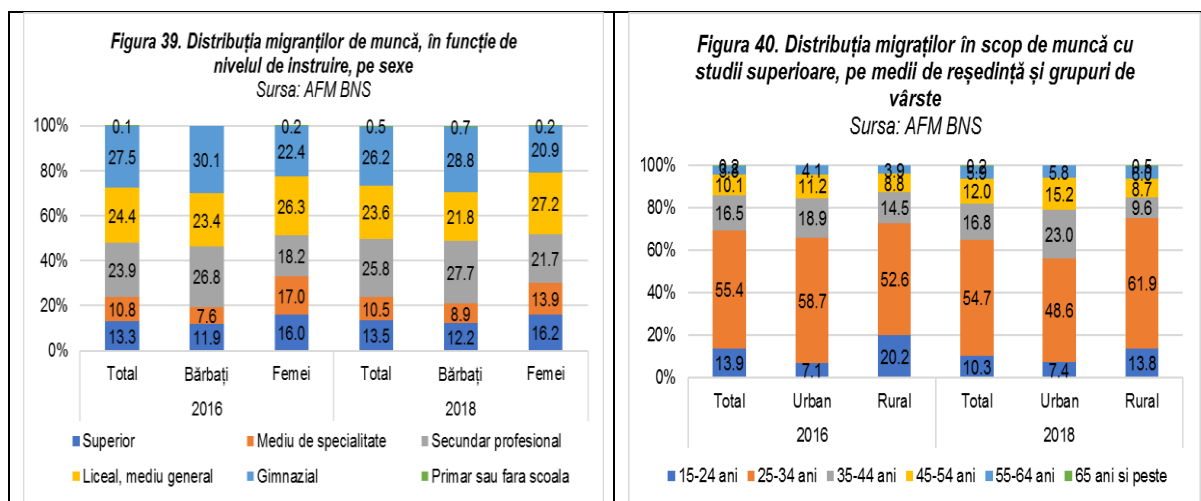

Capacitatea de integrare a migraților pe piața muncii din țara de destinație este influențată de nivelul de instruire al acestora. În anul 2018 circa ½ (sau 49,8%) din totalul migranților (51,2% bărbați și 48,3% femei) au fost cei cu nivel de instruire mediu (liceal, mediu general, gimnazial), fiind urmați de cei cu un nivel mediu de specialitate și secundar profesional - 36,3% (36,6% bărbați și 35,6% femei). Persoanele cu studii superioare sunt mai puțin implicate în procesele migraționale în scop de muncă constituind 13,5% (12,2% bărbați și 16,2% femei) cu o creștere nesemnificativă în raport cu anul 2016 (**Figura 39, Tabelul 25 din Anexa 1**). Printre migranții cu studii superioare tinerii în vârstă de 25-34 ani prevalează în proporție de 54,7% (48,6% în mediul urban și 61,9% în mediul rural), ceea ce ne conduce la concluzia că după absolvirea instituțiilor de învățământ tinerii nu au reușit să se încadreze în câmpul muncii din diverse motive. În raport cu anul 2016 acest grup de migranți a înregistrat o descreștere nesemnificativă cu 0,7 p.p, diferențele fiind mult mai pronunțate pe medii de reședință (o descreștere cu 10 p.p în mediul urban și cu o creștere cu 9,3 p.p. în mediul rural), ceea ce reflectă o persistență a tendinței de erodare a capitalului uman tânăr cu un nivel înalt de instruire (**Figura 40**).

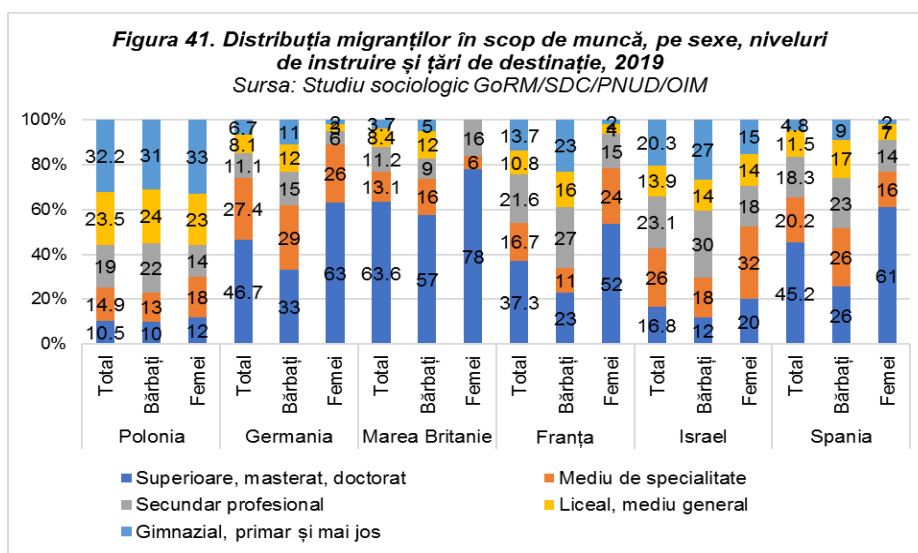
<http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774>

⁸⁰ Estimări în baza datelor din Banca de date statistice a BNS: Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru, în străin pe Grupe de vârstă, Sexe, Ani, Trimestre și Medii, 2000-2018.

<http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774>

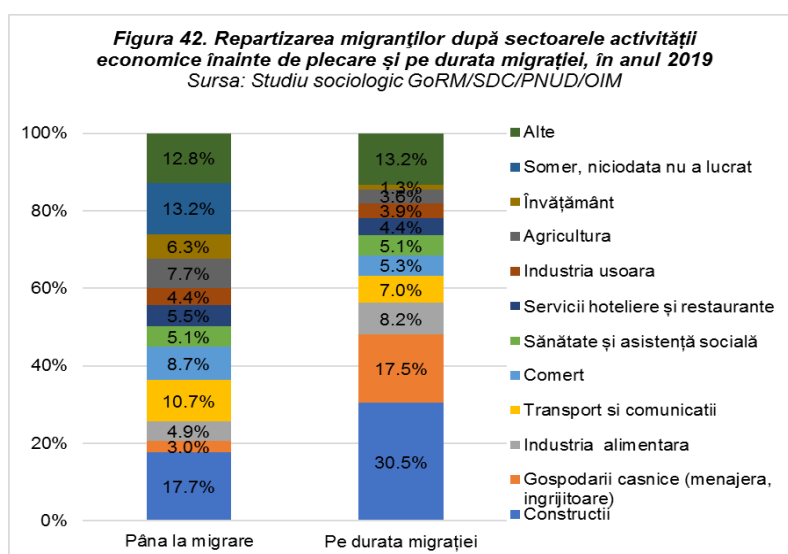

Sunt observate diferențe în ceea ce ține de nivelul de studii pe țări de destinație. Conform datelor studiului sociologic „*Migrația cetățenilor în scop de muncă*”⁸¹ realizat în anul 2019 în 6 țări și în Republica Moldova, în *Polonia* cu studii superioare sunt doar 10,5% dintre migranți (12% femei și 10% bărbați), iar circa 56% sunt cu studii liceale și mai jos. În *Marea Britanie* contingentul migranților este mai instruit, circa 64% din total sunt cu studii superioare (78% dintre femei și 57% bărbați). De asemenea și în *Franța* femeile sunt mai instruite decât bărbații, peste jumătate dintre acestea (54%) sunt cu studii superioare, iar dintre bărbați doar 23%. Și în *Israel* circa 1/5 femei sunt cu studii superioare, printre bărbați doar 12%, totodată 27% bărbați au studii medii și mai jos, femei – doar 15%. Aceleași tendințe sunt și în cazul *Spaniei*, cu 61% femei cu studii superioare și doar 26% bărbați care au același nivel de studii (Figura 41).

⁸¹ GoRM/SDC/PNUD/OIM (2020). "Profilul migranților moldoveni în șase țări de destinație: Polonia, Germania, Marea Britanie, Franța, Spania și Israel", principalele constatări ale studiului „Migrația cetățenilor în scop de muncă. Studiu sociologic realizat în șase țări de destinație și în Republica Moldova”, prezentate public în cadrul atelierului de lucru din 19.12.2019.

În țările de destinație migranții moldoveni preponderent ocupă locuri de muncă pentru care sunt supra calificați și lucrează în alte sectoare decât cele în care au fost angajați în Republica Moldova. Aceasta rezultă nu doar în reducerea sau pierderea calificărilor deținute (brain-waste), dar și în preluarea deprinderilor profesionale noi care modifică așteptările acestora față de (re)integrare pe piața muncii în cazul reîntoarcerii în țară⁸². Astfel, conform datelor studiului menționat anterior⁸³, dacă până la plecarea din țară, migranții activau preponderent în sectoarele construcțiilor (17,7%), transporturilor și comunicațiilor (10,7%), comerț (8,7%), agriculturii (7,7%), educației (6,3%), sănătății și asistenței sociale (5,1%) sau erau șomeri/economic inactivi (13,2%), atunci pe durata migrației peste 1/3 dintre aceștia (30,5%) activau în domeniul construcțiilor și în menaj (17,5%) (Figura 42).

Sectoarele unde preponderent sunt angajați peste hotare bărbații sunt construcțiile (51,9%), transporturile și comunicațiile (10,5%), industria alimentară (7,7%) și agricultura (5,3%). Iar femeile sunt angajate preponderent în menaj în gospodăriile casnice (35,3%), sănătate și asistență socială (10,7%), industria alimentară (8,8%), servicii hoteliere și restaurante (8%) și comerț (7,8%) (Figura 43 a) și b), Tabelul 26 din Anexa 1).

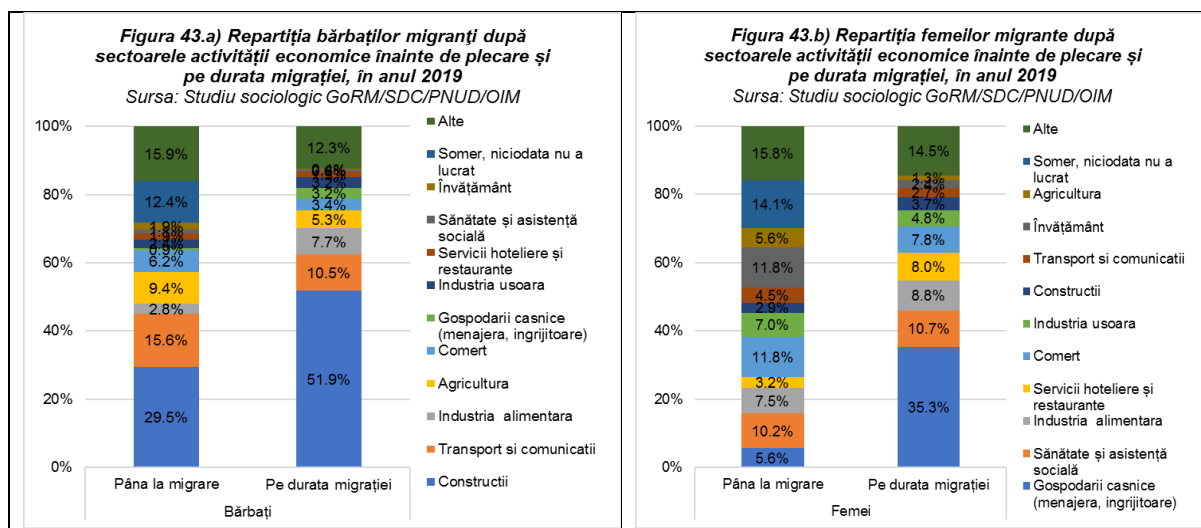
⁸² PNUD (2013). „Opțiuni privind valorificarea remitențelor și economiilor emigraților pentru dezvoltarea Republicii Moldova”.

[http://www.md.undp.org/content/dam/moldova/docs/Publications/Studiul%20privind%20optiunile%20remitentelor%20in%20Republica%20Moldova%20\(versiunea%204.0\).pdf](http://www.md.undp.org/content/dam/moldova/docs/Publications/Studiul%20privind%20optiunile%20remitentelor%20in%20Republica%20Moldova%20(versiunea%204.0).pdf)

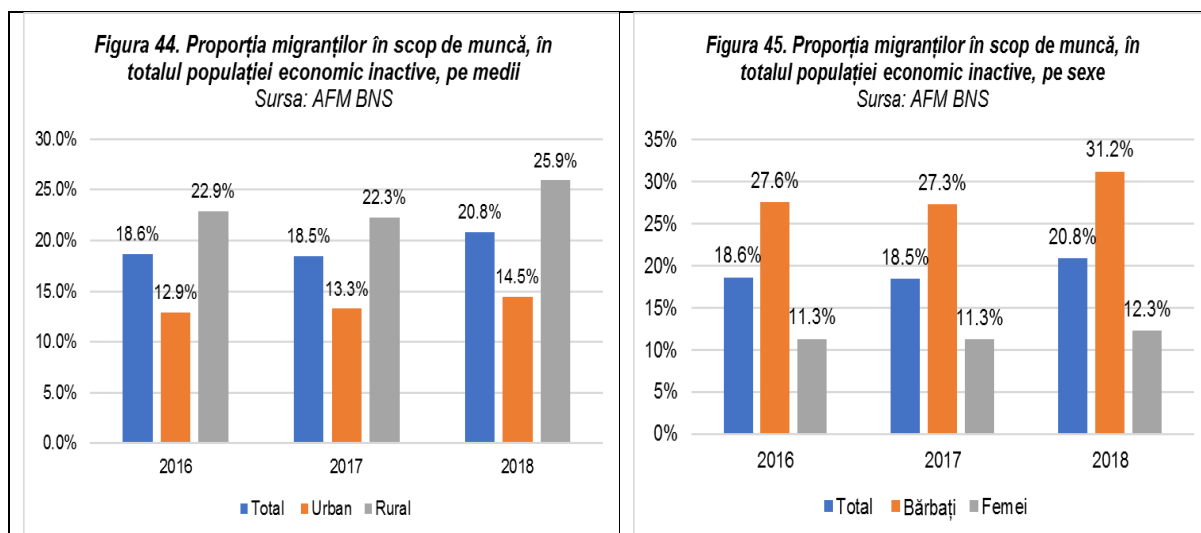
IOM/EU/GoRM (2013). „Cartografierea diasporei moldovenești în Italia, Portugalia, Franța și Regatul Unit la Mării Britanii. Ciclul de studii „Cartografierea diasporei moldovenești II”. Autor: Cheanu-Andrei, D.

https://brd.gov.md/sites/default/files/document/attachments/01_cartografierea_diasporei_moldovenesti_in_4_tari_ue_rom.pdf

⁸³ GoRM/SDC/PNUD/OIM (2020). „Profilul migranților moldoveni în șase țări de destinație: Polonia, Germania, Marea Britanie, Franța, Spania și Israel”, principalele constatări ale studiului „Migrația cetățenilor în scop de muncă. Studiu sociologic realizat în șase țări de destinație și în Republica Moldova”, prezentate public în cadrul atelierului de lucru din 19.12.2019.

Efectele migrației asupra pieței muncii sunt semnificative, migranții constituind în anul 2018 20,8% din populația economic inactivă a țării, cu disparități semnificative pe medii de reședință (14,5% în mediul urban și 25,9% în mediul rural) și sexe (31,2% pentru bărbați versus 12,3% pentru femei) (Figurile 44 și 45). Față de anii precedenți valoarea acestui indicator a fost în creștere (cu 2,8 p.p. față de 2017 și cu 2,2 p.p față de 2016), depășind ținta majoră de 18% stabilită pentru anii 2018 și 2019 de către Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021⁸⁴. Totodată, estimările arată, că în cazul în care migranții ar fi menținuți în țară, forța de muncă activă a țării s-ar fi completat cu 27,3% (cu 19,3% în mediul urban și cu 33,5% în rural)⁸⁵.

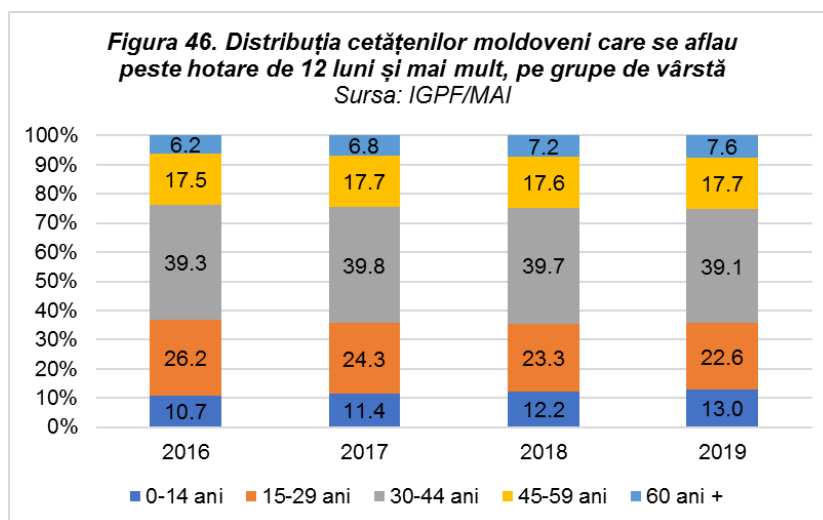

Informația privind traversările la frontieră reprezintă una dintre sursele importante pentru estimarea relativă volumului fluxurilor migraționale și perioadei aflării persoanelor în afara

⁸⁴ Ținta stabilită pentru anul 2018 și 2019 a indicatorului: Populația plecată în alte țări la lucru sau în căutare de lucru (% din populația inactivă în vârstă de 15 ani și peste (18,0%). Tabelul 3 din Anexa 1 la Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-202, Hotărârea Guvernului 1473 din 30.12.2016, pag. 41. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=369765>

⁸⁵ Raportul dintre migranți și populația economic activă. Estimări efectuate în baza datelor Băncii de date statistice a BNS.

țării. Conform datelor IGPF/MAI, în anul 2019 numărul cetățenilor moldoveni care se aflau în afara țării mai mult de 12 luni a fost de 306,5 mii persoane (52,7% fiind femei), în creștere cu 0,5% față de anul precedent și cu 1,8% față de anul 2016. Structura celor care se aflau în anul 2019 peste hotare de 12 luni și mai mult în proporție de 61,7% este alcătuită din persoane relativ tinere 15-44 ani, dintre care: cele în vârstă de 30-44 ani au constituit 39,1%, urmate de cele în vârstă de 15-29 ani care au constituit 22,6%. Este observată o creștere ușoară a fluxurilor migraționale de lungă durată în rândul copiilor în vârstă de până la 14 ani și a vârstnicilor de 60 ani și peste, ceea ce ar putea fi explicat prin pronunțarea tendințelor de reîntregire a familiilor de migranți peste hotare reflectate de către ultimele studii realizate în domeniu⁸⁶. **(Figura 46, Tabelul 27 din Anexa 1).**

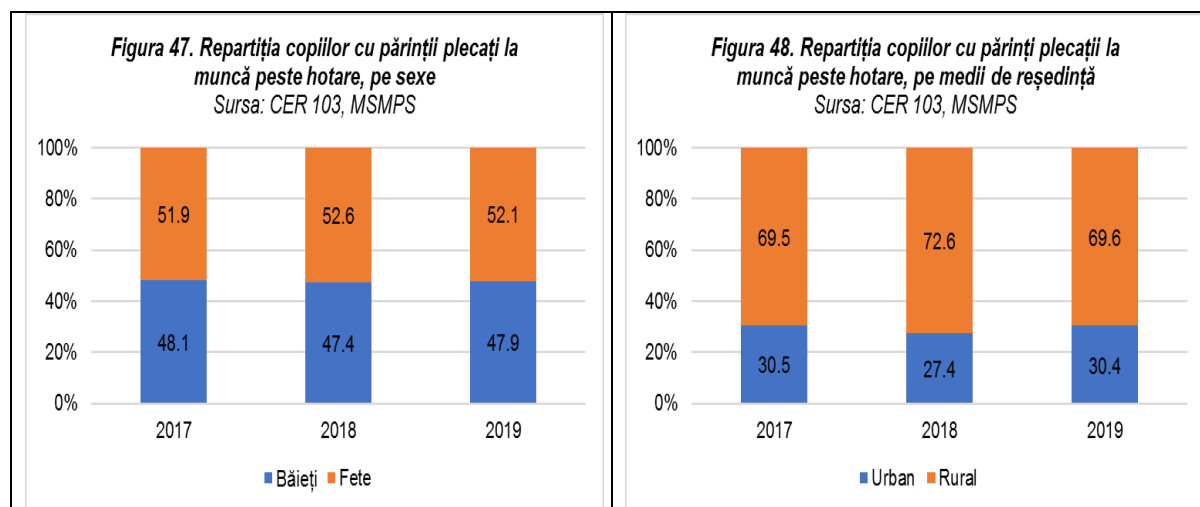
3.2. Efectele sociale și intențiile migraționale.

Pe lângă efectele pozitive pe care le generează migrația asupra dezvoltării sociale și economice a țării, aceasta generează și o serie de efecte negative pe care statul trebuie să fie capabil să le compenseze prin diferite acțiuni de suport. Conform datelor Autorității Tutelare Naționale (MSMPS), la finele anului 2019, numărul copiilor cu unicul/ambii părinți plecați la muncă peste hotare a fost de 36,817 copii (dintre care 52,1% erau fete, iar cei din mediul rural 69,6%), în descreștere cu 2,8% față de 2017, iar față de anul 2016 în creștere cu 1,9%⁸⁷ **(Figurile 47 și 48, Tabelul 28 din Anexa 1).** De menționat că, aceste date diferă semnificativ de cele prezentate în cadrul PME de către MECC, conform cărora, în anul 2018 numărul copiilor

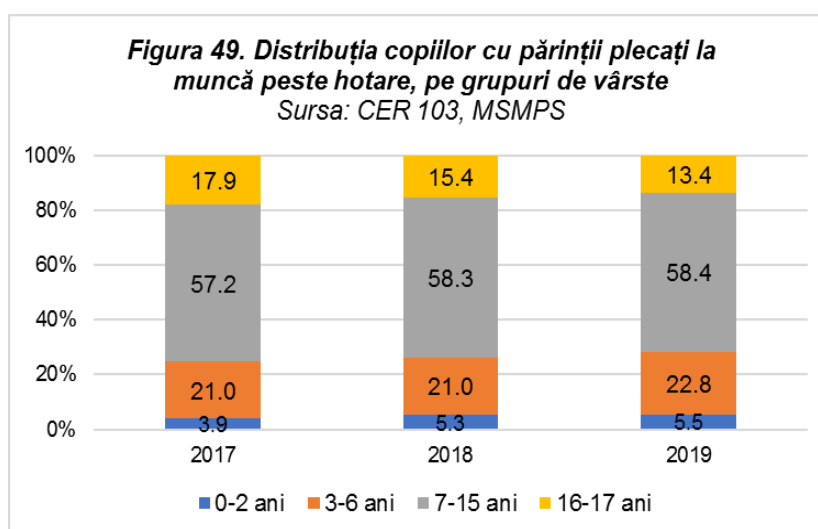
⁸⁶ GoRM/SDC/PNUD/OIM (2020). "Profilul migranților moldoveni în șase țări de destinație: Polonia, Germania, Marea Britanie, Franța, Spania și Israel", principalele constatări ale studiului „Migrația cetățenilor în scop de muncă. Studiu sociologic realizat în șase țări de destinație și în Republica Moldova”, prezentate public în cadrul atelierului de lucru din 19.12.2019. OIM/EU (2017). "Ciclul de Studii: Cartografierea diasporei Moldovenești III. Cartografierea diasporei moldovenești din Germania, Marea Britanie, Israel, Italia, Portugalia și Rusia", Autor: Moșneaga, V. <https://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Raport%20ROM.pdf>

⁸⁷ MSMPS. "Rapoartele statistice CER 103 „Copii rămași fără ocrotire părintească” pentru anii 2017, 2018 și 2019.

cu părinți plecați la muncă peste hotare a fost de 76,6 mii, dintre care 21,7% (sau 16,6 mii) aveau ambii părinți plecați, iar 78,3% (sau 60 mii) cu un părinte plecat⁸⁸.

În structura pe grupuri de vârstă a copiilor cu părinți plecați la muncă peste hotare în proporție de circa 2/3 (sau 58,4%) prevalează copii în vârstă de 7-15 ani, urmați de cei în vârstă de 3-6 ani cu 22,8%, cei în vârstă de 16-17 ani cu 13,4% și cei în vârstă de 0-2 ani (5,5%). Aceasta la rândul său sugerează asupra concluziei, că pe măsura înaintării în vârstă a copiilor și sporirii autonomiei personale ale acestora, sporește și riscul acestora de a fi lăsați acasă de către părinți care pleacă peste hotare în scop de muncă. De asemenea, în raport cu anii precedenți sunt observate tendințe de creștere ușoară a proporției copiilor cu părinți plecați din grupurile de vârstă până la 15 ani, și de descreștere a celor din grupul de vârstă de 16-17 ani (cu 2 p.p față de anul precedent și cu 4,5% față de anul 2017) (Figura 49, Tabelul 28 din Anexa 1).

Datele studiilor efectuate în domeniu relatează că, migrația părinților sporește vulnerabilitatea copiilor față de diferite forme de abuz (violență, neglijare, exploatare și

⁸⁸ BMA/MAI (2019). "Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova 2014-2018. Raport analitic".

trafic)⁸⁹. Astfel, în cazul gospodăriilor casnice multi-generaționale cu membri migranți, peste 2/3 dintre copiii (60,9% în 2019, 66,9% în 2018 și 64% în 2017) continuă a fi lăsați în țară fără nici o formă de protecție legală (tutelă/ curatelă)⁹⁰, iar bunicii, rudele sau persoanele cărora le sunt încredințați acești copii nu-i pot reprezenta și apăra drepturile lor legale în cazul survenirii unor accidente sau situații de abuz.

În ultimii ani, este observată o intensificare a tendințelor de reintegrare a familiilor migranților moldoveni, când nu numai soțiile / soții, dar și copiii, și părinții migranților sunt transferați cu traiul în țara gazdă pentru o emigrare permanentă. Această tendință este mai pronunțată în țările UE unde circa 32% din gospodăriile de migranți sunt reunificate. Conform Raportului anual pentru anul 2018, al Ministerului Muncii și Politicilor Sociale al Republicii Italiene, privind prezența migranților pe teritoriul italian, numărul copiilor minori de origine moldovenească în anul 2018 a fost de 22.495 copii, ceea ce reprezintă 2,8 procente din totalul minorilor din afara UE⁹¹.

Impactul migrației se reflectă semnificativ și asupra persoanelor vârstnice, care în lipsa suportului din partea copiilor și rudelor care au migrat, sunt impuse de a se descurca pe cont propriu în activitățile menajului, tot mai des apelând pentru serviciile de îngrijire din cadrul comunităților⁹². Astfel, conform datelor BNS, în anul 2018, vârstnicii din mediul rural au constituit circa 70% din beneficiarii serviciilor de îngrijire la domiciliu și celor de alimentație a cantinelor de ajutor social⁹³, și peste 45% dintre beneficiarii serviciilor sociale specializate din cadrul comunităților⁹⁴.

Experiențele migratorii contribuie la schimbarea valorilor, a percepțiilor și a modelelor de comportament în rândul non-migranților prin formarea unei culturi a migrației. Datele AFM BNS relatează asupra unei evoluții oscilante în ceea ce privește numărul persoanelor care nu doresc să lucreze în țară, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să plece la muncă peste hotare. În anul 2019, cei care aveau astfel de intenții a fost de 140,6 mii, în descreștere cu 2,6% față de anul precedent, însă cu o creștere de circa 5,6% față de anul 2016. În cadrul populației economice inactive cu reședință obișnuită ponderea acestor persoane a fost 11,2%, cu discrepanțe pe medii de reședință și sexe. În mediul urban proporția

⁸⁹ CNPAC/MSMPS (2019). "Notă analitică. Cooperarea intersectorială în domeniul identificării, evaluării, referirii, asistenței și monitorizării copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului", Autor: Toartă, V.; CNPAC/OAK (2017). "Studiu. Mecanismul de monitorizare a implementării actelor intersectoriale și sectoriale în domeniul prevenirii și combaterii violenței, neglijării, exploatării și traficului copilului: Provocări și Perspective", Autori: Toartă, V. și Vremiș, M.

<http://cnpac.org.md/uploaded/Publicatii/studii/studiu%20mecanismul%20de%20monitorizare.pdf>

⁹⁰ MSMPS (2020). "Raportul statistic pentru anul 2019, CER 103 „Copii rămași fără ocrotire părintească”.

Anexa 2. https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_cer_103_pentru_anul_2019.pdf

⁹¹ BMA/MAI (2019). "Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova 2014-2018. Raport analitic”.

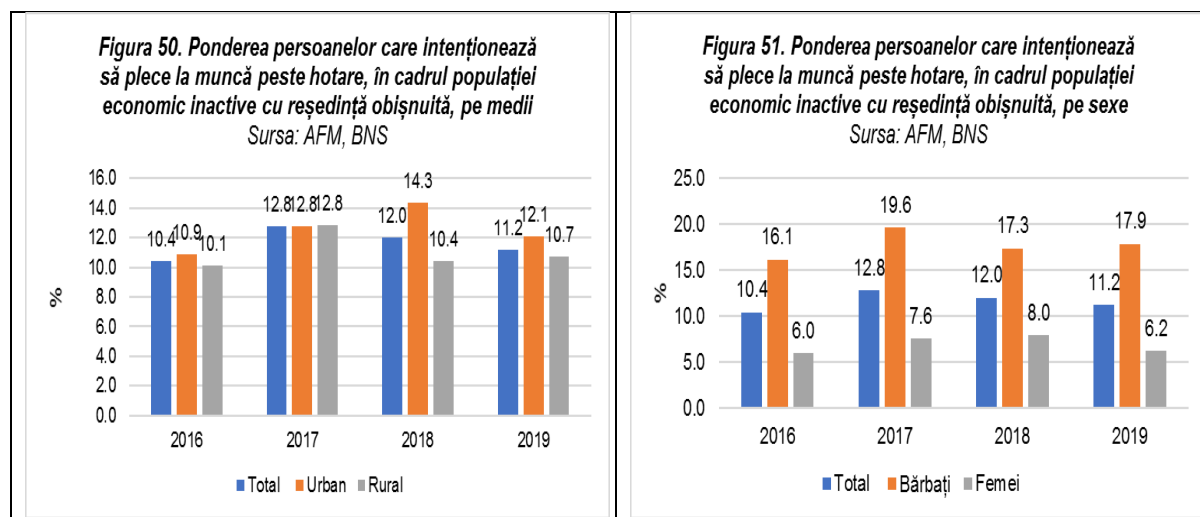
⁹² UNDESA/UNFPA/MMPSF (2012). Îmbătrânirea populației în Republica Moldova. Cercetare la nivel național. http://demografie.md/files/8402_imbatrinirea_populatiei_in_republica_moldova.pdf

⁹³ BNS (2019). "Vârstnicii în Republica Moldova în anul 2018”.

<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6472>

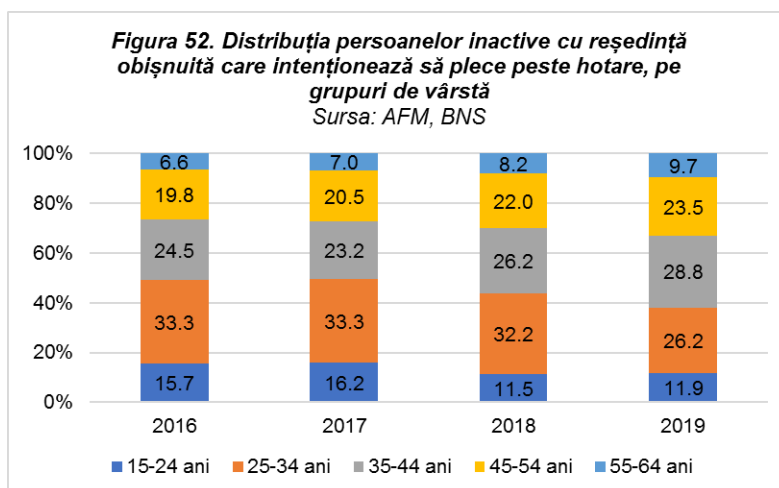
⁹⁴ Estimări efectuate de în baza datelor Raportului Social Anual 2018, al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

acestor persoane a constituit 12,1% (10,9% în 2016) fiind cu 1,4 p.p. mai ridicată față de mediul rural - 10,7% (10,1% în 2016). De asemenea, în rândul bărbaților, proporția celor care intenționează să plece la muncă peste hotare a fost de 17,9% (16,1% în 2016) fiind cu 11,6 p.p. mai ridicată față de cea a femeilor – 6,2% (6% în 2016) **(Figurile 50 și 51, Tabelul 29 din Anexa 1).**

În structura pe grupuri de vârstă a persoanelor care intenționau să lucreze peste hotare în anul 2019, tinerii în vârstă de 15-34 ani prevalează în proporție de 38,1%, din care: 26,2% cei în vârstă de 25-34 ani și 11,9% cei în vârstă de 15-24 ani. O pondere de circa 1/3 (sau 28,8%) au constituit persoanele în vârstă de 35-44 ani, urmatele de cele în vârstă de 45-54 ani (23,5%) și cele în vârstă pre-pensionară de 55-64 ani (9,7%). Deși față de anul 2016 proporția tinerilor în vârstă de 15-34 ani care intenționau să plece la muncă peste hotare a diminuat cu 10,9 p.p., sunt observate tendințe ascendente a intențiilor migraționiste în rândul persoanelor adulte și cele în vârstă pre-pensionară: cu 4,3 p.p. pentru cele în vârstă 35-44 ani, și 3,7% pentru cu cele în vârstă de 45-54 ani și cu 3,1 p.p. în vârstă de 55-64 ani **(Figura 52, Tabelul 30 din Anexa 1).** Aceste tendințe sunt confirmate și prin datele sondajului „Calitatea vieții și migrația”, potrivit căruia, în anul 2019, intenționau să plece din țară în următoarele 6 luni circa 1/3 (sau 28,8 %) dintre respondenți în vârstă de 18-29 ani (în creștere cu 0,8 p.p. față de 2017), circa ¼ (24,8%) dintre cei în vârstă de 30-44 ani (în creștere cu 7,7 p.p. față de 2017) și peste 1/6 (sau 17,2%) dintre cei în vârstă de 45-60 ani+ (în creștere cu față de 15,5% în 2017)⁹⁵.

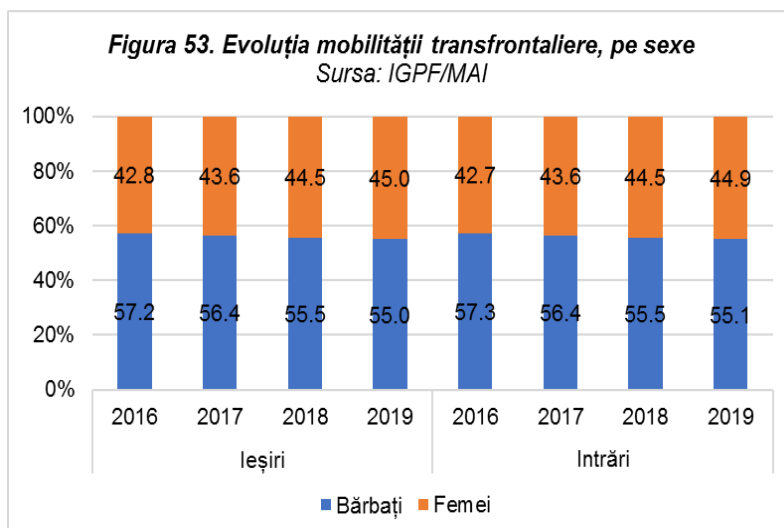
⁹⁵ IDIS/CBS-AXA (2019). "People Watch: Calitatea vieții și migrația". Slaidul 7.
http://viitorul.org/files/library/PeopleWatch_August-19-Economic.pdf

Un aspect îngrijorător ce relatează asupra asumării comportamentului migrațional sunt viziunile populației asupra posibilităților unei realizări mai bune a propriilor copii, care potrivit sondajului menționat, sunt destul de pesimiste. Astfel, peste 2/3 dintre respondenți (63,3% în 2017, 61,4% în 2018 și 60,5% în anul 2019) erau de părerea că copii lor nu se pot realiza în Republica Moldova ci doar peste hotare⁹⁶.

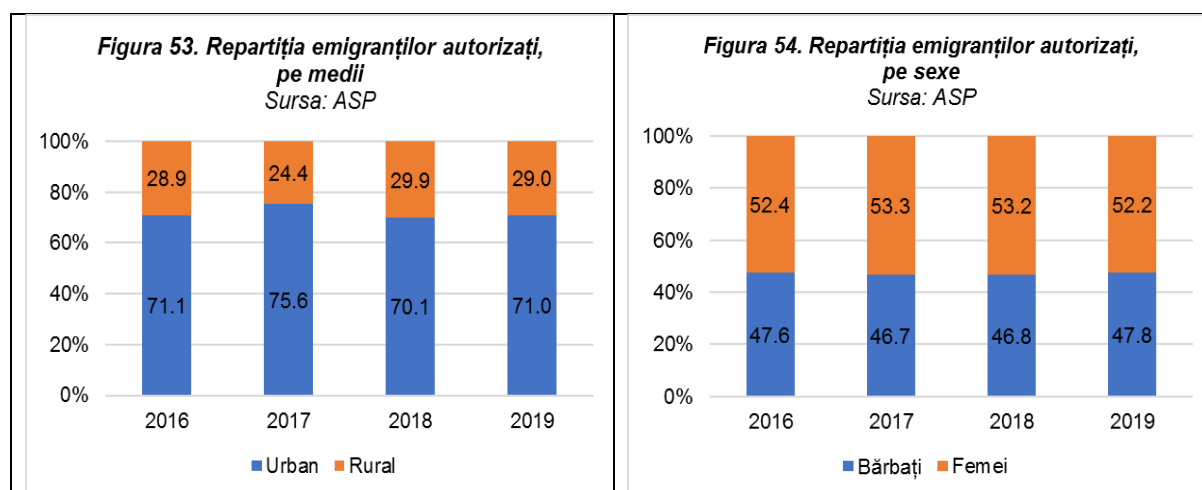
3.3. Mobilitatea generală a populației și repatrierea.

Odată cu liberalizarea regimului de vize în anul 2014, fluxurile migraționale transfrontaliere a s-au intensificat. Conform datelor IGPF/MAI, anual pe parcursul perioadei analizate numărul de traversări ale frontierei de stat de către cetățenii Republicii Moldova, la ieșirea și intrarea din țară a oscilat în jurul cifrei de 5,900 mii. În anul 2019 numărul ieșirilor din țară a constituit 5,808 mii (din 45% femei), prevalând cu 0,3% asupra intrărilor (5,790 mii), cu o rată de creștere în raport cu anul precedent cu 98,1% și cu 99% față de anul 2016 (Figura 53, Tabelul 31 din Anexa 1).

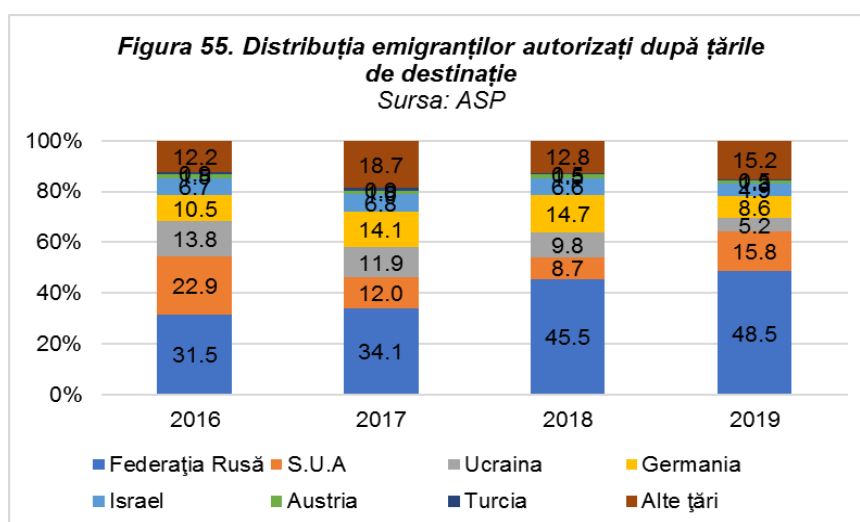

⁹⁶ IDIS/CBS-AXA (2019). "People Watch: Calitatea vieții și migrația". Pag. 31.
<http://viitorul.org/files/library/Sondaj%20august%202019%20full.pdf>

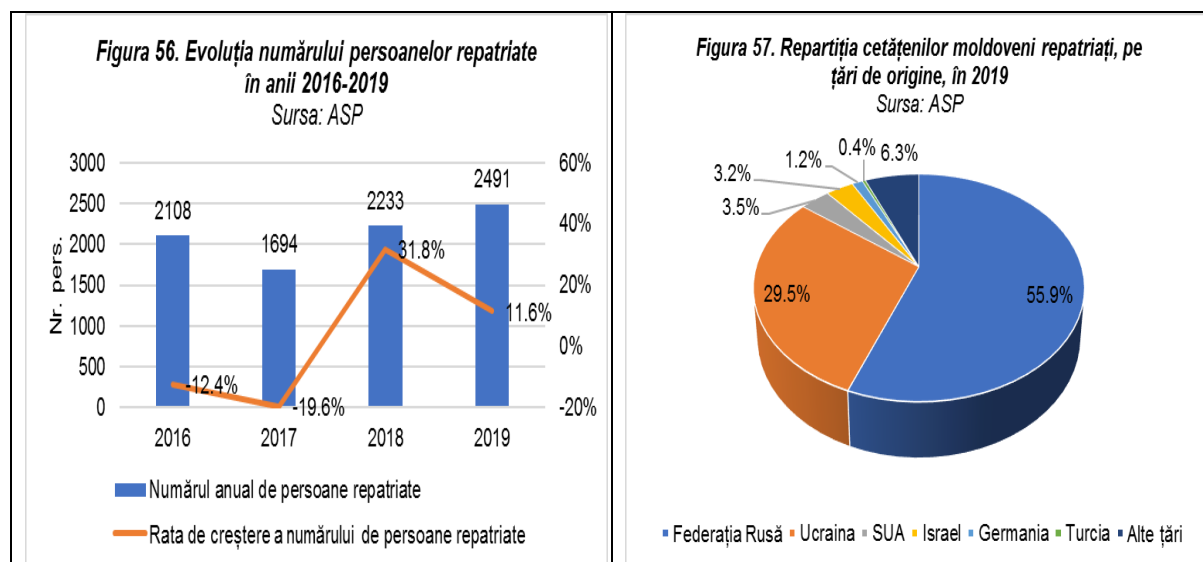
Emigrarea autorizată peste hotare, continuă să fie actuală în Moldova. În anul 2019 au emigrat autorizat a fost de 4.045 persoane, în creștere cu 70,1% în raport cu anul precedent și cu 48,7% față de anul 2016. Emigrează preponderent populația din mediul urban, care constituie peste 70% în totalul emigranților autorizați, aceste tendințe menținându-se neschimbate parcursul ultimilor ani. Femeile constituie peste ½ dintre migranții autorizați, numărul cumulativ al acestora pe parcursul ultimilor 4 ani fiind mai mare cu 11,4% decât cel al bărbaților care au emigrat în perioada respectivă (Figurile 54 și 55, Tabelul 32 din Anexa 1).

Printre țările de destinație ale emigranților autorizați prevalează Federația Rusă (48,5%), urmată de SUA (15,8%), Germania (8,6%), Ucraina (5,2%) și Israel (4,9%). În raport cu anii precedenți sunt observate tendințe de creștere a emigrărilor autorizate către Federația Rusă (cu 3 p.p. față de 2018 și cu 17 p.p față de 2016), și către SUA (cu 7,1 p.p. față de 2018 după o descreștere constantă începând cu 2016), pe când pentru celelalte țări aceste fluxuri au fost în diminuare (Figura 56, Tabelul 32 din Anexa 1).

Numărul anual al persoanelor repatriate⁹⁷ în perioada analizată a fost unul oscilant. În anul 2019 au fost repatriate în Republica Moldova a fost de 2.491 persoane, cu o creștere de 11,6% în raport cu anul precedent și cu 18,2 % față de anul 2016 (**Figura 56, Tabelul 33 din Anexa 1**). În funcție de țara de origine a repatriaților, ponderea cea mai semnificativă de circa 56% i-a revenit Federației Ruse, urmată de Ucraina (29,5%), SUA (3,5%), Israel (3,2%), Germania (1,2%), altor țări revenindu-le 6,7%⁹⁸ (**Figura 57**).

⁹⁷Conform Legii Nr. 200 din 16 iulie 2010 privind regimul străinilor în RM, repatrierea este definită ca „reîntoarcere benevolă în patrie a persoanelor care s-au născut în Republica Moldova și a urmașilor acestora, în condițiile legii”.

⁹⁸ BRD (2020). ”Raport de progres pentru anul 2019 privind realizarea Planului de Acțiuni pentru anii 2017-2020 privind (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reînțorși de peste hotare”. Acțiunea 1.1.5, pag. 10. https://brd.gov.md/sites/default/files/2019_raport_plan_724.pdf

Capitolul IV. Gestionarea migrației de reîntoarcere, facilitarea (re)integrării și consolidarea diasporei

Reîntoarcerea și reintegrarea migranților sunt considerate elemente ale ultimei etape a procesului migrațional. Totodată intențiile și comportamentul de revenire ale migranților sunt factori determinanți în explicarea și prognozarea tendințelor de economisire, remitere și investire. Ele influențează nivelul de dezvoltare pe care îl poate oferi migrația pentru dezvoltarea țării de origine⁹⁹.

4.1. Facilitarea (re)integrării migranților reîntorși

Analizele efectuate în domeniu relatează că, oportunitățile de pe piața muncii și posibilitățile de investiție a economiilor acumulate, serviciile publice diversificate și calitative, accesul la acestea, sunt vitale pentru susținerea reintegrării migranților și familiilor acestora, dar și pentru menținerea acestora în țările de origine¹⁰⁰. În anul 2017, a fost creată Agenția Servicii Publice¹⁰¹, care a fuzionat atribuțiile ÎS “CRIS “Registru”, ale ÎS “Camera Înregistrării de Stat”, ÎS „Cadastru”, ale „Serviciului Stare Civilă” și „Camerei de Licențiere”. Pe parcursul anilor 2018-2019 au fost create 39 centre multifuncționale în cadrul cărora pe principiul „ghișeului unic” au fost acordate servicii de: (i) eliberare a actelor de identitate și de înregistrare a faptelor de stare civilă; (ii) evidență a persoanelor în Registrul de stat al populației la locul de domiciliu și/sau reședința temporară; (iv) examinare a cererilor în materie de cetățenie, precum și (iv) eliberare a adeverințelor, extraselor din registre și a altor documente pe suport de hârtie. De menționat, că migranților reîntorși le sunt acordate servicii în condiții generale ca și celorlalți cetățeni moldoveni. Pe parcursul anului 2019, cetățenilor moldoveni reîntorși de peste hotare le-au fost eliberate 2491 de buletine de identitate în temeiul repatrierii, iar Totodată, pentru asigurarea accesului cetățenilor moldoveni stabiliți cu traiul sau aflați temporar la muncă peste hotare la serviciile de documentare, ASP prin intermediul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare (MDOC), pe parcursul anului de referință a acordat 37127 de servicii¹⁰², o pondere de circa 70% în totalul acestora fiind serviciile de eliberare a pașapoartelor, urmate cele de eliberare buletinelor de identitate (17,6%), de eliberare a actelor de stare civilă (9,7%) și de examinare a autorizării emigrării (3,3%). Celorlalte servicii cum sunt cele de eliberare a buletinelor de identitate provizorie, de efectuare de înregistrări la domiciliul/ reședința temporară și de efectuare de radieri din evidență le-a revenit o pondere de 0,4% în total (*Figura 58, Tabelul 34 din Anexa 1*).

⁹⁹ Moșneaga, V. (2017). Migrație și dezvoltare: Aspecte politico-juridice.” Pag.87.

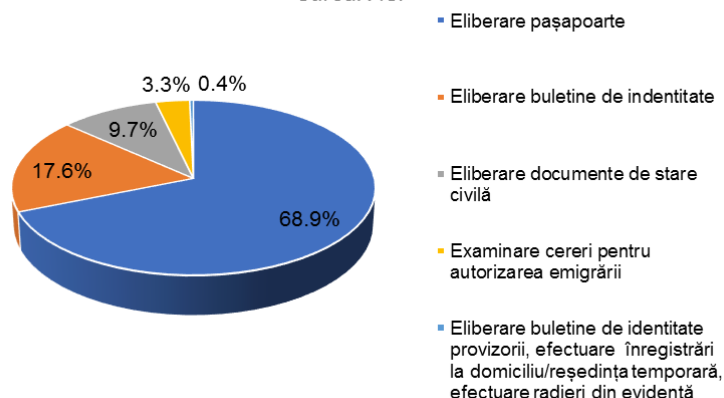
[http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare aspect e%20politico-juridice.pdf](http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare%20politico-juridice.pdf)

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ În conformitate cu prevederile Strategiei privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni privind reforma de modernizare a serviciilor publice pentru anii 2017 – 2021.

¹⁰² BRD (2020). “Raport de progres pentru anul 2019 privind realizarea Planului de Acțiuni pentru anii 2017-2020 privind (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare”. Acțiunea 1.1.6, pag. 12. https://brd.gov.md/sites/default/files/2019_raport_plan_724.pdf

Figura 58. Repartiția serviciilor de documentare acordate prin intermediul MDOC/MAEIE cetățenilor moldoveni aflați peste hotare, pe tipuri
Sursa: ASP

Serviciile oferite la nivel local pentru susținerea (re)integrării economice și sociale a migranților reîntorși și familiilor acestora sunt extrem de importante pentru menținerea acestora în țară și diminuarea riscului unei migrații repetate. În contextul respectiv, necesită a fi menționat și Mecanismul de Interinstituțional de Referire pentru (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare (MIR), care a fost dezvoltat cu suportul proiectului PNUD „Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL)” și pilotat în cursul anului 2018 în 10 raioane¹⁰³, ulterior fiind extins treptat până în anul 2019 la nivelul celor 35 de unități administrativ-teritoriale¹⁰⁴. Astfel, pe lângă dotarea cu echipament de birou a subdiviziunilor teritoriale de ocupare a forței de muncă (STOFM), a fost actualizat SIA al ANOFM pentru o mai bună a colectare a datelor despre migranții reîntorși, iar specialiștii responsabili de reintegrare au fost instruiți și pot deservi mai bine grupurile țintă¹⁰⁵. În anul 2019 numărul migranților reîntorși care au fost înregistrați de către STOFM a fost de 1029 persoane (60% din mediul rural), dintre aceștia: 995 persoane (din care 36,2% femei) au beneficiat de servicii de informare și consiliere profesională, 353 persoane au fost plasate în câmpul muncii (din care 33,1% femei), iar la 90 persoane (din care 38,9% femei) le-a fost facilitat accesul la serviciile de sănătate¹⁰⁶.

Sistemul de readmisie constituie un element important al managementului migrațional. Readmisia cetățenilor moldoveni din statele UE este realizată în conformitate cu prevederile Acordului moldo-comunitar privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală,

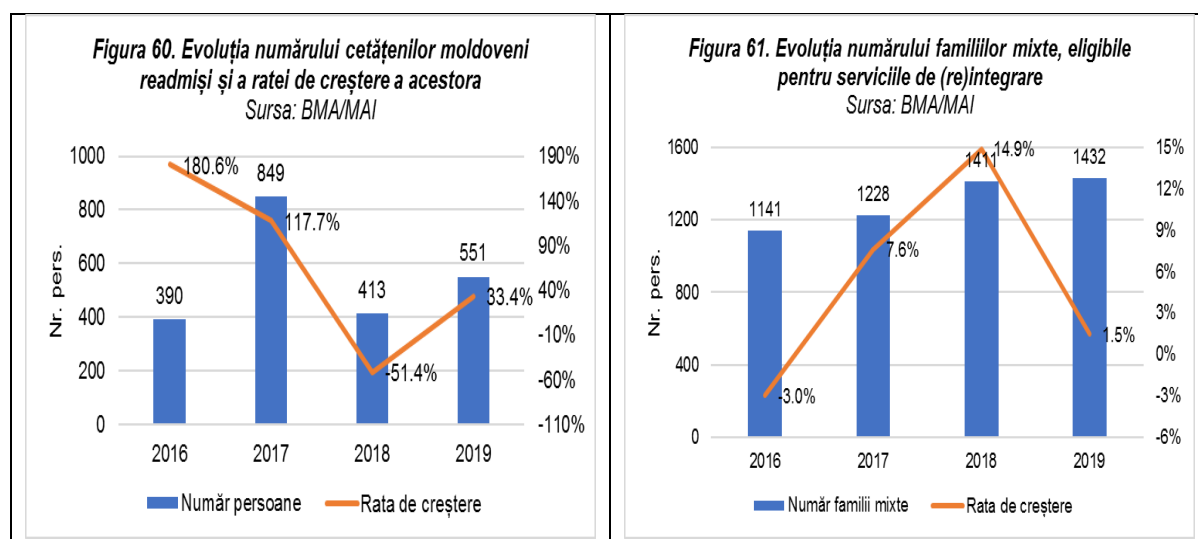
¹⁰³ Memorandumul de înțelegere cu privire la implementarea Mecanismului interinstituțional de referire pentru (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare, a fost semnat în 28 mai 2018 la nivel central și în iunie 2018 la nivel local.

¹⁰⁴ Conform datelor MSMPs ultimul Memorandum de înțelegere cu privire la implementarea Mecanismului interinstituțional de referire pentru (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare a fost semnat în iulie 2019.

¹⁰⁵ PNUD MiDL. http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project.html

¹⁰⁶ BRD (2020). "Raport de progres pentru anul 2019 privind realizarea Planului de Acțiuni pentru anii 2017-2020 privind (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare". Acțiunea 1.2.1, pag. 15. https://brd.gov.md/sites/default/files/2019_raport_plan_724.pdf

precum și a altor acorduri de readmisie cu țările de destinație ale migrantilor moldoveni, care au contribuit la eficientizarea activităților în domeniu¹⁰⁷. Conform datelor BMA/MAI, în perioada analizată numărul persoanelor readmise a variat continuu, în anul 2019 acestea au fost 551 persoane, în creștere cu 33,4% față de anul 2018 și cu 41,3% față de anul 2016 (**Figura 60, Tabelul 35 din Anexa 1**). Pe parcursul perioadei analizate este observată de asemenea o creștere a numărului familiilor mixte alcătuite dintre cetățeni moldoveni și cetățeni străini care s-au reîntors în Republica Moldova și care sunt eligibile pentru serviciile de facilitare a (re)integrării. În anul 2019 numărul acestor familii a fost de 1432, în creștere cu 1,5% față de anul precedent și cu 25,5% față de anul 2016 (**Figura 61, Tabelul 36 din Anexa 1**). În lipsa câtorva date statistice referitor la incluziunea persoanelor din categoriile respective în serviciile de facilitare a (re)integrării oferite în cadrul MIR, se poate presupune că o parte dintre acestea s-au adresat către STOFM și au beneficiat de serviciile existente împreună cu alți migranți reîntorși.

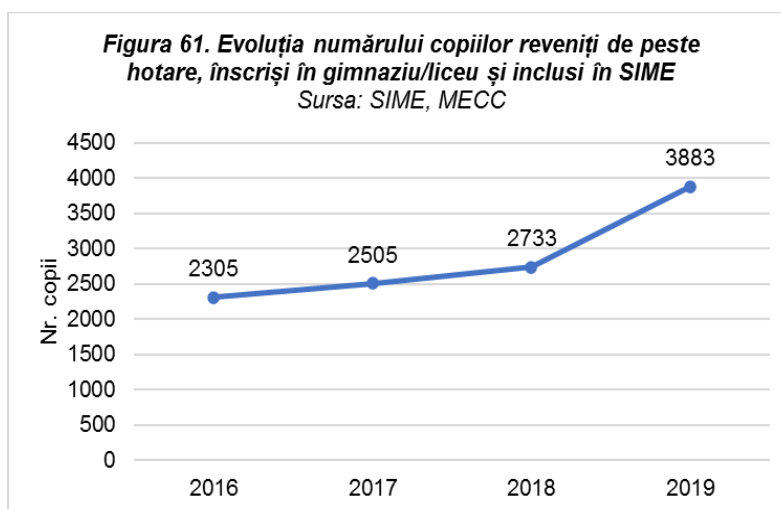

Accesul migrantilor reîntorși și membrilor familiilor lor la sistemul de educație și programele educaționale extra-curriculare și de suport ale inițiativelor acestora reprezintă elemente esențiale ale unei reintegrări de succes, durabile. În iulie 2017 a fost lansat sistemul Sistemului Informațional de Management în Educație (SIME), scopul căruia este monitorizarea abandonului școlar, eficientizarea managementului sistemului de educație, îmbunătățirea statisticii educaționale și sporirii accesului la date a diferitor grupuri de utilizatori. Astfel, pe lângă datele ce țin de infrastructura educațională, serviciile extra-curriculare și personalul didactic, în cadrul sistemului, de două ori pe an, sunt colectate date despre elevi, inclusiv despre cei care sunt nou-veniți (conform motivului înscrierii în instituția de învățământ), precum și despre cei care sunt cu părinți plecați peste hotare¹⁰⁸. Conform datelor MECC,

¹⁰⁷ Conform datelor BMA/MAI în anul 2008 a intrat în vigoare Acordul între Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală și Acordul între Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind facilitarea eliberării vizelor. Totodată din anul 2010 sunt în vigoare prevederile Acordului de Readmisie cu Comunitatea Europeană privind readmisia cetățenilor din țările terțe.

¹⁰⁸ <https://sime.md/ords/f?p=200:44:7389801301092::NO::>

numărul de copii reveniți de peste hotare, care au fost înscriși la gimnazii sau licee și incluși în SIME în anul 2019 a fost de 2733 persoane, în creștere cu 9,1% față de anul precedent copii și cu 18,6% față de anul 2016 (Figura 61, Tabelul 36 din Anexa 1).

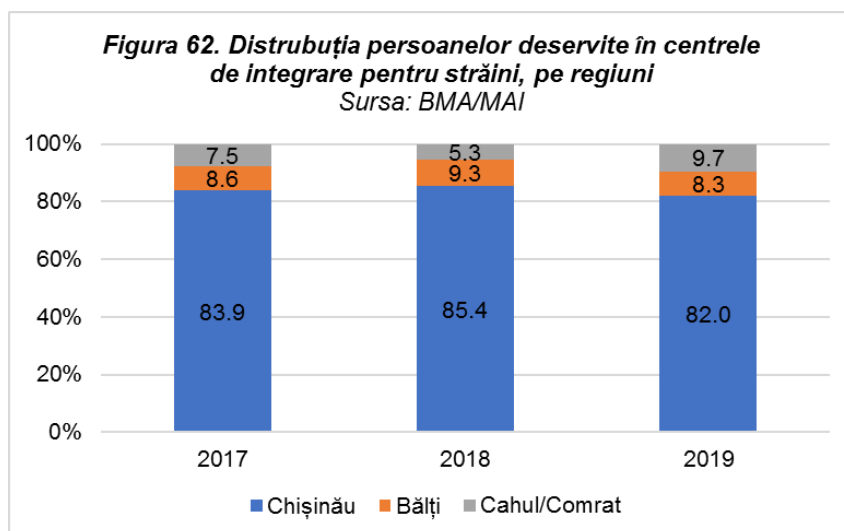
4.2. Integrarea imigranților

Integrarea trebuie abordată ca un proces de participare activă a imigranților la toate dimensiunile societății, proces privit din două direcții: atât din punctul de vedere al imigranților, cât și cel al societății țării-gazdă. Aceasta implică pe de o parte responsabilitatea țării-gazdă de a asigura posibilități pentru participarea imigranților la dimensiunile vieții economice, sociale, culturale și civile, pe de altă parte, din partea străinilor presupune respectarea normelor și valorilor fundamentale ale țării-gazdă și, totodată participarea activă în procesul integrare, fără însă ași pierde propria identitate¹⁰⁹. Conform datelor BMA/MAI, numărul serviciilor acordate străinilor de către serviciile Ghișeului unic de documentare a străinilor a fost în creștere continuă pe parcursul perioadei analizate. În anul 2019 a fost înregistrat un număr de 40000 servicii, în creștere cu 14,3% față de anul precedent și cu 33,3% față de anul 2017¹¹⁰. De asemenea pentru asigurarea accesului străinilor la serviciile de facilitare a integrării la nivel teritorial, în anul 2017 în cadrul Biroului Migrație și Azil al MAI au fost instituite 3 centre regionale (Nord, Centru și Sud) de integrare pentru străini, care reprezintă un ghișeu unic de recepționare a cererilor de la imigranți și de redirectionare a acestora către autoritățile și serviciile de care au nevoie. Printre serviciile oferite de către centrele respective pot fi enumerate și cele de informare a străinilor și persoanelor repatriate despre activitățile și programele de integrare existente, serviciile de consiliere și asistare a

¹⁰⁹ Vaculovschi, D. (2017). "Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual", Subcapitolul 7. „Migrația circulară și munca decentă”, pag. 198. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.
http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

¹¹⁰ De la momentul introducerii câmpurilor de evidență în cadrul Sistemului Informațional Automatizat.

străinilor, inclusiv stabilire și promovare a legăturilor între comunitățile și asociațiile de imigranți¹¹¹. În anul 2019 de către centrele regionale de integrare pentru străini au fost deservite 4907 persoane, în creștere cu 8,8% față de anul 2018 și cu 17,7% față de anul 2017. De menționat, că centrului regional Chișinău i-a revenit o pondere 82% în total beneficiarilor deserviți (în descreștere cu 2,4 p.p. față de 2018 și cu 1,9 p.p față de 2017), acesta fiind urmat de centrul regional Bălți - 8,3% (în descreștere cu 1 p.p. față de 2018 și 0,3 p.p față de 2016) și de centru regional Cahul/Comrat – 9,7% (în creștere cu 4.4 p.p față de 2018 și cu 2.2 p.p față de 2017) (*Figura 62, Tabelul 38 din Anexa 1*). De asemenea, numărul străinilor beneficiari de protecție internațională și titulari ai dreptului de ședere în Republica Moldova, care au fost incluși la cerere în activitățile de integrare (acomodare socio-culturală, învățare a limbii române, etc.) pe parcursul perioadei analizate a fost unul mic și oscilant. În anul 2019 în activitățile de integrare au fost incluși 14 străini, în descreștere cu 39,1% față de anii 2018 și 2016 când numărul acestora a fost de 23 persoane.

4.3. Servicii de suport, inclusiv protecție în situații de criză pentru migranți și membrii diasporei.

Disponibilitatea serviciilor consulare, precum și spectrul diversificat al acestora pentru a răspunde nevoilor cetățenilor moldoveni aflați peste hotare, joacă un rol important în asigurarea suportului și protecției lor în țările gazdă. În prezent, misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova (MDOC) oferă mai multe servicii de informare și asistență migranților moldoveni și membrilor diasporei, printre care se enumeră: (i) obținerea actelor de identitate, solicitarea emigrării autorizate, soluționarea problemelor de cetățenie, repatriere, emiterea titlurilor de călătorie, legalizare a documentelor, etc.; (ii) informații pentru călătorii în străinătate; (iii) informații de alerte; (iv) informații privind gestionarea situațiilor excepționale; (v) centrul de apel; (vi) informare și asistență victimelor traficului de ființe umane; (vii) răspunsuri la întrebări frecvente; (viii) banera afaceri

¹¹¹ https://www.publika.md/guvernul-a-decis-crearea-a-trei-centre-de-integrare-pentru-strainii-din-moldova_2974147.html

consulare, care include și proiectului „Ambasada vine mai aproape de tine” scopul căruia este facilitarea accesul cetățenilor moldoveni aflați în peste hotare la servicii consulare de calitate și în mod operativ¹¹². Conform datelor MAEIE în anul 2019 de către MDOC au fost acordate 105 mii de servicii cetățenilor moldoveni aflați peste hotare. Totodată 60 de persoane au beneficiat de servicii de protecție și sprijin din partea în situații de criză conform mecanismului de acordare a sprijinului de urgență.

4.4. Servicii și platforme informaționale pentru membrii diasporei

Conform datelor celui de-al III-lea studiu de cartografiere a diasporei moldovenești¹¹³ nivelul de informare al migranților despre inițiativele Guvernului cu privire la cetățenii moldoveni aflați peste hotare poate fi caracterizat ca fiind unul scăzut. Astfel, doar 15% dintre migranții intervievați au menționat că sunt la curent cu acestea, fără însă a putea preciza cu care anume. Această situație ar putea fi explicată prin două cauze, prima fiind scopul determinat al migranților de a munci și de a se integra cât mai bine în societatea țării gazdă, ceea ce face ca informarea despre evenimentele din țara de origine să devină o prioritate secundară. Ce-a de-a doua cauză fiind accesarea sporadică de către migranți a informațiilor din Moldova, combinată cu insuficiența de cunoștințe privind sursele existente de informare și accesarea unor informații parțiale, ceea ce determină compensarea acestora de cele mai multe ori cu surse neoficiale, ce formează percepții eronate despre acțiunile Guvernului¹¹⁴. Prin urmare, antrenarea diasporei în activități de diseminare a informației privind oportunitățile de angajare și de investire în țara de origine, cât și în procesul de implementare a proiectelor de dezvoltare, reprezintă un factor important de menținere a legăturii dintre comunitățile de migranți și țara de origine¹¹⁵.

Conform datelor BRD, pe parcursul perioadei analizate numărul anual de vizitatori unici ai platformelor electronice dedicate informării membrilor diasporei a fost în creștere constituind 3.500 accesări în anul 2019. Totodată pentru sporirea nivelului de informare al migranților și membrilor diasporei despre activitățile Guvernului, BRD, Ambasadelor Republicii Moldova de peste hotare și a programelor guvernamentale organizate cu și pentru Diasporă în anul 2019 au fost emise și diseminate: 207 comunicate de presă, publicate pe pagina oficială a BRD/Cancelariei de Stat/Guvernului și distribuite în presă; 40 buletine

¹¹² <https://www.mfa.gov.md/ro/content/legalizarea-documentelor-0>

¹¹³ OIM/EU (2017). "Ciclul de Studii: Cartografierea diasporei Moldovenești III. Cartografierea diasporei moldovenești din Germania, Marea Britanie, Israel, Italia, Portugalia și Rusia", Compartimentul 10: Comunicarea și diversitatea relațiilor cu țara de origine. Tabelul 75 „Dorința de a investi bani (în cazul disponibilității acestora) într-o afacere în Moldova. pag. 161. Autor: Moșneaga, V. Doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, USM.

<https://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Raport%20ROM.pdf>

¹¹⁴ Ibidem. Tabelul 51, Pag. 142.

<https://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Raport%20ROM.pdf>

¹¹⁵ ILO/EU (2014). "Reîntoarcerea lucrătorilor migranți și dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova". (2014). Reîntoarcerea lucrătorilor migranți și dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova. P.11. Autori: Vremiş, M., Cantarji, V., Vladicescu, N., Toartă, V., Popova, N., Panzica, F., și Lipcanu, O.

informative publicate pe pagina oficială a BRD/rețele de socializare ale BRD și distribuite către contactele din diasporă; 60 de anunțuri privind activitatea Guvernului, BRD și Diasporei.

Pentru informarea și promovarea (re)integrării cetățenilor moldoveni reîntorși peste hotare MAI în conlucrare cu alte instituții a organizat 2 evenimente și anume: campania informațională „Hai la mine acasă” și Ziua ușilor deschise în cadrul IGPF. O serie de evenimente cu caracter informativ de promovare a reîntoarcerii și (re)integrării au fost organizate de către ANOFM și anume: Târgul locurilor de muncă; lansarea în raionul Cahul cu asistența Organizației internaționale a Muncii (ILO) a proiectului pilot „Parteneriatul Local de Ocupare a Forței de Muncă”; (iii) Ziua ușilor deschise, și (iv) mediatizarea rezultatelor Acordului cadru de parteneriat cadru între MSMPS și Oficiul Francez pentru Imigrare și Integrare (OFII). Activități de informare în cadrul emisiunilor tv și mass media privind reforma sistemului de pensii și beneficiile acordurilor de securitate socială semnate cu statele de destinație a lucrătorilor migranți moldoveni au fost organizate de către MSMPS și CNAS. Iar pentru consolidarea Diasporei au fost organizate 4 evenimente majore: Zilele Diasporei 2019, DOR 2019, Ziua Internațională a Migratului, Conferința Internațională a IMM-lor, Ediția a XII-a cu genericul ”Moldova Verde”¹¹⁶.

¹¹⁶ BRD (2020). ”Raport de progres pentru anul 2019 privind realizarea Planului de Acțiuni pentru anii 2017-2020 privind (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare”. Acțiunile 1.1.1; 1.1.2; 1.1.3 și 1.1.4, pag. 1 -9. https://brd.gov.md/sites/default/files/2019_raport_plan_724.pdf

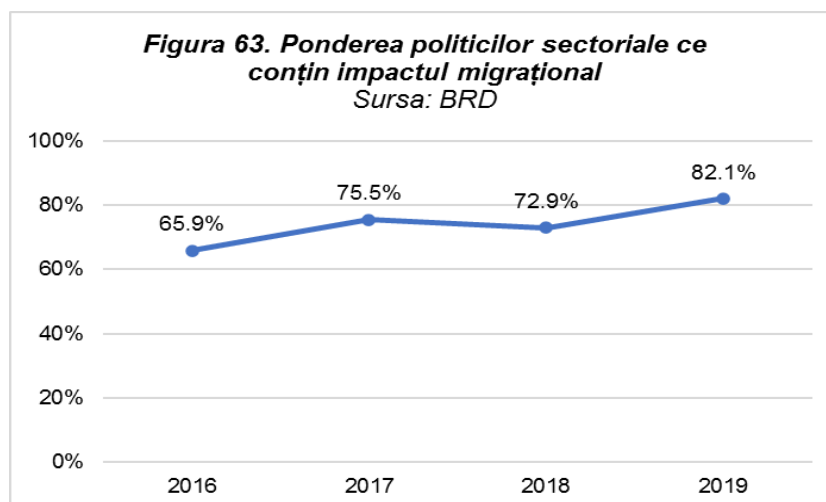
Capitolul V. Cadrul de politici și programe, parteneriate și dialog civil cu diaspora

Integrarea migrației în cadrul de politici și programe de dezvoltare poate fi definită drept proces de evaluare a consecințelor migrației asupra unor acțiuni (sau obiective) planificate. Avantajele unei astfel de abordări sunt multiple: (i) asigură faptul că migrația este privită ca un fenomen care afectează toate aspectele dezvoltării economice și sociale ale statului; (ii) permite integrarea migrației în strategia națională de dezvoltare, respectiv politicile și programele sectoriale, favorizând o abordare coerentă în locul unor acțiuni fragmentate, neordonate; (iii) asigură o coordonare și comunicare mai bună între instituțiile Guvernului, rezultând în performanțe pozitive majore; (iv) contribuie la identificarea lacunelor/ problemelor/ devierilor în cadrul politicilor și programelor, stimulează introducerea de ajustări pertinente și aprobare de instrumente internaționale relevante; (v) facilitează finanțarea și asistența tehnică destinată activităților referitoare la migrație; (vi) contribuie la atragerea și mobilizarea resurselor diasporei pentru participare dezvoltarea țării de origine.

5.1. Politici și programe cu considerare a impactului migrațional și a opiniei diasporei

Fiind un fenomen multidimensional după caracterul și efectele sale pe care le produce, migrația impune o abordare complexă în cadrul politicilor și programelor cu implicare a tuturor părților interesate. Mecanismul de abordare integrată a domeniului DMD instituționalizat în anul 2017, este chemat nu doar să îmbunătățească comunicarea și coordonarea între autoritățile publice de diferite niveluri, dar și să consolideze calitatea dialogului civil, inclusiv cu membrii diasporei, în realizarea obiectivelor strategice ale politicii de stat în domeniul DMD. Pentru evaluarea nivelului de integrare a domeniului DMD în cadrul politicilor sectoriale, dar și pentru aprecierea mersului implementării abordării integrate în domeniul respectiv, BRD, în baza informațiilor prezentate de către punctele de contact din cadrul instituțiilor APC, a efectuat o estimare a proporției politicilor sectoriale ce conțin impactul migrațional. În rezultatul acestei estimări, ponderea politicilor sectoriale care în anul 2019 conțineau impactul migrațional a fost de 82,1%, fiind în ascendență în raport cu anii precedenți, rezultatul depășind „*de facto*” ținta majoră de 80% stabilită de Strategia „Diaspora 2025” (**Figura 63**). Trebuie de menționat că exercițiul dat s-a dovedit a fi unul destul de dificil determinat de calitatea informației prezentate, care a variat de la o instituție la alta, în funcție de nivelul de înțelegere de către fiecare punct focal a noțiunilor de „impact migrațional” și „abordare integrată a domeniului DMD în cadrul politicilor sectoriale”, dar și funcție gradul de comunicare la nivel intra-sectorial. Astfel, unele puncte focale au prezentat doar numărul politicilor sectoriale care abordează nemijlocit aspectele migrației, fără însă a prezenta și numărul total de politici sectoriale elaborate și aprobate pe parcursul anilor 2016-2019 pentru permite calcularea indicatorului agregat ca proporție. Alte puncte focale au prezentat doar numărul total de politici sectoriale, fără însă a specifica esența acestora (denumirea, tipul acestora), pentru a permite o separarea din cadrul acestora a celor politici care conțin impact migrațional. Iar alte puncte focale au prezentat numărul total al politicilor

naționale în domeniul DMD la implementarea cărora a instituția acestora participă. Toate acestea, au solicitat din partea BRD eforturi suplimentare pentru efectuarea unei inventarieri repetate în acest scop, ceea ce în esență nu garantează acuratețea indicatorului estimat, pentru că numărul politicilor sectoriale poate fi mai mare decât cel care este pe paginile web ale instituțiilor. Totodată actualmente nu există date în ceea ce privește numărul total al politicilor naționale elaborate și aprobate pe parcursul anilor 2016-2019.

Rolul de partener plasează Guvernul și organizațiile din diasporă într-o relație bazată pe interes reciproc și beneficii comune. Un exemplu elocvent de consultare cu membrii diasporei a fost constituirea grupului de lucru extins pentru elaborarea Strategiei „Diaspora 2025”, care stabilește cadrul general pentru asigurarea coerenței politicilor statului cu privire la diasporă și implementarea unei viziuni comune a Guvernului asupra diasporei și dezvoltării¹¹⁷. Un alt exemplu este programul Grupurile de Excelență ale Diasporei (GED)¹¹⁸, lansat cu suportul OIM în anul 2017, scopul căruia a fost dezvoltarea mecanismului funcțional de colaborare dintre instituțiile guvernamentale și experții înalt calificați din diasporă în domeniile strategice de dezvoltare socio-economică a Republicii Moldova determinate în linie cu obiectivele de dezvoltare durabilă asumate în contextul implementării Agendei 2030 și angajamentelor conexe din Acordul de Asociere cu UE. În cadrul programului au fost create cinci Grupuri de Excelență, care au fost conduse de către 7 experți înalt calificați, selectați din diasporă¹¹⁹ din care au lucrat în comun cu reprezentanții instituțiilor de resort la elaborarea a propunerilor de politici publice pe 5 domenii prioritare: economie bazată pe cunoaștere, justiție, medicină,

¹¹⁷ Moșneaga, V. (2017). Migrație și dezvoltare: Aspecte politco-juridice.” Pag.101.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspect_e%20politico-juridice.pdf

¹¹⁸ Realizat în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților de dezvoltare a Moldovei prin crearea parteneriatelor dintre diasporă și țara de origine” finanțat de Fondul pentru Dezvoltare al OIM și implementat de OIM, misiunea în Moldova în parteneriat cu Biroul Relații cu Diaspora și Ministerul Educației al Republicii Moldova

¹¹⁹ Olanda, SUA, Franța, Canada și România

mediu și relații cu diaspora¹²⁰. Astfel, în domeniul medicinei, accentul a fost pus pe dezvoltarea științei și cercetărilor biomedicale. În justiție, experții au propus familiarizarea reprezentanților sistemului judiciar din Moldova cu jurisprudența și mecanismele de funcționare ale principalelor instanțe judiciare internaționale care își au sediul în Haga, regatul Țărilor de Jos, și anume Curtea Internațională de Justiție, Curtea Penală Internațională și Curtea Permanentă de Arbitraj. În domeniul economiei și cercetării, propunerile au vizat organizarea activității Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare, etc¹²¹.

Deși rezultatele acestor parteneriate au fost considerate ca fiind practici pozitive, totuși aprecierea sustenabilității acestora prin transpunere la nivelul proceselor consultative de elaborare a politicilor sectoriale s-a dovedit a fi o sarcină dificilă. Cauza principală contextul dat fiind lipsa unei evidențe la nivelul instituțiilor APC referitoare la participanții consultărilor publice în funcție de tipul acestora (parteneri externi, migranți sau membri din diasporă). În esență nu a permis punctelor focale din cadrul instituțiilor partenere să prezinte datele necesare către BRD pentru estimarea indicatorului corespunzător „5.2. *Ponderea politicilor naționale în domeniul diaspora, migrație și dezvoltare consultate cu reprezentanții diasporei și cu partenerii externi*” din cadrul matricei M&E DMD. Totuși, această stare a lucrurilor nu sugerează asupra probabilități reduse de atingere a țintei majore de 50% stabilite de către Strategia „Diaspora 2025”, ci mai degrabă asupra necesității dezvoltării/identificării mecanismelor pentru estimarea indicatorul respectiv până la expirarea strategiei date.

5.2. Programe pentru reintegrare și valorificare a beneficiilor migrației

Fiind un proces dinamic și de durată în timp, succesul (re)integrării migranților reîntorși în țara de origine este influențat de prezența programelor speciale, care să compileze tot setul de măsuri destinate acestui grup de persoane. Astfel, pe parcursul perioadei analizate în Republica Moldova au fost implementate cu succes o serie de programe relevante, printre care sunt: (i) Programul de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+1”; (ii) Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET) care a după expirare a fost substituit în anul 2018 cu Programul „START pentru tineri – O afacere Durabilă da tine acasă”, (iii) Programul de abilitare economică a femeilor „Femei în afaceri”; (iv) Programul de instruire continuă „Gestiunea Eficientă a Afacerii” și (v) Programul de ajutor pentru reintegrarea cetățenilor reîntorși implementat cu suportul OFII. Toate aceste programe oferă o gamă întreagă de servicii de suport (informare și comunicare, instruire antreprenorială, acordare de granturi pentru inițierea/dezvoltarea afacerii), urmărind stimularea reîntoarcerii

¹²⁰ Cancelaria de Stat. Grupurile de Excelență ale Diasporei au prezentat proiecte de politici pentru dezvoltarea Republicii Moldova. Comunicat de presă publicat pe 17.04.2018.

<https://cancelaria.gov.md/ro/content/grupurile-de-excelenta-ale-diasporei-au-prezentat-proiecte-de-politici-pentru-dezvoltarea>

¹²¹ IPN. Totalurile programului Grupurile de Excelență ale Diasporei. https://www.ipn.md/ro/totalurile-programului-grupurile-de-excelenta-ale-diasporei-7967_1041162.html

migranților moldoveni și crearea condițiilor pentru valorificarea potențialului lor, inclusiv diminuarea fluxurilor migraționale în rândul tinerilor și femeilor.

Activitățile de instruire și suport antreprenorial au un rol important în formarea bazelor culturii antreprenoriale. Pe parcursul anilor 2016-2019 numărul beneficiarilor activităților de instruire și suport antreprenorial în cadrul acestor programe a variat continuu, în funcție de nivelul adresabilității din partea beneficiari și capacitățile de a răspunde acestor cereri, precum și în funcție de perioada lansării propriu-zise a unor programe. În anul 2019 numărul beneficiarilor activităților de instruire și suport antreprenorial a fost de 1467 persoane, beneficiarilor din cadrul programului „PARE 1+1” revenindu-le o pondere ce circa 14% din total.

De asemenea, în cadrul programului implementat în cadrul acordului de parteneriat semnat între MSMPs și OFII pe parcursul anilor 2018-2019 au fost finanțate 248 de proiecte ale cetățenilor moldoveni care s-au reîntors voluntar din Franța (128 proiecte în anul 2018 și 120 proiecte în anul 2019), majoritatea acestora fiind în domeniul agriculturii: procurarea utilajului agricol, creșterea bovinelor, creșterea legumelor, apicultură, fabricarea brichetelor pentru încălzire, etc.

5.3. Parteneriate pentru implementarea programelor și inițiativelor pentru dezvoltare

Mecanismele și procedurile inițiate de către Guvern ce permit entităților publice să se angajeze în parteneriate de încredere cu organizațiile din diasporă, de cele mai multe ori rezultă în rezultate pozitive pentru dezvoltarea țării. Astfel, membrii comunităților de migranți au posibilitatea de a se implica nemijlocit în inițierea și implementarea proiectelor de dezvoltare ale comunităților de origine, răspunzând în același timp, la solicitările venite din partea autorității publice partenere. Un exemplu în acest sens este programul guvernamental de granturi tematice Diaspora Engagement Hub, care este implementat începând cu anul 2016 de către BRD cu suportul financiar al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), care este adresat cetățenilor originari din Republica Moldova aflați peste hotare, inclusiv asociațiilor și grupurilor de inițiativă. Scopul programului este de a-i susține pe moldovenii din străinătate în implementarea ideilor lor și de a pune în valoare capitalul uman al diasporei. Până în anul 2019 au fost derulate 3 runde ale programului, iar numărul subprogramelor tematice pentru implementarea cărora au fost acordate granturi a variat în funcție de rundă, acestea fiind: (i) Proiecte de crowdfunding ale diasporei; (ii) Abilitatea femeilor din diasporă; (iii) Program local de revenire voluntară a diasporei; (iv) Proiecte inovatoare ale diasporei; (v) Reîntoarcerea profesională a diasporei; (vi) Centre educaționale în diasporă și (vii) Parteneriate tematice regionale¹²². Conform datelor BRD pe durata implementării programului, au fost finanțate nerambursabil în cadrul subprogramelor tematice circa 100 de proiecte.

¹²² <http://brd.gov.md/ro/content/diaspora-engagement-hub-1>;

Un alt exemplu reprezintă activitățile modelului inovativ de canalizare a potențialului migranților în dezvoltarea localităților lor de baștină, creat și pilotat cu suportul proiectului PNUD „Migrați și Dezvoltare Locală” pe parcursul anului 2015-2018 în 38 de localități din toate zonele geografice ale Moldovei. În rezultat în localitățile respective a fost integrată cu succes migrația în dezvoltarea locală atât la nivel instituțional (primarii și persoanele responsabile pentru migrație desemnate și capacitate, baze de date locale pe migrație lansate și actualizate regulat) cât și la nivel de politici (strategiile locale de dezvoltare socio-economică elaborate/actualizate având aspectele migraționale integrate pe deplin), prin consultarea largă a migranților pe durata întregului proces. Au fost create și consolidate 38 Asociații de Băștinași pilot (ADB) drept mecanism instituțional de implicare continuă și eficientă a migranților în planificarea dezvoltării locale și au fost implementate 55 proiecte de infrastructură și social-economice beneficiarii cărora fiind peste 316 mii de persoane (din care 55% femei). De menționat că, finanțarea inițială oferită de către SDC (în valoare de 1,19 milioane USD) a condus la investiții comune la nivel local în valoare de 1,33 milioane USD, în urma cărora a fost obținut un efect al multiplicării financiare cu 211%, valoare investiției finale fiind de peste 2,52 milioane USD. În medie, fiecare investiție promovată a generat 52,8% din cofinanțarea locală, în timp ce obiectivul inițial a fost de 20%, iar cofinanțarea din partea migranților a constituit o pondere de 19,3%, ceea ce a fost considerat ca fiind o inovație absolută pentru Republica Moldova¹²³.

Ca urmare a suportului complex de consolidare de capacități din partea proiectului (incluzând colectare de fonduri și scriere de proiecte) pe parcursul anului 2016-2018, de către cele 38 de ADB create au fost implementate succes în localitățile țintă adițional peste 300 de inițiative la scară mică și medie în valoare totală de 542 mii USD, ponderea contribuțiilor migranților constituit peste 40% din total (sau 218 mii USD). Impactul general acestor eforturi a vizat un număr de 45 de mii de beneficiari, incluzând femei, copii, vârstnici și persoane cu dizabilități. De asemenea, necesită de a fi menționat și efectul replicării intervenției MiDL la nivelul altor comunități locale din Moldova, în cadrul cărora 100 de ADB active au fost create adițional cu susținerea indirectă a CALM. Conform datelor CALM, 278 de inițiative suplimentare au fost implementate în parteneriate dintre APL și ADB, în valoare totală de 235 mii USD (sau circa 4 milioane lei), contribuțiile migranților constituind 22,7% din total¹²⁴. Ținând cont de aceste performanțe pozitive atinse prin intermediul proiectului PNUD „Migrație și Dezvoltare Locală”, acesta a fost extins pentru o următoare etapă cu o durată de implementare pentru anii 2019-2022¹²⁵.

Recunoscând rolul important de partener pe care îl au reprezentanții ai comunităților de migranți și membrilor diasporei la dezvoltarea țării și la formarea culturii investiționale în

¹²³ PNUD/SDC/GoRM (2018). ” Migrație și Dezvoltare Locală (etapa 1). Raport final”. Componenta II, Rezultatul major 2., pag. 7-9.

https://www.md.undp.org/content/dam/moldova/docs/Final%20Report_MiDL_Board.FINAL.pdf

¹²⁴ Ibidem.

¹²⁵ PNUD. ”Migrație și Dezvoltare Locală (etapa2).

https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project_2.html

comunitățile de origine, Guvernul în anul 2018 a lansat programul guvernamental „DAR 1+3 – Diaspora Acasă Reușește” pentru o perioadă de implementare 2019-2025¹²⁶. Obiectivul programului se axează pe mobilizarea potențialului financiar și uman din diasporă (asociațiilor/membrilor diasporei, asociațiilor de băștinași, grupurilor de inițiativă ale cetățenilor stabiliți în străinătate sau reveniți) pentru a contribui în parteneriat cu autoritățile publice locale de nivelul I și comunitatea donatorilor la dezvoltarea socioeconomică locală. Programul conține șapte subprograme tematice și anume: (i) infrastructură (apă și canalizare, drumuri, școli, grădinițe, case de cultură); (ii) protecția mediului (prevenirea poluării mediului, managementul deșeurilor); (iii) economie (dezvoltarea regiunii, investiții, dezvoltarea agriculturii); (iv) eficiență energetică (panouri solare, iluminare stradală, izolare termică); (v) cultură (protecția patrimoniului, zone de odihnă, dezvoltarea turismului rural, expoziții și festivaluri); (vi) educație (programe pentru copii, sport, inovație, transfer de cunoștințe și know-how); și (vii) protecție socială (servicii sociale și de sănătate). Astfel, în urma selectării propunerilor înaintate au fost declarate 12 proiecte eligibile din 42 propuneri înaintate pentru finanțare în anul 2020 după formula 1+3 (Guvernul Republicii Moldova + Autoritățile locale + partenerii de dezvoltare + asociațiile de băștinași) în valoare totală de 7,9 milioane lei¹²⁷.

¹²⁶ Cancelaria de Stat. APEL privind lansarea Programului Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3” 2019. <https://cancelaria.gov.md/ro/content/apel-privind-lansarea-programului-diaspora-acasa-reuseste-dar-13-2019>

¹²⁷ PNUD. „Implicarea diasporei în dezvoltarea localităților de origine devine o practică națională, prin programul DAR 1+3”. Comunicat de presă din 19.06.2020. <https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/presscenter/pressreleases/2020/diaspora-dezvoltarea-localitatilor-de-origine-devine-o-practica-nationala-prin-programul-DAR.html>

Concluzii și Recomandări

Constatări

Dezideratul trecerii de la modelul existent de creștere economică bazată pe consum alimentat din remitențe, la cel bazat pe atragerea investițiilor, dezvoltarea industriilor exportatoare de bunuri și servicii, rămâne a fi unul actual și în cadrul noii Strategii Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030”.

Programul pentru atragerea remitențelor în economie PARE 1+1 este considerat unul de succes în mobilizarea capitalului uman și financiar din migrație, inclusiv pentru stimularea reîntoarcerii și facilitare a reintegrării. Perioada de implementare a acestuia a fost extinsă până în anul 2021.

Deși depozitele bancare ale populației au fost în creștere, deținând o pondere de 40,5% în PIB-ul țării, relatând asupra unei posibilități medii de atingere a țintei majore stabile de SND 2020, în lipsa unor instrumente de economisire și investiții pe piață, majoritatea a acestora sunt utilizate de către băncile comerciale preponderent pentru consolidarea stabilității financiare, decât pentru creditarea economiei reale.

Remitențele reprezintă resurse importante pentru asigurarea bunăstării gospodăriilor și reducerii sărăciei, pe de altă parte însă, acestea favorizează dependența și persistența economiei bazate pe consum. În anul 2018 circa $\frac{1}{4}$ dintre gospodăriile casnice din țară primeau remitențe, acestea constituind peste $\frac{1}{2}$ în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe, mai pronunțată această dependență fiind pentru gospodăriile rurale.

Chiar dacă resursele economisite din remitențe pot fi transformate în resurse investiționale, acest model investițional este unul vulnerabil, dependent de evoluțiile economice și politice din țările de destinație ale migranților. Ca urmare a evoluțiilor politice și economice ale Federației Ruse, începând cu anul 2014 volumul transferurilor din CSI (peste 90% în totalul acestor transferuri revenindu-le Federației Ruse) diminuat progresiv, fiind înregistrată totodată o dublare a transferurilor din UE și Alte țări.

Procesele migraționale în scop de muncă influențează semnificativ dezvoltarea și funcționalitatea pieței forței de muncă din țară. Situația actuală pe piața muncii poate fi caracterizată prin valori reduse ale ratei de ocupare, cu persistență a discrepanțelor semnificative pe sexe, medii de reședință și grupe de vârstă. Valorile indicatorului rămân a fi printre cele mai joase în comparație cu unele țări din UE și Regiunea Europeană. De asemenea, efectuarea unei aprecieri în ceea ce privește nivelul atingerii de către indicatori a țintele majore stabilite către Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021 nu a fost posibilă din motivul estimării acestora conform metodologiei vechi a AFM, în baza numărului populației stabile.

Numărul migranților reîntorși care s-au înregistrat la ANOFM ca fiind în căutare de lucru a fost în descreștere progresivă, ceea ce ar putea fi explicat prin reorientarea treptată a fluxurilor migraționale spre alte destinații, dar și prin adresabilitatea redusă a acestor persoane pentru serviciile ANOFM. În rezultatul măsurilor active aplicate, peste 1/3 dintre migranții reîntorși au reușit să fie plasați prin intermediul agenției în câmpul muncii. Valorile indicatorului sunt influențate de o serie factori, cum sunt: (i) persistența asimetriei pieței muncii (când 87% dintre locurile vacante în anul 2019 erau în mediul urban, iar 67% dintre șomerii înregistrați erau în mediul rural); (ii) pierderea abilităților profesionale deținute înainte de migrație, care constituie motivul inactivității a 46% dintre migranții reîntorși, și (iii) persistența angajării în câmpul muncii prin intermediul persoanelor din cercul social apropiat (rude/prieteni/foști angajatori) în defavoarea serviciilor de suport ale ANOFM.

Printre motivele principale care împiedică revenirea migranților în țară și cu care se confruntă cei reîntorși, continuă a fi menționate: salariile neatractive, lipsa oportunităților de angajare, în special în mediul rural, corupția, infrastructura subdezvoltată, dificultățile în inițierea și gestionarea unei afaceri, calitatea joasă a serviciilor publice, etc.

Deși Republica Moldova dispune de mecanismele de recunoaștere a competențelor și calificărilor dobândite în contexte de educație formală și non-formală, aceste mecanisme rămân a fi încă puțin populare printre migranții moldoveni, majoritatea cărora în țările de destinație prestează munci sub nivelul studiilor și calificărilor deținute.

Adoptarea setului de măsuri pentru liberalizare a pieței muncii pentru străini, a reprezentat o soluție optimă pentru reducerea deficitului pe anumite segmente ale pieței muncii. Numărul străinilor care au sosit în Republica Moldova în scop de muncă fost în ascendență continuă, constituind în anul 2019 circa 42% în totalul străinilor sosiți în țară.

Migrația persoanelor înalt calificate a contribuit la crearea rețelelor de schimb de experiență și expertiză. În anul 2018 ASM deținea semnate 48 de acorduri bilaterale de colaborare în domeniul tehnico-științific și promovare a mobilității academice, iar platforma „Diaspora Network” întrunea peste 100 de membri cercetători științifici originari din Moldova din peste 25 de state. O serie de parteneriate cu cercetători moldoveni stabiliți în alte state au fost încheiate și de către alte instituții din țară care activează în domeniul cercetării și inovării. De asemenea, în baza tratatelor internaționale în domeniul educației, peste hotare învață anual peste 5,5 mii de persoane. Aceste cifre ar putea fi mult mai mari dacă ar include și numărul persoanelor (studenți, cercetători și personal didactic) care învață peste hotare pe cont propriu, estimarea cărora actualmente este dificilă.

Numărul acordurilor bilaterale încheiate în domeniul securității sociale, reglementării migrației de muncă, dar și a contractelor individuale de muncă înregistrate la ANOFM a fost în ascendență. De asemenea, au fost inițiate dialoguri pentru semnarea unei serii de acorduri în domeniile mobilității academice, readmisiei, repatrierii și combaterii migrației iregulare, TFU și a crimei organizate.

După o stabilizare, fluxurile migraționale în scop de muncă prezintă tendințe în ascendență. În anul 2018 peste hotare în scop de muncă se aflau 352,4 mii persoane, în creștere cu 10,6% față de anul 2016. Caracterul masculinizat al migrației în scop de muncă se menține, peste 2/3 în total migranți fiind bărbați. În migrație este implicată forța de muncă relativ tânără în vârstă de 15-44 ani care constituie 78,2% în total migranți, celor din mediul rural revenindu-le o pondere peste 69%. În rândul tinerilor în vârstă de 15-29 ani proporția celor plecați peste hotare în scop de muncă se menține la nivelul de 17%, cea ce sugerează asupra unei probabilități reduse de atingere a țintei finale de 10% stabilite de către SND „Moldova 2020”.

În cadrul proceselor migraționale de muncă prevalează persoanele cu nivel de instruire mediu și mai jos. Sunt observate tendințe de creștere a proporției migranților cu un nivel superior de instruire, printre aceștia peste jumătate (54,7%) fiind tineri în vârstă de 25-34 ani.

Principalele țări de destinație ale migranților rămân fi Federația Rusă (41,9%) și Italia (17,3%). Ca efect al evoluțiilor politice și economice ale Federației Ruse, fluxurile migraționale către această destinație au diminuat, rezultând într-o reorientare treptată către alte țări cum sunt: *Germania, Marea Britanie și Franța*. Discrepanțele semnificative pe sexe privind țările de destinație ale migranților persistă, fiind determinate de oferta de muncă și specificul țării gazdă.

În țările de destinație migranții moldoveni preponderent ocupă locuri de muncă pentru care sunt supra calificați și lucrează în alte sectoare decât cele în care erau fost angajați în țară (preponderent în construcții și menaj), ceea ce rezultă nu doar în reducerea sau pierderea calificărilor deținute, dar și în preluarea deprinderilor profesionale noi care modifică așteptările acestora față de (re)integrare pe piața muncii în cazul reîntoarcerii în țară.

Migrația în scop de muncă este unul dintre motivele inactivității economice. În anul 2018, migranții în scop de muncă au constituit 20,8% în populația economic inactivă, prezentând tendințe ușoare de creștere, ceea ce relatează supra unei probabilități medii atingere a țintei majore stabilite pentru perioada dată de către Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021.

Experiențele migratorii acumulate de către populație au condus la formarea comportamentului migrațional și a culturii migraționale. În anul 2019 peste 140 mii de persoane nu doreau să lucreze în țară, pentru că deja lucrau sau planificau să plece peste hotare, ponderea acestora în cadrul populației economic inactive cu reședință obișnuită fiind de 11,2%. Peste 38% în totalul celor care intenționau să plece la muncă peste hotare le-a revenit tinerilor în vârstă de 15-34 ani, fiind totodată observată o intensificare a intențiilor migraționiste în rândul persoanelor adulte și cele în vârstă pre-pensionară.

Pe lângă efectele economice, migrația generează și o serie de efecte sociale negative. Conform datelor ATN, la finele anului 2019, un număr de circa 37 mii de copii aveau unul sau ambii părinți plecați la muncă peste hotare, în creștere cu 1,9% față de anul 2016. Totodată, în cazul gospodăriilor casnice multi-generaționale cu membri migranți, peste 2/3 dintre copiii continuă a fi lăsați în țară în grija rudelor sau prietenilor fără nici o formă de protecție legală,

care nu-i pot reprezenta și apăra drepturile legale în cazul survenirii unor accidente sau situații de abuz. Impactul migrației se reflectă semnificativ și asupra persoanelor vârstnice, care în lipsa suportului din rudelor care au migrat, sunt impuse de a se descurca pe cont propriu în activitățile menajului, tot mai des apelând pentru serviciile de îngrijire din cadrul comunităților.

Este observată o intensificare a tendințelor de reintegrare a familiilor migranților moldoveni, când nu numai soțiile / soții, dar și copiii, și părinții migranților sunt transferați cu traiul în țara gazdă pentru o emigrare permanentă. Această tendință este mai pronunțată în țările UE unde circa 32% din gospodăriile de migranți sunt reunificate.

Emigrarea autorizată peste hotare, continuă să fie actuală pentru Moldova. Numărul emigranților autorizați a fost de 4.045 persoane în anul 2019, în creștere cu 48,7% față de anul 2016. Populației urbane îi revine o pondere de peste 70% în totalul emigranților autorizați, situația menținându-se neschimbată parcursul ultimilor ani. Totodată sunt observate tendințe de creștere a numărului persoanelor repatriate, care în anul 2019 a fost de 2.491 persoane, în ascendență cu 18,2 % față de anul 2016.

Stimularea reîntoarcerii, dar și succesul reintegrării migranților reîntorși este influențată de disponibilitatea setului de servicii care să faciliteze aceste procese. Spectrul de servicii oferite de către ASP s-a extins, iar migranții reîntorși sunt deserviți în condiții generale ca și ceilalți cetățeni moldoveni. Totodată, ASP prin intermediul MDOC, în anul 2019 a acordat 37127 de servicii de documentare a cetățenilor moldoveni aflați peste hotare, circa 70% dintre acestea fiind serviciile de eliberare a pașapoartelor. De asemenea, numărul serviciilor consulare acordate de către MAEIE prin intermediul MDOC a fost peste 105 mii.

Mecanismul de Interinstituțional de Referire pentru (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare (MIR), dezvoltat și pilotat cu suportul proiectului PNUD „Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL)”, a fost considerat un instrument eficient datorită abordării sale multidisciplinare, acesta a fost extins până anul 2019 la nivelul celor 35 de unități administrativ-teritoriale.

Numărul serviciilor acordate străinilor de către Ghișeul unic de documentare a străinilor a sporit cu peste 1/3 față de anul 2016, iar a celor acordate de către cele 3 centre regionale de integrare pentru străini a sporit cu circa 1/5 față de anul 2017 (de când acestea au fost instituite).

Numărul anual de vizitatori unici ai platformelor electronice dedicate informării membrilor diasporei a fost în creștere constituind 3.500 mii de accesări în anul 2019. De asemenea, pentru îmbunătățirea nivelului de informare despre acțiunile Guvernului de susținere a activităților inițiate de migranți și promovarea potențialului social și economic al Republicii Moldova, de către BRD în comun ministerele partenere au fost organizate o serie întreagă de evenimente cu caracter informativ, precum și o serie de activități cu caracter instructiv la care au participat membri din diasporă și specialiști din cadrul instituțiilor APC și APL responsabili pentru coordonarea și implementarea subiectelor ce țin de domeniul DMD.

Fiind un fenomen multidimensional după caracterul și efectele sale pe care le produce, migrația impune o abordare complexă în cadrul politicilor și programelor. Conform estimărilor efectuate, circa 82% dintre politicile sectoriale conțineau în anul 2019 impactul migrațional, proporția acestora fiind în ascendență față de anii precedenți, rezultatul depășind „*de facto*” ținta majoră de 80% stabilită de Strategia „Diaspora 2025”.

Rolul de partener plasează Guvernul și organizațiile din diasporă într-o relație bazată pe interes reciproc și beneficii comune. Printre exemple elocvent de consultare cu membrii diasporei pot fi menționate: (i) constituirea grupului de lucru extins pentru elaborarea Strategiei „Diaspora 2025”; (ii) programul Grupurile de Excelență ale Diasporei (GED), program lansat cu suportul OIM în anul 2017, care au lucrat în comun cu reprezentanții instituțiilor de resort la elaborarea a propunerilor de politici publice pe 5 domenii prioritare și (iii) programul Diaspora Engagement Hub implementat cu suportul financiar al SDC.

Exceptând programul PARE 1+1, printre alte programe importante implementate cu succes pe parcursul perioadei analizate, menite să stimuleze spiritul antreprenorial, reîntoarcerea migranților și implicarea membrilor din diasporă, pot fi menționate de asemenea programele: (i) „Femei în afaceri”; (ii) Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET, finalizat în anul 2017); (iii) programul START pentru Tineri: o afacere durabilă acasă (demarat în anul 2018); (iv) programul Gestiunea Eficientă a Afacerii (GEA); și (v) Programul de ajutor pentru reintegrarea cetățenilor reîntorși implementat cu suportul OFII.

Deși predispoziția migranților de a participa la dezvoltarea social-economică a țării este una rezervată, peste 2/3 dintre migranții moldoveni nu și-au exprimat dorința de a investi bani (dacă i-ar avea) într-o afacere în Republica Moldova, totuși aceștia sunt mai predispuși de a participa și contribui la programele locale pentru dezvoltare a comunităților de origine. Rezultatele proiectului PNUD „Migrați și Dezvoltare Locală” reprezintă practică pozitivă în acest sens. Cu suportul acestuia pe parcursul primei etape de implementare în localitățile pilotate au fost create și consolidate 38 ADB, care au participat la implementarea cu succes a 55 proiecte de infrastructură și social-economice și peste 300 de inițiative la scară mică și medie, care au vizat direct 362 mii de beneficiari din comunitate (femei, vârstnici, copii, persoane cu dizabilități). Ca urmare a transpunerii experienței proiectului MiDL la nivelul altor comunități locale din Moldova, cu suportul indirect al CALM au fost create încă 100 de ADB active care au implementat în parteneriat cu APL 278 de inițiative suplimentare.

Recunoscând rolul important de partener pe care îl au reprezentanți ai comunităților de migranți și membrilor diasporei la dezvoltarea țării și la formarea culturii investiționale în comunitățile de origine, Guvernul a lansat programul guvernamental „DAR 1+3 – Diaspora Acasă Reușește” pentru o perioadă de implementare 2019-2025. În urma selectării propunerilor înaintate au fost declarate 12 proiecte eligibile din 42 propuneri înaintate pentru finanțare în anul 2020 după formula 1+3 (Guvernul + APL + Partenerii de Dezvoltare + ADB) în valoare totală de 7,9 milioane lei.

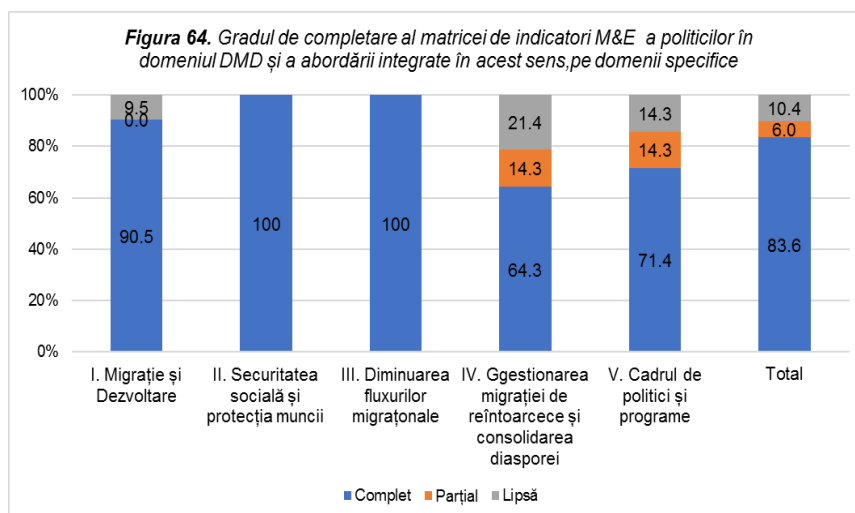
Provocări

Ținând cont de noutatea și complexitatea exercițiului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD și a abordării integrate în acest, în procesul realizării acestuia au fost identificate o serie de provocări ce țin de acuratețea și consistență a datelor prezentate de către instituțiile partenere, care au fost exprimate prin:

- Prezentarea datelor incomplete: doar ca totaluri fără dezagregări, doar ca dezagregări sau dezagregări incomplete;
- Prezentarea în locul valorilor absolute așa cum o cere definiția indicatorului a valorilor relative;
- Prezentarea valorilor combinate pentru unii indicatori: totalurile în valori absolute, iar dezagregările în valori relative;
- Prezentarea altor date decât cele solicitate de indicatorul din matricea M&E DMD;
- Dublări sau triplări artificiale a datelor pentru același indicator în cazul existenței mai multor producători de date;
- Nerespectarea seriilor cronologice: lipsa datelor de referință pentru a permite efectuarea unei comparabilități în dinamică; prezentarea datelor pentru alte perioade decât cele indicate în formularele de colectare;
- Neprezentarea datelor pentru unii indicatori fără specificarea motivelor;
- Propunerea spre excludere a unor indicatori ca fiind indisponibili, deși aceștia sunt raportați în contextul măsurării progresului implementării documentelor de politici primare;
- Posibilitatea calculării unor indicatori agregați care s-a dovedit a fi un exercițiu destul de dificil determinat de: (i) calitatea informației prezentate care a variat de la o instituție la alta, în funcție de nivelul de înțelegere de către fiecare punct focal a noțiunilor de „impact migrațional” și „abordare integrată a domeniului DMD în cadrul politicilor sectoriale”, dar și funcție gradul de comunicare intra-sectorială; și (ii) lipsa evidenței la nivelul instituțiilor sau a mecanismelor pentru estimarea propriu-zisă a indicatorului.

De menționat, că majoritatea acestor provocări au fost remediate cu instituțiile partenere în procesul de actualizare și validare a datelor pentru indicatori. De asemenea, la propunerea acestora matricea de indicatori a fost completată adițional cu 3 indicatori, iar 1 indicator a fost divizat în 2 sub-indicatori. În rezultat actuala matrice de indicatori pentru M&D a politicilor în domeniul DMD și abordării integrate în acest sens este alcătuită din 67 de indicatori, dintre care 7 sunt propuși spre excludere ca fiind indisponibili, fiind necesară luarea unei decizii în acest sens.

Gradul actual de completare al matricei de indicatori M&E DMD este următorul: 83,6% dintre indicatori sunt completați integral, 6% sunt completați parțial și 10,4% sunt lipsă. Gradul de completare variază de la un domeniu specific la altul (Figura 64).

O altă provocare majoră care poate afecta în viitor mersul implementării procesul de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD și a abordării integrate în acest sens sunt ajustările operate în anul 2019 de către BNS în metodologia cercetării statistice în gospodării Ancheta Forței de Muncă, prin trecere în calcularea indicatorilor pieței muncii în baza populației rezidente (, cu excludere a persoanelor absente din gospodării pe o perioadă de 12 luni și mai mult (adică a migranților). Pe de o parte aceste ajustări au contribuit la sporirea acurateții indicatorilor pieței muncii, pe de altă parte însă acestea nu au permis în cadrul prezentului exercițiu de M&E efectuarea unei aprecieri a nivelului atingerii a țintelor majore stabilite de către Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021, care au fost estimate în baza metodologiei vechi a AFM în baza numărului populației stabile. De asemenea, prin excluderea din cadrul cercetării a migranților s-a creat o întrerupere în ciclul de date cu privire la fluxurile migraționale în scop de muncă (ultimele date disponibile fiind pentru anul 2018), fiind necesară identificarea de soluții pentru acoperirea acestui gol în date pentru următorul exercițiu de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD și a abordării integrate în acest sens.

Recomandări

Pentru asigurarea în continuare a funcționalității cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD și abordării integrate în acest sens, precum și pentru remedierea provocărilor sunt recomandate următoarele acțiuni:

- Reieșind din situația că în anul 2020 expiră majoritatea strategiilor sectoriale, pentru asigurarea continuității a procesului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD și a abordării integrate în acest sens, se recomandă realizarea exercițiului de reevaluare a indicatorilor din cadrul matricei M&E DMD și a surselor de date, pentru actualizarea, îmbunătățirea calității și relevanței acestora, inclusiv depășirii provocărilor și lacunelor identificate în procesul de colectare și analiză.
- Pentru indicatorii compoziți, care vor fi considerați ca fiind relevanți pentru a fi menținuți/incluși în cadrul matricei M&E DMD revizuite și actualizate, se recomandă

identificarea/dezvoltarea mecanismelor pentru calcularea acestora încât să permită o apreciere a evoluției acestora în cadrul următorului exercițiu de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD și a abordării integrate în acest sens.

- Ținând cont de faptul că evoluțiile produse de politici nu sunt atât de pronunțate de la an la an, de asemenea și din eforturile considerabile care necesită a fi depuse întru realizarea exercițiului de M&E participativă, se recomandă elaborarea Raportului de monitorizare cu o periodicitate o dată în 3 ani. Totodată pentru dispunerea de informația statistică integrală actualizată, necesară pentru evidența situației și monitorizare, se recomandă efectuarea procesului de colectare a datelor pentru indicatorii din matricea M&E DMD anual.
- Pentru sporirea calității informației ce urmează a fi prezentată, se recomandă consolidarea în continuare a capacităților echipei BRD pentru oferirea de suport metodologic și, la necesitate, operațional, instituțiilor partenere în procesul de completare cu date a indicatorilor aferenți din cadrul matricei M&E DMD.
- Pentru soluționarea provocării ce ține de golul în date cu privire la populația aflată în scop de muncă peste hotare, se recomandă inițierea sau participarea la dialogul cu BNS și partenerii de dezvoltare pentru identificarea sursei optime. De menționat, că deși datele IGPF/MAI cu privire la traversările la frontieră reprezintă o sursă importantă în acest context, aceasta însă nu oferă informații dezagregate pe medii de reședință, nivele de instruire, țări de destinație, etc., care permit definirea profilului migranților. De asemenea, deși cercetările efectuate în domeniul pe parcursul ultimilor ani, oferă o serie de date dezagregate despre grupul respectiv de persoane, fiind elaborate după diferite metodologii, acestea și nu permit efectuarea de comparabilități bazate pe serii cronologice în timp.

Bibliografie

Materiale analitice

1. OIM/UNDP/UNWomen/GMG/SDC/GoRM (2010). "Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare. Ghid pentru factorii de decizie și specialiști." Partea 1, subcapitolul 1.4., pag. 17; 18. Elaborat în cadrul Programului pilot comun „Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare în Moldova” (MOMID);
2. UNDESA/UNFPA/MMPSF (2012). Îmbătrânirea populației în Republica Moldova. Cercetare la nivel național.
http://demografie.md/files/8402_imbatrinirea_populatiei_in_republica_moldova.pdf
3. PNUD (2013). „Opțiuni privind valorificarea remitențelor și economiilor emigraților pentru dezvoltarea Republicii Moldova”.
[http://www.md.undp.org/content/dam/moldova/docs/Publications/Studiul%20privind%20optiunile%20remitentelor%20in%20Republica%20Moldova%20\(versiunea%204.0\).pdf](http://www.md.undp.org/content/dam/moldova/docs/Publications/Studiul%20privind%20optiunile%20remitentelor%20in%20Republica%20Moldova%20(versiunea%204.0).pdf)
4. IOM/EU/GoRM (2013). "Cartografierea diasporei moldovenești în Italia, Portugalia, Franța și Regatul Unit la Mării Britanii. Ciclul de studii "Cartografierea diasporei moldovenești II". Autor: Cheanu-Andrei, D.
https://brd.gov.md/sites/default/files/document/attachments/01_cartografierea_diasporei_moldovenesti_in_4_tari_ue_rom.pdf
5. ILO/EU (2014). "Reîntoarcerea lucrătorilor migranți și dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova". Autori: Vremiş, M., Cantarji, V., Vladicescu, N., Toartă, V., Popova, N., Panzica, F., și Lipcanu, O.
6. BMA/MAI (2016). "Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova 2010-2015".
7. Vaculovschi, D. (2017). "Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual". Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.
http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf
8. Moșneaga, V. (2017). Migrație și dezvoltare: Aspecte politco-juridice.”
http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20politico-juridice.pdf
9. OIM/EU (2017). "Ciclul de Studii: Cartografierea diasporei Moldovenești III. Cartografierea diasporei moldovenești din Germania, Marea Britanie, Israel, Italia, Portugalia și Rusia", Autor: Moșneaga, V. Doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, USM.
<https://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Raport%20ROM.pdf>
10. GoRM/SDC/ UN (2017). "Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”". Pag. 49. Evaluare realizată de Centrul Analitic Independent Expert-Grup. <http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/sdg/raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-dezvolta.html>
11. King R., Povrnzanovic Frykman M., Vullnetari J. (2017). " Migration, Transnationalism and Development in Soouth-East Europe and the Black Sea Region", Chapter 3, authors: Tejada G., Varzari V. and Porcesu S.
12. Toartă V. & Vremiş M. (2018). "Ghid cu instrucțiuni metodologice privind utilizarea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD pentru măsurarea

- implementării abordării integrate în acest sens.” Elaborat în cadrul proiectului comun OIM/PNUD/Programul Global „Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare” faza II. https://brd.gov.md/sites/default/files/ghid_metodologic.pdf
13. Expert-Grup (2018). ”Republica Moldova 2018. Raport de stare al țării.” [https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport de Stare a Tarii 2018.pdf](https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport_de_Stare_a_Tarii_2018.pdf)
 14. ODIM (2017). ”Raport anual 2016 privind implementarea programului de atragere a remitențelor în economie «Pare 1+1» pentru anii 2010-2021. <http://odimm.md/files/rapoarte/Raport%20PARE%202016.pdf>
 15. ODIM (2018). ”Raport anual 2017 privind implementarea programului de atragere a remitențelor în economie «Pare 1+1» pentru anii 2010-2021. <https://www.odimm.md/files/rapoarte/Raport%20anual%20PARE%202017.pdf>
 16. ODIM (2019). ”Raport anual 2018 privind implementarea programului de atragere a remitențelor în economie «Pare 1+1» pentru anii 2010-2021. <https://www.odimm.md/files/rapoarte/Raport%20anual%20PARE%202018.pdf>
 17. MEI (2018). ”Raportul anual privind implementarea Strategiei sectoriale de cheltuieli pe anii 2017 -2019 în sectorul dezvoltării sectorului privat pentru anul 2017”. https://mei.gov.md/sites/default/files/raport_ssc_dezvoltarea_sectorului_privat.docx
 18. MEI (2019). ”Raportul anual privind implementarea Strategiei sectoriale de cheltuieli pe anii 2017 -2019 în sectorul dezvoltării sectorului privat, pentru anul 2018”. https://mei.gov.md/sites/default/files/raport_privind_implementarea_strategiei_sectoriale_de_cheltuieli_pe_domeniul_dezvoltarii_sectorului_privat_pentru_anul_2018.docx
 19. MEI (2020). ”Raportul anual privind implementarea Strategiei sectoriale de cheltuieli pe anii 2017 -2019 în sectorul dezvoltării sectorului privat, pentru anul 2019”. https://mei.gov.md/sites/default/files/raport_privind_implementarea_strategiei_sectoriale_de_cheltuieli_pe_domeniul_dezvoltarii_sectorului_privat_pentru_anul_2019.pdf
 20. MSMPS (2019). Raport privind realizarea Planului național de acțiuni pe anul 2018 pentru implementarea Strategiei naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021. Prioritatea 4, direcția de acțiune 4.3, acțiunea 4.3.3., pag. 32. https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_final_pna_2018.pdf;
 21. MSMPS (2020). Raport privind realizarea Planului național de acțiuni pe anul 2019 pentru implementarea Strategiei naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021. Prioritatea 4, direcția de acțiune 4.3, pag. 24. https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_final_snofm_2019.pdf;
 22. BNM (2019). ”Conturi internaționale a Republicii Moldova. Balanța de plăți, poziția investițională internațională și datoria externă. Date provizorii pentru anul 2018”, tabelul 24, pag. 119. http://bnm.md/files/CI_2018_preliminar.pdf
 23. BNM (2020). Statistica supravegherii bancare. Structura depozitelor pe sectorul bancar. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB10.xhtml>
 24. WB (2019). World Development Indicators. Personal remittances, received as % of GDP, Moldova. <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS&country=>
 25. BNS (2019). ”Metodologia Anchetei Forței de Muncă în gospodării”. https://statistica.gov.md/public/files/Metadate/alte/Metodologie_AFM_2019.pdf
 26. Eurostat. Employment rates by sex, age and citizenship (%). (last update 21.04.2020). https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_ergan&lang=en;

27. ANOFM (2017). "Raport de activitate pentru anul 2016".
<http://anofm.md/files/elfinder/Raportul%20activit.%20ANOFM%202016%20%20ultima%20varianta.docx>
28. ANOFM (2018). "Raport de activitate pentru anul 2017".
<http://anofm.md/files/elfinder/ANOFM%20final%20%281%29.pdf>
29. ANOFM (2019). "Raport de activitate pentru anul 2018".
<http://anofm.md/files/elfinder/Raportul%20activit.%20ANOFM%202018%20final%20word%20>
30. ANOFM (2020). "Raport de activitate pentru anul 2019".
http://anofm.md/files/elfinder/ANOFM_raport%202020_all%20modif.pdf
31. GoRM/SDC/PNUD/OIM (2020). "Profilul migranților moldoveni în șase țări de destinație: Polonia, Germania, Marea Britanie, Franța, Spania și Israel", principalele constatări ale studiului „Migrația cetățenilor în scop de muncă. Studiu sociologic realizat în șase țări de destinație și în Republica Moldova”, prezentate public în cadrul atelierului de lucru din 19.12.2019
32. PNUD/CBS-AXA (2020). "Impactul migrației asupra dezvoltării socio-economice a localităților (în comunitățile țintă ale proiectului PNUD/MIDL)".
33. BMA/MAI (2019). "Profilului Migrațional Extins pentru anii 2014-2018. Raport analitic".
https://brd.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ra_pme_2014-2018.pdf
34. MECC (2017). Raport de activitate a Ministerului Educației pentru anul 2016.
http://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_me_2016.pdf;
35. MECC (2017). "Transparență decizională: Certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite în contexte de educație non formală și informală".
<https://mecc.gov.md/ro/content/transparenta-decizionala-certificarea-cunostintelor-si-competentelor-dobandite-contexte-de>
36. MECC (2019). "Raport de activitate al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării pentru anul 2018". https://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_mecc_2018.pdf
37. MECC (2020). [Sistemul informațional de Management în Educație. Distribuția elevilor nou-veniți după motivele de înscriere în școala dată.](https://sime.md/ords/f?p=200:44:7389801301092::NO::)
<https://sime.md/ords/f?p=200:44:7389801301092::NO::>
38. MSMPS (2019). "Raportul Social Anual 2018". Capitolul 3, subcapitolul 3.6.5. Pag. 65.
https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_social_anual_2018_final.pdf
39. MSPMS (2019). Raportului Social Anual 2018.
40. MSMPS (2020). "Raport privind realizarea, în anul 2019 a Strategiei Naționale privind Ocuparea Forței de Muncă pentru anii 2017-2021". Prioritatea 4, direcția de acțiune 4.1. Pag. 21. https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_final_snofm_2019.pdf
41. MSMPS (2020). "Raportul statistic pentru anul 2019, CER 103 „Copii rămași fără ocrotire părintească”. Anexa 2.
https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_cer_103_pentru_anul_2019.pdf
42. CNPAC/OAK (2017). "Studiu. Mecanismul de monitorizare a implementării actelor intersectoriale și sectoriale în domeniul prevenirii și combaterii violenței, neglijării, exploatarei și traficului copilului: Provocări și Perspective", Autori: Toartă, V. și Vremiș, M.
<http://cnpac.org.md/uploaded/Publicatii/studii/studiu%20mecanismul%20de%20monit%20orizare.pdf>

43. CNPAC/MSMPS (2019). "Notă analitică. Cooperarea intersectorială în domeniul identificării, evaluării, referirii, asistenței și monitorizării copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului", Autor: Toartă, V.;
44. Portalul Guvernamental al Datelor Deschise (2020): "Date despre stabilirea cu traiul a imigranților pe teritoriul Republicii Moldova după starea de pe 01.01.2019 până pe 31.12.2019. <http://date.gov.md/ro/system/files/resources/2019-02/Imigrare1.xlsx>; "Repartiția după țara de emigrare a imigranților sosiți în Republica Moldova în perioada 01.01.2019 până pe 31.12.2019". https://date.gov.md/ro/system/files/resources/2020-02/Imigrare_RepartitiaTara_compact%20%286%29.xlsx
45. ASM. "Acorduri bilaterale încheiate cu Academia de Științe a Moldovei". (accesat în data de 17.05.2020) <http://international.asm.md/bilateral/agreements.html>
46. ASM. "Diaspora Network: the online platform designed for researches originating from Moldova". (accesat în data de 17.05.2020) <http://international.asm.md/ds/members-dn.html>
47. BNS (2019). "Vârșnicii în Republica Moldova în anul 2018". <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6472> BNS (2020). Banca de date statistice. Minimul de existență pe categorii de populație, semestre și medii, 2019. http://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_04%20NIV_NIV050/NIV050090.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774
48. BNS (2020), „Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate, pe grupe de vârstă, sexe, medii și trimestre, 2000–2018. https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_03%20FM_03%20MUN2000_MUN070/MUN070100.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774
49. IDIS/CBS-AXA (2019). "People Watch: Calitatea vieții și migrația". Slaidul 7. http://viitorul.org/files/library/PeopleWatch_August-19-Economic.pdf
50. IDIS/CBS-AXA (2019). "People Watch: Calitatea vieții și migrația". Pag. 31. <http://viitorul.org/files/library/Sondaj%20august%202019%20full.pdf>
51. BRD (2020). "Raport de progres pentru anul 2019 privind realizarea Planului de Acțiuni pentru anii 2017-2020 privind (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare". Acțiunea 1.1.5, pag. 10. https://brd.gov.md/sites/default/files/2019_raport_plan_724.pdf
52. Cancelaria de Stat. Grupurile de Excelență ale Diasporei au prezentat proiecte de politici pentru dezvoltarea Republicii Moldova. Comunicat de presă publicat pe 17.04.2018. <https://cancelaria.gov.md/ro/content/grupurile-de-excelenta-ale-diasporei-au-prezentat-proiecte-de-politici-pentru-dezvoltarea>
53. IPN. Totalurile programului Grupurile de Excelență ale Diasporei. https://www.ipn.md/ro/totalurile-programului-grupurile-de-excelenta-ale-diasporei-7967_1041162.html
54. PNUD MiDL. http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project.html
55. PNUD/SDC/GoRM (2018). "Notă Analitică. Migrația Forței de muncă și impactul asupra pieței muncii din Republica Moldova". Autor: Toartă, V. și Vremis, M. http://anofm.md/files/elfinder/Nota%20analitica_final_2%20%281%29.pdf

56. PNUD/SDC/GoRM (2018). " Migrație și Dezvoltare Locală (etapa 1). Raport final". Componenta II, Rezultatul major 2., pag. 7-9.
https://www.md.undp.org/content/dam/moldova/docs/Final%20Report_MiDL_Board.FINAL.pdf
57. PNUD. "Migrație și Dezvoltare Locală (etapa2).
https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project_2.html
58. PNUD. „Implicarea diasporei în dezvoltarea localităților de origine devine o practică națională, prin programul DAR 1+3”. Comunicat de presă din 19.06.2020.
<https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/presscenter/pressreleases/2020/diaspora-dezvoltarea-localitatilor-de-origine-devine-o-practica-nationala-prin-programul-DAR.html>
59. Cancelaria de Stat. APEL privind lansarea Programului Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3” 2019. <https://cancelaria.gov.md/ro/content/apel-privind-lansarea-programului-diaspora-acasa-reuseste-dar-13-2019>
60. BRD. „30 de propuneri de proiecte, eligibile pentru finanțare în cadrul Programului guvernamental Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3””. Comunicat de presă din data de 13.06.2019. <https://brd.gov.md/ro/content/30-de-propuneri-de-proiecte-eligibile-pentru-finantare-cadrul-programului-guvernamental>

Acte normative

Acte normative internaționale

1. Convenția de la Lisabona cu privire la recunoașterea atestatelor obținute în învățământul superior în statele din regiunea Europei (adoptată la Lisabona, la 11 aprilie 1997);
2. Convenția de la Haga (adoptată la 5 octombrie 1961),
3. Carta comună ENIC/NARIC de activități și servicii (din 9 iunie 2004);
4. Recomandările CoE, CE și UNESCO-CEPES în materie de recunoaștere.
5. Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul întregii vieți din 23 aprilie 2008, nr. 2008/C 111/01. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008H0506\(01\)&from=RO](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008H0506(01)&from=RO);

Acte legislativ-normative naționale

6. Legea nr. 572 din 25.12.2003, privind garantarea depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar, cu modificările și completările ulterioare.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121237&lang=ro#
7. Legea nr. 399-XVI din 14 decembrie 2006, privind modificarea și completarea unor acte legislative. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107021&lang=ro
8. Legea nr. 180 din 10.07.2008, cu privire la migrația de muncă, Abrogată prin Legea nr.278 din 29.11.2018.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112697&lang=ro#
9. Legea nr. 200 din 16.07.2010, cu privire la regimul străinilor în Republica Moldova.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112700&lang=ro#
10. Hotărârea Guvernului 1473 din 30.12.2016, privind aprobarea Strategiei naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021,
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=369765>

11. Hotărârea Guvernului nr. 725/2017 cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării,
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371433>
12. Hotărârea Guvernului nr. 1083 din 08.11.2018, cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030”.
https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr40_12_0.pdf
13. Hotărârea Guvernului nr. 1087 din 08.11.2018, pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 972/2010 cu privire la Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+1” pentru anii 2010-2018.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109292&lang=ro
14. Hotărârea Guvernului nr. 801 din 1.08.2018, privind aprobarea și implementarea Programului Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3”.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=378306>
15. Hotărârea Guvernului nr. 115 din 31.01.2018, cu privire la aprobarea Listei ocupațiilor prioritare. Anexa 1. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102110&lang=ro
16. Hotărârea Guvernului nr. 520 din 06.06.2018, cu privire la inițierea negocierilor asupra proiectului Protocolului de modificare a Aranjamentului pentru aplicarea Acordului în domeniul asigurărilor sociale dintre Republica Moldova și Republica Estonia, încheiat la Tallinn la 19 octombrie 2011
17. Hotărârea Guvernului nr.186 din 15.03.2019, cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113065&lang=ro
18. Ordinul MECC nr. 861 din 05.06.2018, cu privire la aprobarea Regulamentului privind autentificarea actelor de studii și documentelor complementare emise de instituțiile de învățământ din Republica Moldova.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulament_authenticarea_actelor_de_studii.pdf;
19. Ordinul MECC nr. 937 din 19.06.2018, privind aprobarea Metodologiei cu privire la recunoașterea și echivalarea perioadelor de studii efectuate în străinătate pentru continuarea studiilor în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova
https://mecc.gov.md/sites/default/files/metodologie_superior_937_din_19.06.18.pdf;
- și
20. Ordinul MECC nr. 1702 din 26.12.2019, cu privire la aprobarea Regulamentului privind recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor obținute în străinătate.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_1702_de_aprobare_a_regulamentului_dre_recunoastere.pdf (accesat la data de 10.05.2020).
21. Ordinul MECC nr.65 din 24.01.2019, cu privire la aprobarea Regulamentului privind validarea educației nonformale și informale.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulament_privind_educatia_nonformala.pdf
22. Memorandumul de înțelegere cu privire la implementarea Mecanismului interinstituțional de referire pentru (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare, a fost semnat în 28 mai 2018 la nivel central și în iunie 2018 la nivel local.

Anexa 1. Tabele în baza indicatorilor din cadrul de Monitorizare și Evaluare a politicilor în domeniul DMD și a abordării integrate în acest sens

Tabelul 1. Evoluția numărului proiectelor investiționale finanțate în cadrul programului PARE 1+1 și a investițiilor atrase în economie pe parcursul anilor 2016-2019

	2016	2017	2018	2019	Total 2016 - 2019
Numărul cererilor pentru finanțare nerambursabilă depuse	264	224	254	191	986
Numărul contractelor de finanțare nerambursabilă încheiate	210	209	224	210	853
Proporția cererilor pentru finanțare acceptate, %	79.5	93.3	88.2	109.9	91.4
Suma granturilor acordate, mil. lei	62.36	43.7	54.59	51.87	212.52
Volumul investițiilor atrase în economie, mil. lei	123.99	118.79	138.85	127.83	509.46
Paritatea investițiilor atrase în economie, lei	2.0	2.7	2.5	2.5	2.4
Numărul locurilor de muncă noi create	712	590	520	567	2389

Sursa: ODIMM/MEI

Tabelul 2. Repartiția întreprinderilor beneficiare de finanțare nerambursabilă în cadrul programului PARE 1+1 pe parcursul anului 2016-2019, pe medii geografice, sexe, grupuri de vârstă, tip de întreprinderi

	2016		2017		2018		2019		Total 2016-2019	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Total	210	100%	209	100%	224	100%	210	100%	853	100%
Urban	30	14.3%	32	15.3%	33	14.7%	76	36%	171	20.0%
Rural	180	85.7%	177	84.7%	191	85.3%	134	64%	682	80.0%
Bărbați	135	64.3%	143	68.4%	165	73.7%	33	16%	476	55.8%
Femei	71	33.8%	66	31.6%	59	26.3%	177	84%	373	43.7%
Tineri în vârstă de până la 35 ani	102	48.9%	90	43.1%	99	41.3%	96	45.7%	387	45.4%
Start-up-uri	45	21.4%	89	42.6%	85	37.9%	75	35.7%	294	34.5%

Sursa: ODIMM/MEI

Tabelul 3. Distribuția întreprinderilor create și finanțate în cadrul programului PARE 1+1 pe parcursul anului 2016-2019, în funcție de inițiatorul afacerii (număr și %)

	2016		2017		2018		2019		Total 2016-2019	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Total	210	100%	209	100%	224	100%	210	100%	853	100%
Afaceri create de către migranți	90	42.9%	96	45.9%	95	42.4%	97	46.2%	378	44.3%

Afaceri create de rude ale migranților de gradul I	120	57.1%	113	54.1%	129	57.6%	113	53.8%	475	55.7%
--	-----	-------	-----	-------	-----	-------	-----	-------	-----	-------

Sursa: ODIMM/MEI

Tabelul 4. Distribuția întreprinderilor create și finanțate în cadrul programului PARE 1+1 pe parcursul anului 2016-2019, pe domenii economice (număr și %)

	2016		2017		2018		2019		Total 2016-2019	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Total	210	100%	209	100%	224	100%	210	100%	853	100%
Agricultură	120	57.1%	140	67.0%	150	67.0%	120	57.1%	530	62.1%
Servicii	51	24.3%	39	18.7%	51	22.8%	58	27.6%	199	23.3%
Industrie	39	18.6%	30	14.4%	23	10.3%	32	15.2%	124	14.5%

Sursa: ODIMM/MEI

Tabelul 5. Evoluția depozitelor atrase în sistemul bancar, rata de creștere și ponderea acestora în PIB, în perioada 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Total (miliarde lei MDL), din care:	54.8	59.9	63.5	68.4
Volumul depozitelor în monedă națională (miliarde. lei MDL)	29.4	34.3	37.4	40.4
Volumul depozitelor în valută miliarde lei MDL)	25.5	25.6	26.1	28.0
Rata de creștere, total	9.2%	9.2%	6.0%	7.7%
Rata de creștere, pentru depozitele în monedă națională	23.0%	16.7%	9.0%	8.0%
Rata de creștere, pentru depozitele în valută	-3.2%	0.6%	1.8%	7.3%
Ponderea depozitelor în PIB	34.1%	33.5%	33.0%	32.5%

Sursa: BNM

Tabelul 6. Ratele medii ponderate anuale ale dobânzilor pentru depozitele noi atrase în sectorul bancar pe parcursul anilor 2016-2019

	Total		Persoane fizice		Persoane juridice	
	Monedă națională	Valută	Monedă națională	Valută	Monedă națională	Valută
2016	10.71%	2.12%	12.78%	2.16%	4.58%	1.93%
2017	5.73%	1.63%	6.07%	1.63%	4.83%	1.62%
2018	4.47%	1.00%	4.80%	0.94%	3.84%	1.61%
2019	4.63%	1.01%	4.99%	0.94%	3.50%	1.67%

Sursa: BNM

Tabelul 7. Dependența consumului gospodăriilor casnice de resursele din exterior

		2016	2017	2018
Proporția gospodăriilor care primesc remitențe	Total	24.8%	25.0%	24.7%
	Urban	21.7%	21.0%	20.3%
	Rural	27.3%	28.3%	28.1%

Proporția remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe	Total	55.5%	53.7%	52.4%
	Urban	49.7%	46.7%	47.5%
	Rural	59.2%	58.3%	55.4%

Sursa: CBGC BNS

Tabelul 8. Ponderea remitențelor în PIB-ul celor mai dependente țări de remitențe din regiunea Europei Centrale și Asiei, %

	2016	2017	2018
Kârgâzstan	29.3	32.3	33.2
Tadjikistan	26.9	31.3	29.0
Moldova	18.2	16.9	16.1
Kosovo	14.7	15.4	15.6
Armenia	13.1	13.3	12.0
Georgia	10.0	11.0	11.6
Bosnia & Herțegovina	10.9	11.2	10.5
Albania	11.0	10.1	9.7
Munte negru	11.0	10.8	10.7
Serbia	7.9	8.1	8.5

Sursa: BM, Banca de date statistice

Tabelul 9. Distribuția geografică a transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, în anii 2014-2018, %

	2014	2015	2016	2017	2018
UE	19.9	27.7	31.8	34.4	40.5
CSI	62.0	45.3	37.2	34.9	28.3
Alte țări	18.1	27.0	31.0	30.7	31.2
Total	100	100	100	100	100
Federația Rusă	60.6	43.2	35.9	33.6	27.1
Italia	9.5	11.7	12.4	12.0	12.5
Israel	6.4	10.5	14.2	17.1	17.7
SUA	5.4	9.3	9.9	7.9	8.3
Marea Britanie	1.6	3.2	4.1	4.8	5.7
Franța	1.4	1.9	2.3	2.8	3.7
Germania	1.5	2.6	3.7	4.8	6.6
Spania	0.8	1.0	1.2	1.1	1.3
Irlanda	0.6	0.8	1.0	1.0	1.3
Cehia	0.2	0.4	0.6	0.9	1.2
Alte	12.0	15.4	14.7	14.0	14.6

Sursa: BNM, tabelul 22, http://bnm.md/files/CI_2018_preliminar.pdf

Tabelul 10. Evoluția ratelor de ocupare a populației în vârstă de 15-64 în Republica Moldova în comparație cu unele țări din EU și Regiunea Europeană, în anii 2016-2019, %

	2016	2017	2018	2019
--	------	------	------	------

Moldova	45.2	44.9	46.1	46.8
Ucraina*	56.3	56.1	57.1	51.8
Grecia	52.0	53.5	54.9	56.5
Federația Rusă	65.7	59.5	59.8	59.4
Romania	61.6	63.9	64.8	65.8
Polonia	64.5	66.1	67.4	68.2
Bulgaria	63.4	66.9	67.7	70.1
Ungaria	66.5	68.2	69.2	70.1
Lituania	69.4	70.4	72.4	73.0
Letonia	68.7	70.1	71.8	72.3
Estonia	72.1	74.1	74.8	75.3

Sursa: BNS, Eurostat, Ukrstat, Rosstat

*Pentru Ucraina rata de ocupare este pentru persoane în vârstă de 17-70 ani

Tabelul 11. Evoluția ratelor de ocupare a populației de 15 ani și peste în anii 2016-2019, pe medii de reședință, sexe și unele grupuri de vârstă, %

	2016	2017	2018	2019
Total	43	42.4	44.5	40.1
Urban	43.8	43.3	40.9	47
Rural	42.4	41.7	45.5	35.6
Bărbați	46.1	46.1	48.1	44.2
Femei	40.2	39.1	41.4	36.5
18-29 ani	35.5	34.3	35.8	36.8
55-64 ani	44.8	46.0	48.5	40.5

Sursa: AFM BNS

Tabelul 12. Distribuția migranților reîntorși înregistrați la ANOFM în anii 2016-2019, pe sexe, grupe de vârstă și principalele țări de destinație (număr persoane și %)

	2016		2017		2018		2019	
	Nr. pers.	%	Nr. pers	%	Nr. pers	%	Nr. pers	%
Total	2879	100	1959	100	1149	100	1029	100%
Bărbați	2290	79.5	1444	73.71	801	69.7	651	63.3%
Femei	589	20.5	515	26.29	348	30.3	378	36.7%
15-30 ani	423	14.7	307	15.67	196	17.1	218	21.2%
31-40 ani	1077	37.4	705	35.99	396	34.5	382	37.1%
41-50 ani	689	23.9	458	23.38	272	23.7	254	24.7%
50 ani +	690	24.0	489	24.96	285	24.8	175	17.0%
Federația Rusă	2413	83.8	1478	75.4	708	61.6	483	46.9%
Italia	136	4.7	104	5.3	80	7.0	99	9.6%
Polonia	40	1.4	49	2.5	65	5.7	68	6.6%
Germania	40	1.4	63	3.2	63	5.5	73	7.1%
Cehia	40	1.4	41	2.1	46	4.0	44	4.3%
Alte țări	210	7.3	224	11.4	187	16.3	262	25.5%

	2016		2017		2018	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	2879	100	1959	100	1149	100
Bărbați	2290	79.5	1444	73.71	801	69.7
Femei	589	20.5	515	26.29	348	30.3
15-30 ani	423	14.7	307	15.67	196	17.1
31-40 ani	1077	37.4	705	35.99	396	34.5
41-50 ani	689	23.9	458	23.38	272	23.7
50 ani +	690	24.0	489	24.96	285	24.8
Federația Rusă	2413	83.8	1478	75.4	708	61.6
Italia	136	4.7	104	5.3	80	7.0
Polonia	40	1.4	49	2.5	65	5.7
Germania	40	1.4	63	3.2	63	5.5
Cehia	40	1.4	41	2.1	46	4.0
Alte țări	210	7.3	224	11.4	187	16.3

Sursa: ANOFM

Tabelul 13. Proporția migranților reîntorși plasați în câmpul muncii în rezultatul măsurilor active aplicate, pe sexe și grupe de vârstă

	2016	2017	2018
Total	33%	41.9%	45.6%
Bărbați	31.3%	42.3%	42.0%
Femei	39.7%	40.8%	54.0%
Grupe de vârstă:			
15-30 ani	29%	35%	51%
31-40 ani	31%	45%	45%
41-50 ani	37%	43%	43%
50 ani +	36%	41%	45%

Sursa: ANOFM

Tabelul 14. Distribuția imigranților în funcție de scopul sosirii (număr și %)

	2016		2017		2018		2019	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total sosiți, inclusiv:	4080	100	3708	100	4267	100	4857	100%
Integrarea familiei	1442	35.3	1437	38.8	1596	37.4	1628	33.5%
La munca	1052	25.8	829	22.4	1256	29.4	2023	41.7%
La studii	869	21.3	716	19.3	808	18.9	652	13.4%
Alte scopuri	717	17.6	726	19.6	607	14.2	554	11.4%

Sursa: BMA/MAI

Tabelul 15. Distribuția imigranților de muncă în funcție de principalele scopuri ale activității de muncă, (număr persoane și %)

	2016		2017		2018		2019	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total în scop de muncă, din care:	1052	100	829	100	1256	100	2023	100%
Conducător/fondator cu investiții capital străin	268	25.5	164	19.8	158	12.6	144	7.1%
Conducător/fondator fără investiții	80	7.6	56	6.8	18	1.4	4	0.2%
Lucrător migrant	704	66.9	609	73.5	1080	86.0	1875	92.7%

Sursa: BMA/MAI

Tabelul 16. Distribuția deciziilor de acordare/prelungire a dreptului de muncă pentru lucrătorii imigranți (număr și %)

	2016		2017		2018		2018/2016
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	%
Total, din care:	2127	100	1812	100	1080	100	-49.2
Drept de muncă acordat	1147	53.9	853	47.1	594	55	-48.2
Drept de muncă prelungit	980	46.1	959	52.9	486	45	-50.4

Sursa: ANOFM

Tabelul 17. Repartiția cetățenilor moldoveni care își fac studiile peste hotare în baza tratatelor bilaterale în domeniul educației, pe țări (număr și %)

	2016		2017		2018	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total plecați la studii peste hotare	6095	100	6052	100	5566	100
din care:						
Romania	5610	92.0	5500	90.9	5000	89.8
Federația Rusă	301	4.9	320	5.3	330	5.9
Bulgaria	130	2.1	130	2.1	130	2.3
Ucraina			34	0.6	34	0.6
Ungaria	30	0.5	30	0.5	30	0.5
Republica Cehă	10	0.2	10	0.2	10	0.2
China	8	0.1	7	0.1	9	0.2
Slovacia	6	0.1	5	0.1	9	0.2
Țările baltice			16	0.3	14	0.3

Sursa: MECC, BMA/MAI „Profilul Migrațional Extins 2014-2018”

Tabelul 18. Repartiția cetățenilor moldoveni beneficiari de pensii în baza Acordurilor bilaterale în domeniul securității sociale cu alte state, pe sexe și țări care acordă pensii (număr și %)

	2016	2017	2018	2019	Total 2016-2019
--	------	------	------	------	-----------------

	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	92	100	68	100	106	100	184	100%	450	100
Bărbați	46	50	29	42.6	38	35.8	88	47.8%	201	44.7
Femei	46	50	39	57.4	68	64.2	96	52.2%	249	55.3
<i>Pe țări care acordă pensii în baza acordurilor:</i>										
România	40	43.5	37	54.4	51	48.1	25	13.6%	153	34.0
Bulgaria	17	18.5	6	8.8	11	10.4	6	3.3%	40	8.9
Cehia	11	12.0	8	11.8	17	16.0	5	2.7%	41	9.1
Lituania	11	12.0	10	14.7	11	10.4	16	8.7%	48	10.7
Portugalia	4	4.3	1	1.5	5	4.7	4	2.2%	14	3.1
Austria	2	2.2	5	7.4	4	3.8	1	0.5%	12	2.7
Estonia	4	4.3	1	1.5	1	0.9	1	0.5%	7	1.6
Polonia	2	2.2	0	0	5	4.7	0	0.0%	7	1.6
Ungaria	1	1.1	0	0	0	0.0	0	0.0%	1	0.2
Belgia	0	0	0	0	1	0.9	1	0.5%	2	0.4
Germania	0	0	0	0	0	0	125	67.9%	125	27.8

Sursa: CNAS

Tabelul 19. Repartiția cetățenilor străini domiciliați în Republica Moldova beneficiari de pensii transferate în baza Acordurilor bilaterale în domeniul securității sociale, pe sexe, tipuri de pensii și țări care acordă pensii (număr și %)

	2016		2017		2018		2019		Total 2016-2019	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	5	100	8	100	10	100	8	100	31	100
Bărbați	3	60.0	5	62.5	8	80.0	6	75	22	71.0
Femei	2	40.0	3	37.5	2	20.0	2	25	9	29.0
<i>Pe tipuri de pensii transferate:</i>										
limită de vârstă	4	80.0	7	87.5	9	90.0	5	62.5	25	80.6
dizabilitate	1	20.0					2	25	3	9.7
urmaș			1	12.5	1	10.0	1	12.5	3	9.7
<i>Pe țări care transferă pensii în baza acordurilor:</i>										
Bulgaria	3	60.0	4	50.0	4	40.0	7	87.5	18	58.1
Estonia	1	20.0	1	12.5	3	30.0	1	12.5	6	19.4
Lituania	1	20.0	3	37.5	3	30.0	0		7	22.6

Sursa: CNAS

Tabelul 20. Repartiția persoanelor care muncesc peste hotare cu contracte individuale de muncă înregistrate la ANOFM, în funcție de modalitatea de angajare (număr și %)

	2016		2017		2018		2019	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	3379	100%	2974	100%	4544	100%	7310	100%

În baza acordurilor bilaterale	2326	69%	1968	66.2%	1435	31.6%	1625	22.2%
Individual sau prin intermediul agențiilor private	1053	31%	1006	33.8%	3109	68.4%	5685	77.8%

Sursa: ANOFM

Tabelul 21. Distribuția persoanelor care muncesc peste hotare cu contracte individuale de muncă înregistrate la ANOFM, pe țări (număr persoane și %)

	2016		2017		2018		2019	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	3379	100%	2974	100%	4544	100%	7301	100%
Polonia	137	4.1%	208	7.0%	2090	46.0%	3723	51.0%
Israel	2994	88.6%	2546	85.6%	1918	42.2%	2031	27.8%
Germania	0		0		85	1.9%	816	11.2%
Olanda	0		9	0.3%	82	1.8%	268	3.7%
SUA	66	2.0%	18	0.6%	73	1.6%	152	2.1%
Marea Britania	109	3.2%	60	2.0%	97	2.1%	124	1.7%
Bulgaria	0		44	1.5%	115	2.5%	91	1.2%
Emirate Arabe Unite	69	2.0%	59	2.0%	38	0.8%	49	0.7%
Qatar	0	0.0%	26	0.9%	35	0.8%	34	0.5%
Turcia	2	0.1%	1		6	0.1%	4	0.1%
România	2	0.1%	3	0.1%	5	0.1%	9	0.1%
Lituania	0		0		0		9	0.1%

Sursa: ANOFM

Tabelul 22. Distribuția persoanelor care se aflau la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare, pe medii de reședință, sexe și țări de destinație (mii persoane și %)

	2016		2017		2018	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	319	100%	318.4	100%	352.7	100%
Urban	94.1	29.5%	96.6	30.3%	108.5	30.8%
Rural	224.9	70.5%	221.8	69.7%	244.3	69.3%
Bărbați	212.3	66.6%	211.3	66.4%	238.2	67.5%
Femei	106.8	33.5%	107.2	33.7%	114.5	32.5%
<i>După țările de destinație</i>						
Federația Rusă	184.8	57.9%	164.6	51.7%	147.7	41.9%
Italia	49.6	15.5%	50.5	15.9%	61.1	17.3%
Germania	0.0	0.0%	20.0	6.3%	31.5	8.9%
Marea Britanie	0.0	0.0%	14.1	4.4%	18.7	5.3%
Franța	0.0	0.0%	14.0	4.4%	18.3	5.2%
Israel	9.9	3.1%	11.9	3.7%	15.2	4.3%
Turcia	10.4	3.3%	8.1	2.5%	9.1	2.6%
Romania	2.9	0.9%	6.0	1.9%	6.4	1.8%
Portugalia	2.7	0.8%	2.0	0.6%	3.6	1.0%

Ucraina	2.7	0.8%	2.0	0.6%	2.8	0.8%
Grecia	0.6	0.2%	1.6	0.5%	1.7	0.5%
Alte tari	55.4	17.4%	23.6	7.4%	36.6	10.4%

Sursa: AFM BNS, PME 2014-2018, BMA/MAI

Tabelul 23. Distribuția persoanelor care se aflau la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare, grupuri de vârstă și sexe (mii persoane)

	2016			2017			2018		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	319.0	212.3	106.8	318.4	211.3	107.2	352.7	238.2	114.5
15-24 ani	58.1	43.6	14.5	50.7	36.3	14.4	54.2	42.2	12.0
25-34 ani	120.9	91.3	29.7	121.6	89.8	31.9	136.2	99.7	36.5
35-44 ani	71.1	43.9	27.2	72.9	46.1	26.9	85.4	55.3	30.1
45-54 ani	49.5	24.8	24.7	52.9	30.0	22.9	55.3	30.9	24.3
55-64 ani	18.6	8.5	10.1	19.6	8.7	10.9	21.1	9.8	11.3
65 ani și peste	0.8	0.2	0.6	0.6	0.3	0.3	0.5	0.2	0.3

Sursa: AFM, BNS

Tabelul 24. Distribuția persoanelor care se aflau la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare, grupuri de vârstă și medii de reședință (mii persoane)

	2016			2017			2018		
	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
Total	319	94.1	224.9	318.4	96.6	221.8	352.7	108.5	244.3
15-24 ani	58.1	10.2	47.9	50.7	10.3	40.3	54.2	11.8	42.4
25-34 ani	120.9	38.1	82.8	121.6	40	81.6	136.2	43.0	93.3
35-44 ani	71.1	23.6	47.5	72.9	21.5	51.5	85.4	28.1	57.3
45-54 ani	49.5	15.3	34.2	52.9	17.3	35.6	55.3	17.3	37.9
55-64 ani	18.6	6.7	11.9	19.6	7.3	12.2	21.1	8.1	13.0
65 ani și peste	0.8	0.2	0.6	0.6	0.1	0.5	0.5	0.1	0.4

Sursa: AFM, BNS

Tabelul 25. Distribuția persoanelor care se aflau la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare, după nivelul de instruire (mii persoane)

	2016			2017			2018		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	319.0	212.3	106.7	318.4	211.3	107.2	352.7	238.2	114.5
Superior	42.4	25.3	17.1	46.6	27.4	19.3	47.5	29.0	18.5
Mediu de specialitate	34.3	16.2	18.1	34.9	17.7	17.2	37.1	21.2	15.9
Secundar profesional	76.4	57.0	19.4	79.5	60.3	19.2	90.9	65.9	24.9
Liceal, mediu general	77.8	49.7	28.1	75.1	47.2	27.9	83.1	51.9	31.2
Gimnazial	87.7	63.9	23.9	81.5	57.9	23.6	92.4	68.5	23.9
Primar sau fără școală	0.3	0.1	0.2	0.8	0.8	0.0	1.8	1.6	0.2

Sursa: AFM BNS

Tabelul 26. Repartiția pe sexe a migraților în scop de muncă din 6 țări și în Republica Moldova, după sectorul activității economice înainte de migrație și pe durata acesteia, 2019

	Bărbați		Femei	
	Până la migrare	Pe durata migrației	Până la migrare	Pe durata migrației
Construcții	29.5%	51.9%	2.9%	3.7%
Gospodarii casnice (menaj, îngrijire)	0.9%	3.2%	5.6%	35.3%
Industria alimentară	2.8%	7.7%	7.5%	8.8%
Transport și comunicații	15.6%	10.5%	4.5%	2.7%
Comerț	6.2%	3.4%	11.8%	7.8%
Sănătate și asistență socială	1.1%	0.6%	10.2%	10.7%
Servicii hoteliere și restaurante	1.9%	1.5%	3.2%	8.0%
Industria ușoară	2.4%	3.2%	7.0%	4.8%
Agricultura	9.4%	5.3%	5.6%	1.3%
Învățământ	1.9%	0.4%	11.8%	2.4%
Șomer, niciodată nu a lucrat	12.4%		14.1%	
Alte	15.9%	12.3%	15.8%	14.5%

Sursa: GoRM/SDC/PNUD/OIM, studiul sociologic „Migrația cetățenilor în scop de muncă”

Tabelul 27. Numărul cetățenilor moldoveni care se află peste hotare de 12 luni și mai mult în baza traversărilor la frontiera de stat, pe sexe și grupuri de vârstă (mii persoane și %)

	2016		2017		2018		2019	
	Nr. pers	%	Nr. pers	%	Nr. pers	%	Nr. pers	%
Total	300916	100%	305657	100%	304593	100%	306245	100
Bărbați	142196	47.3%	144312	47.2%	143681	47.2%	144915	47.3
Femei	158720	52.7%	161345	52.8%	160912	52.8%	161330	52.7
0-14 ani	32259	10.7%	34849	11.4%	37288	12.2%	39958	13.0
15-19 ani	12897	4.3%	12368	4.0%	12388	4.1%	12748	4.2
20-24 ani	24827	8.3%	22587	7.4%	20795	6.8%	20060	6.6
25-29 ani	41165	13.7%	39444	12.9%	37658	12.4%	36332	11.9
30-34 ani	49931	16.6%	51070	16.7%	49191	16.1%	47317	15.5
35-39 ani	39220	13.0%	40168	13.1%	41115	13.5%	41342	13.5
40-44 ani	29181	9.7%	30370	9.9%	30637	10.1%	30999	10.1
45-49 ani	20420	6.8%	21190	6.9%	21496	7.1%	22495	7.3
50-54 ani	17321	5.8%	17306	5.7%	16879	5.5%	16690	5.4
55-59 ani	14898	5.0%	15563	5.1%	15274	5.0%	14892	4.9
60-64 ani	8715	2.9%	9610	3.1%	10271	3.4%	10869	3.5
65+	10082	3.4%	11132	3.6%	11601	3.8%	12543	4.1

Sursa: IGPF/MAI

Tabelul 28. Numărul copiilor cu unicul/ambii părinți plecați la muncă peste hotare, pe medii, sexe, grupuri de vârstă, forma legală de protecție asigurată (număr persoane și %)

	2017	2018	2019
--	------	------	------

	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	30320	100%	37866	100%	36817	100.0%
Urban	9239	30.5%	10387	27.4%	11191	30.4%
Rural	21081	69.5%	27479	72.6%	25626	69.6%
Băieți	14575	48.1%	17937	47.4%	17649	47.9%
Fete	15745	51.9%	19932	52.6%	19178	52.1%
<i>Pe vârste:</i>						
0-2 ani	1182	3.9%	2003	5.3%	2017	5.5%
3-6 ani	6368	21.0%	7963	21.0%	8388	22.8%
7-15 ani	17354	57.2%	22075	58.3%	21490	58.4%
16-17 ani	5416	17.9%	5825	15.4%	4922	13.4%
A fost instituită tutela	10907	36.0%	12541	33.1%	13913	37.8%

Sursa: CER 103, MSMPS

Tabelul 29. Proporția populației inactive care intenționează să plece peste hotare, pe medii de reședință și sexe, %

	2016	2017	2018	2019
Total	10.4%	12.8%	12.0%	11.2%
Urban	10.9%	12.8%	14.3%	12.1%
Rural	10.1%	12.8%	10.4%	10.7%
Bărbați	16.1%	19.6%	17.3%	17.9
Femei	6.0%	7.6%	8.0%	6.2%

Sursa: AFM, BNS (calculare în baza numărului populației cu reședință obișnuită)

Tabelul 30. Distribuția populației inactive care intenționează să plece peste hotare la muncă, pe grupe de vârstă

	2016		2017		2018		2019	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	133.2	100%	162.2	100%	144.3	100%	140.6	100%
15-24 ani	20.9	15.7%	26.2	16.2%	16.6	11.5%	16.7	11.9%
25-34 ani	44.3	33.3%	54.0	33.3%	46.4	32.2%	36.8	26.2%
35-44 ani	32.7	24.5%	37.6	23.2%	37.8	26.2%	40.5	28.8%
45-54 ani	26.4	19.8%	33.2	20.5%	31.7	22.0%	33.0	23.5%
55-64 ani	8.8	6.6%	11.3	7.0%	11.9	8.2%	13.6	9.7%
65 ani și peste	0	0%						

Sursa: AFM, BNS (calculare în baza numărului populației cu reședință obișnuită)

Tabelul 31. Evoluția mobilității transfrontaliere la frontiera de stat, pe sexe (mii traversări)

		2016	2017	2018	2019
Total	Ieșiri	5870482	5793398	5918244	5808344
	Intrări	5834470	5771443	5903585	5790391
Bărbați	Ieșiri	3360088	3267236	3285198	3197099
	Intrări	3340806	3254192	3276704	3189178
Femei	Ieșiri	2510394	2526162	2633046	2611245
	Intrări	2493664	2517251	2626881	2601213

Rata de creștere	Ieșiri	103.4%	98.7%	102.2%	98.1%
	Intrări	103.3%	98.9%	102.3%	98.1%

Sursa: IGPF/MAI

Tabelul 32. Evoluția emigrărilor autorizate din Republica Moldova, pe medii, sexe și țări de destinație (număr persoane și %)

	2016		2017		2018		2019	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	2721	100%	2422	100%	2378	100%	4045	100%
Urban	1934	71.1%	1830	75.6%	1667	70.1%	2873	71.0%
Rural	787	28.9%	592	24.4%	711	29.9%	1172	29.0%
Bărbați	1295	47.6%	1132	46.7%	1112	46.8%	1933	47.8%
Femei	1426	52.4%	1290	53.3%	1266	53.2%	2112	52.2%
<i>Pe țări de destinație:</i>								
Federația Rusă	857	31.5%	825	34.1%	1081	45.5%	1962	48.5%
S.U.A	623	22.9%	290	12.0%	207	8.7%	638	15.8%
Ucraina	375	13.8%	289	11.9%	233	9.8%	211	5.2%
Germania	285	10.5%	342	14.1%	350	14.7%	346	8.6%
Israel	181	6.7%	164	6.8%	156	6.6%	199	4.9%
Austria	42	1.5%	38	1.6%	36	1.5%	52	1.3%
Turcia	25	0.9%	21	0.9%	11	0.5%	21	0.5%
Alte țări	333	12.2%	453	18.7%	304	12.8%	616	15.2%

Sursa: ASP

Tabelul 33. Evoluția repatrierii în Republica Moldova în anii 2016-2019 (număr persoane și %)

	2016	2017	2018	2019
Numărul anual de persoane repatriate (pers.)	2108	1694	2233	2491
Rata de creștere a numărului persoanelor repatriate, %	-12.4%	-19.6%	31.8%	11.6%

Sursa: ASP

Tabelul 34. Repartiția serviciilor de documentare acordate în anul 2019 prin intermediul MDOC cetățenilor moldoveni aflați peste hotare, pe tipuri

	2019	
	Nr. servicii	%
Total	37123	100.0%
Eliberare pașapoarte	25580	68.9%
Eliberare buletine de identitate	6552	17.6%
Eliberare documente de stare civilă	3615	9.7%
Examinare cereri pentru autorizarea emigrării	1240	3.3%
Eliberare buletine de identitate provizorii	119	0.3%
Efectuare înregistrări la domiciliu/reședința temporară	10	0.03%
Efectuare radieri din evidență	7	0.02%

Sursa: ASP

Tabelul 35. Evoluția numărului cetățenilor moldoveni readmiși în cadrul acordurilor de readmisie și rata de creștere a acestora

	2016	2017	2018	2019
Număr persoane	390	849	413	551
Rata de creștere	180.6%	117.7%	-51.4%	33.4%

Sursa: BMA/MAI

Tabelul 36. Evoluția numărului familiilor mixte dintre cetățeni moldoveni și cetățeni străini reîntoarce în Republica Moldova, care sunt eligibile pentru serviciile de (re)integrare și rata de creștere a acestora

	2016	2017	2018	2019
Număr familii mixte	1141	1228	1411	1432
Rata de creștere	-3.0%	7.6%	14.9%	1.5%

Sursa: BMA/MAI

Tabelul 37. Evoluția numărului copiilor reveniți de peste hotare, înscriși în gimnaziu/liceu și incluși în SIME

	2016	2017	2018	2019
Număr de copii reveniți de peste hotare înscriși în gimnaziu sau în liceu	2305	2505	2733	3883
Rata de creștere	n/d	8.7%	9.1%	42.1%

Sursa: SIME, MECC

Tabelul 38. Distribuția beneficiarilor deserviți de către centrele regionale pentru integrarea străinilor, pe regiuni (număr persoane și %)

	2017		2018		2019	
	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%	Nr. pers.	%
Total	4169	100%	4512	100%	4907	100%
Chișinău	3497	83.9%	3853	85.4%	4026	82.0%
Bălți	358	8.6%	421	9.3%	407	8.3%
Cahul/Comrat	314	7.5%	238	5.3%	474	9.7%

Sursa: BMA/MAI

Anexa 2. Cadrul de Monitorizare și Evaluare a politicilor naționale în domeniul Diasporei, Migrației și Dezvoltării

(Fișier în format Excel)